T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
AR-YL- 2007-0001

ORYANTALİZAN DÖNEM SERAMİĞİNDE BEZEME GELİŞİMİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN: GÖZDE COŞKUN

DANIŞMAN: YRD. DOÇ. DR. AYNUR CİVELEK

AYDIN 2007

ÖNSÖZ

Çok sayıda araştırmalara konu olmuş fakat; farklı görüşler çevresinde değerlendirilmiş, birçok açıdan tartışmaya açık olan Oryantalizan Dönem Seramikleri içinde, Doldurma motifleri ve bitkisel bezemeleri üzerine çalışmalarımızda, bu dönemin önemli seramik üretimini yapan atölyelere sahip merkezler, Korint ve Attika üretimi seramiklerin bezemeleri üzerinde araştırma yapmak, Anadolu'daki merkezlerdeki Protokorint ve Protoattik seramikleri değerlendirmek, benim için çok yararlı bir temel oluşturdu.

Oryantalizan dönem seramikleri içinde Protokorint ve Protoattik seramikleri üzerindeki doldurma motifler-bitkisel bezemeler karşılaştırılarak, benzerlikler-farklılıklar örneklerle zenginleştirilerek gelişimi gösterilmeye çalıştık. Bu dönemin değerlendirilmesinde, doldurma motiflerin ve bitkisel bezemelerin gelişimini açıklayıcı olması açısından yararlı olacağını umuyoruz.

Öncelikle bana bu konuyu öneren, değerli görüşleri ile konuya farklı açılardan bakmamı sağlayan, beni yönlendiren, yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Yard. Doç. Dr. Aynur CİVELEK'e çok teşekkür ederim. Çalışmamın İngilizce çeviri aşamalarında yardımcı olan Dokuz Eylül Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik-Tasarım öğretim üyesi Dr. Çınla ŞEKER'e, maddi ve manevi yardımlarını üzerimden esirgemeyen çok değerli annem Gülser COŞKUN ve babam İrfan COŞKUN'a, çalışmalarımın tüm aşamalarında desteğini esirgemeyen ağabeyim Barış COŞKUN ve sevgili eşi Hanife COŞKUN'a teşekkürlerimi sunarım**.**

AYDIN 2007 **Gözde COŞKUN**

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **i**
ABSTRACT ..... **ii**
ÖNSÖZ ..... **iii**
İÇİNDEKİLER ..... **iv**
KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ **1**
GİRİŞ **2**
BİRİNCİ BÖLÜM
I.Oryantalizan Dönemde Korinth ve Attika 3
I.1. Oryantalizan Dönemde Attika'da Kültürel ve Siyasal Durum 4
I.2.Attika'da Sanattaki etkiler ve eserler 6
I.3.Oryantalizan Dönem Attika seramiklerinin kronolojisi üzerine yapılan çalışmalar 9
I.2. Oryantalizan Dönemde Korinth'te Kültürel ve Siyasal Durum 11
I.2.1. Korinth'te Sanattaki etkiler ve eserler 19
I.2.b. Oryantalizan Dönem Korinth seramiği kronoloji çalışmaları 20
İKİNCİ BÖLÜM
II.Oryantalizan Dönemde Görülen Formlar ve Teknik 23
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
III. Oryantalizan Dönemde Attika Seramiğinde Bezeme Gelişimi 26
III.1.Erken Protoattik Dönem 26
III.2.Orta Protoattik I Dönem 27
III.3.Orta Protoattik II Dönem 27
III.4.Geç Protoattik Dönem 28
III.5.Geometrik Bezemeler 29
III.5.1.Dikey çizgiler 30
III.5.2.Dörtgenler 30
III.5.3.Üçgenler 31
III.5.4.Giyosh-Saç örgüsü 32
III.5.5.Dama tahtası 32
III.5.6.Meander sırası 32
III.5.7.Çifte Balta 32
III.5.8.Spiraller 32
III.5.9.Dil sıraları 33
III.5.10.Sarmallar 33

III.5.11.Çarpılar 33
III.5.12.Gamalı Haç motifi 33
III.5.13.Kırık merdiven sıraları 33
III.5.14.Z, S, sıraları 34
III.5.15.Zigzag dizileri 34
III.5.16.Balık pulunu andırır bezemeler 34
III.5.17.Üçgen-baklava bezemesi 34
III.5.18.Noktalar-Daireler 34
III.5.19.Işınlar 34
III.6.Bitkisel Bezemeler 35
III.6.1.Palmetler 35
III.6.2.Lotuslar 35
III.6.3.Rozetler 35
III.6.4.Kaktüsler 37
III.6.5.Hayat Ağacı 37
III.6.5.Kompozit çiçekler 37
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
II.Oryantalizan Dönemde Korinth Seramiğinde Bezeme Gelişimi 38
II.1.Erken Protokorinth Dönem 40
II.2.Orta Protokorinth I.Dönem 42
II.3.Orta Protokorinth II.Dönem 42
II.4.Orta Protokorinth II.Dönem-Geç Protokorinth Dönem 43
II.5.Transisyonel Dönem 44
II.6.Geometrik Bezemeler 45
II.6.1.Dikey çizgiler 46
II.6.2.Dörtgenler 46
II.6.3.Üçgenler 47
II.6.4.Giyosh-Saç örgüsü 47
II.6.5.Dama tahtası 47
II.6.6.Meander sırası 48
II.6.7.Spiraller 48
II.6.8.Dil sıraları 48
II.6.9.Sarmallar 48
II.6.10.Çarpılar 48
II.6.11.Gamalı Haç motifi 49

II.6.12.Kırık merdiven sıraları 49
II.6.13.Z, S, sıraları 49
II.6.14.Zigzag dizileri 49
II.6.15.Balık pulunu andırır bezemeler 49
II.6.16.Kombine tarzlar 49
II.6.17.Noktalar-Daireler 49
II.6.18.Işınlar 50
II.7.Bitkisel Bezemeler 50
II.7.1.Palmetler 50
II.7.2.Lotuslar 50
II.7.3.Rozetler 51
II.7.4.Kaktüsler 51
V. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME 52
V. ABSTRACT 57
KISALTMA ve KAYNAKÇA 60
VI.LEVHALAR LİSTESİ 75
VII.LEVHALAR 90
VIII. ÖZGEÇMİŞ 143

LEVHALAR

GİRİŞ

Tezimizin konusu olan Oryantalizan dönem Doldurma motifleri ve Bitkisel bezemeler, kronoloji üzerine çalışanlar; Payne, Amyx dikkate alınarak gelişimleri inceledik. Çalışmamızdaki amaç, Oryantalizan dönem siyasal olaylar ve kültürel gelişmelerini inceleyerek Korinth ve Attika'da üretilen vazolarda bu dönemin doldurma ve bitkisel bezemelerinin gelişimlerini vermeye çalışmaktır.

Öncelikle I. Bölüm içinde İ.Ö.750–550 yıllarını içeren Yunan kolonizasyon dönemini, Attika ve Korinth merkezleri içinde değerlendirerek, bu dönemde Doğunun kültürleri ile Batılı kültürlerinin din, sosyal yaşam, askeri ve siyasal olarak birbirlerinden etkileşimlerini nedenleri ile birlikte inceledik. II. Bölümde Oryantalizan Dönemde Görülen Formlar ve Tekniklerini, III. Bölümde Protoattik seramiğinin Attika'da doldurma bezemelerinin ve bitkisel motiflerin gelişimini, IV. Bölümde, Protokorinth dönemde Korinth'te doldurma bezemelerinin ve bitkisel motiflerin gelişimini, V. Bölümde Korinth ve Attika merkezlerindeki vazolar üzerindeki doldurma ve bitkisel bezemeleri örneklerle gelişimlerini içeren bir çalışma yapıldı.

Oryantalizan dönem içinde Protokorinth ve Protoattik dönemleri ve Transisyonel dönemi içeren konumuzun Oryantalizan dönemin doldurma motifeleri ve bitkisel bezemeleri ile ilgili genel bilgileri taşıması açısından faydalı olmasını umuyoruz.

I. BÖLÜM

Yunanistan'a yayılması (İ.Ö.1150'ler) ve adalar üzerinden Anadolu kıyılarına ulaştıktan sonra, çok daha uzakta bulunan ülkelere yayılmaya başlayan Dorlar'ın, Illiada[1] ve Odysseia'da[2], Mısır, Libya, Habeşistan ve Akdeniz'in kuzey kıyılarından geçtiğinden söz edilmektedir[3]. Akhalar Döneminde belirlenen ticari yollar izlenerek İ.Ö.750-550 yılları arasındaki kolonizasyon dönemi izlemiştir[4]. Ticaret-kolonizasyon hareketleri ile birlikte Doğu kültürü, Kıta Yunanistan'dan İtalya'ya, Sicilya'ya kadar yayılmış, kültürler harmanlanmıştır.

Korinth, Güney İtalya'da Syrakusai, Sicilya'da Korkyra, Akrai, Kasmenai; Marmara'da Kamarina, Potideia**;** Çanakkale Boğazı'nda Abydos, Sestos'un karşısında Kyzikos, Gemlik Körfezi'ndeki Khios, Amysos (Samsun), Kerasos (Giresun), Sesamos (Amasra), Kytoros (Cide), Abonou Teiklos (İnebolu), Kotyora (Ordu), Herakleia Pontika (Karadeniz Ereğlisi), Miletos'u kurmuştur[5]. Kolophonlular Gemlik Körfezi'ndeki Mirlea (Mudanya), Lampsakos (Lapseki), Phokaia, Korsika'da Alain, Paestum yakınında Velia, Marsilya ve İspanya'nın doğu kıyılarında koloni kurmuşlardır[6]. Khalkisliler, Campania bölgesinde Kyme (Cumae), Sicilya'da Naksos, Katania ve Ortygia'yı, Sicilya'nın kuzeyinde Messana adını alan Zankle, Mylai ve Khimera, Zankle'nin karşısında Region'u kurarlar[7]. Megaralılar, Doğu'da Megara Hyblaia ve güneyde Selinus'u; Rodoslular güneyde Gela ve Akragas'ı; diğer İon kolonileri Apollonia, Mesembria, Tomoi (Köstence), İstros, Dinyestr ağzında Tiras, Bug ağzında Olbia, Kırım Yarımadası'nda Teodosia, Kimmeria Boğazı'nda Pantikapaion (Kerç), Phanagoreia, Azak Denizi'nde Don ağzında Tanais, Karadeniz'in doğu kıyılarında ise Dioskurias'ı; Kyme, Side; Argos, Aspendos (Belkıs) ve Perge

[1] Homeros, *Illiada,* Türkçesi: A. Erhat, Ankara, 2006, III 278, 307.
[2] Homeros, *Odysseia*, Türkçesi: A. Erhat, Ankara, 2004, 4, 64, 429.
[3] E. Akurgal, *Anadolu Kültür Tarihi*, İzmir, 1998, 309-406.
[4] A. M. Mansel, *Ege ve Yunan Tarihi*, TTK, Ankara, 1991, 155.
[5] Mansel, 1991,155.
[6] N.Özkan,"Este Hanedanı Kayıtlarında Osmanlı Devleti-I" *EJOS* ,3, 2002,13.
[7] R. M. Cook, *Greek Painted Pottery*, London, 1992, 68.

(Aksu), Kilikia'da Nagydos (Bozyazı) ve Kelenderis (Gilindere), Kuzey Suriye'de Al-Mina'yı (Süveydiye) kurmuşlardır[8].

Bu dönemde Attika'daki atölyelerde en çok üretilen form, Korinth'te olduğu gibi aryballoslardır. Daha sonra olpe, alabaston, pyksis, amphora, kotyle, oinokhoe ve tabaklar gelmektedir[9]. Aryballoslar, Attika'da Protoattik Dönemden itibaren çok rastlanan bir kap türüdür. İçerisine parfüm gibi kozmetik sıvılar konuyordu. Bunların biçimlerinde ve bezeme stillerindeki gelişme kesin kronolojinin oluşmasını sağlamıştır. Aryballoslar, Erken Protoattik Dönemde geniş kaideli ve küresel gövdeli bir biçime sahiptirler. Orta Protoattik Dönemde konikal, Geç Protoattik Dönemde ovoid gövdeli bir biçim alırlar. Geçiş Döneminde formlar büyür, genişler ve kabalaşır. Bu tip kapların Girit'ten esinlenerek ortaya konduğuna dair görüşler vardır. Aryballoslardaki Doğulu küresel formlar, Erken Protoattik Dönemde olduğu kadar, E. Akurgal'ın belirttiği gibi, Erken Attik Döneminde bile Doğulu örneklere bağlıdırlar[10].

1.1. Oryantalizan Dönemde Attika'da Kültürel ve Siyasal Durum

Yunan kolonizasyon hareketinin nedenleri çok ve çeşitlidir. Bu nedenlerin başında küçük bir ülke olan Yunanistan'ın büyük bir kısmının dağlık ve tarıma elverişli az toprağa sahip oluşu gelmektedir. Orta Çağ'ın başlarında tarımın yanında ticaretle de uğraşan Anadolu'nun tersine, Yunanistan topraklarının birkaç kuşak sonra yetersiz kalacağının düşünülmesi de etkili olmuştur. Hesiodos'un ailelere fazla çocuk yapmamalarını tavsiye etmesine ve sakat doğan çocukları ücra yerlere bırakma geleneğinin Yunan dünyasında yayılmasına rağmen, nüfusu günden güne artan kabilelerin toprak ihtiyacının, Spartalılar'ın Messenia'da yaptıkları gibi, ya komşu ülkeleri istila etmek ya da denizaşırı ülkelerde yeni topraklar elde etmekle giderilebileceği düşünülmüştür[11]. Yunanistan'da genişlemek birçok kabileler için mümkün olmadığından, belirli bir kültür aşamasına eriştikten sonra nüfus fazlasını deniz yoluyla dış ülkelere taşımak zorunda kalmışlardır. Bu denizaşırı göçler, Akhalar

[8] R.G.Gürtekin, *Dakyleion'dan Ele Geçen Orientalizan Dönem Seramikleri,* E.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), İzmir,1992,93.
[9] B.Hürmüzlü, 1995,24.
[10] M.Akurgal, 1997,135.
[11] T. J. Dunbabin, "The Early History of Corinth" *JSH* 68, 1948, 59-69.

zamanındaki İon göçlerinin ya da Dorlar'ın adalar ve Anadolu'nun güneybatı kıyılarına yayılmaları gibi yeni bir oluşum değildi. Fakat İ.Ö.8.yüzyılın ortalarına doğru ilk önce Yunanistan'da başlayan kolonizasyon hareketinin özelliği, Yunanlılar'ın Akdeniz ve Karadeniz'in en uç köşelerine kadar sokulmaları ve tarihleri olmayan ilkel kavimler arasında yerleşerek Yunan kültürünü geniş bir alana yaymış olmalarıdır.

Kolonizasyon hareketlerinde, Yunanistan'daki ekilebilir arazinin kısıtlı olmasının yanı sıra, daha sonraki dönemlerde ticari ve ekonomik nedenler de büyük rol oynamıştır. Yunanistan'ın doğusunda ticaret ve sanayi ilerledikten sonra, kendilerine gerekli olan ham maddeleri elde etmek, aynı zamanda sanayi mallarına yeni pazarlar bulmak üzere, elverişli yerlerde koloniler meydana getirmeyi yararlı bulmuşlardır. Sikke ekonomik hayatta önemli bir rol oynamaya başlamıştır. Anadolu kıyılarındaki Yunan şehirleri ise geniş hinterlandları aracılığıyla Anadolu ve Ön Asya ile eskiden beri ticaret ve kültür ilişkilerinde bulunduklarından, Yunanistan şehirlerinden sonra, Lydia Krallığı'nın bu ticarete engel olmaya başlaması üzerine, ekonomik hayatlarına yenilik getirmek amacıyla koloni kurma ihtiyacı duymuşlardır.

İ.Ö.8.yüzyılda Kıta Yunanistan'daki yerel yerleşimler zengin alüvyon kıyılara, verimli ovalara, önemli limanlara sahip yerlere ulaşmayı istemişlerdir. Lekhaion Limanı gibi zengin limanların varlığı ve Bu dönemde doğu kökenli ticaretin artmasıyla sömürgelerini deniz aşırı genişletip, Korphu ve Sicilya'ya kadar uzanmışlar, kolonizasyon hareketi ile giderek zenginleşmişlerdir[12]. Attika üretimi mallar, denizciler aracılığıyla diğer kentlerin zenginlerine ulaşmıştır.

Attika konum olarak eşkenar üçgen şeklinde denize doğru uzanan, iyi korunmuş limanlara sahiptir. İçinde İlisos ve Kephisos ırmak vadileri gibi oldukça geniş düzlükler bulunduran Attika, kolonizasyon öncesinde Eleusis dışta kalmak üzere, İ.Ö.9.yüzyılda Atina kralının hegemonyası altında birleşmiş ve Metonditler ailesinin elinde olan bu krallık İ.Ö.8.yüzyılın ortalarına kadar sürmüştür. Attika'nın çeşitli yerlerinde oturan ve aralarında bağlar ve teşkilat bulunan aristokratların, yavaş yavaş Atina'ya gelmeleri ve devlet işlerine karışmaya başlamalarının sonucunda, İ.Ö.8.yüzyılın başlarında kralın gücü azalmış, aristokratların nüfuzu günden güne

[12] Mansel 1991,155.

artmıştır. Krallar, Medontidler ailesi arasından aristokratlar meclisi tarafından seçilmeye başlamış, İ.Ö.8.yüzyılın sonlarına doğru, krallar devrilerek yerlerini ilk zamanlar yaşadığı kadar, sonraları on yıl, daha sonra yalnız bir yıl için seçilen ve *arkhon*[13] adını taşıyan üç asil memura bırakmışlardır (İ.Ö.683/2)[14]. Bu siyasal devrimin kanlı devrimler sonunda değil, siyasal ve sosyal hayatın doğal gelişiminin sonucunda olmuş; kral yeni hükümete *arkhon basileus* olarak katılmış ve din işleriyle görevlendirilmiştir. Aristokratların egemenliği altına giren Atina, içinde meclislerin toplandığı, mahkemelerin kurulduğu ve özgür yurttaşların toplantılara davet edildiği büyük bir merkez olmuştur[15]. Çiftliklerini bırakarak Atina'da yerleşen aristokratlardan başka, buraya akın eden tüccar, sanayici ve zanaatkarlar Atina Akropolisi'nin eteğindeki şehrin büyümesinde etken olmuşlardır. İlk zamanlar sadece kent devletini ifade eden *polis* kentin eteğine doğru genişletilmiş, tanrıların yurdu sayılan yer ise *akropolis* adını almıştır. İ.Ö.7.yüzyıl başlarında Atina'nın gelecekteki siyasal ve kültürel gelişimini sağlayacak temeller atılmıştır.

Orta Yunanistan'ın önünde ince şerit halinde uzanan, Khalkis ve Eretria gibi şehirlerde, tarıma elverişli topraklar, ormanlar ve madenler bulunmaktadır. Euboia Adası'nda İ.Ö.7.yüzyıl başlarında Thessalia asillerinin varlığı, İ.Ö.8.yüzyılda halkla arasındaki gerginlik yüzünden meydana gelen kolonizasyon hareketinin, halkının gemicilikte ileri gitmesini sağlamıştır[16].

I. 2. Attika Sanatındaki Etkiler

Mimari alanda Attika'da Oryantalizan dönem boyunca, Arkaik dönemin güçlü yapılarına bir hazırlık niteliğinde erken evrelerinde ahşap, kerpiç ve geç evrelerinde taş kullanılarak yapılar inşa edilmeye başlanmıştır. Kolonizasyon döneminin mimarlığının asıl önemi, Yunan tapınak mimarisini ortaya koymuş olmasındadır. Attika'da küçük bir odadan oluşan uzun duvarları hafif eğri hat şeklinde megarona benzer yapılar, ahşap malzemelerle oluşturulmuş çatı, duvarları kerpiç kullanılarak örtülmüş yapılar dikkati

[13] G. Thompson, *Tarih Öncesi Ege, II*, Türkçesi: Celal Üster, *Eski Yunan Toplumu Üstüne İncelemeler*, İstanbul, 1991,79.
[14] Mansel 1991,156.
[15] Thompson 1991,87.
[16] Herodotos, 1973, Türkçesi: A.Erhat,Herodot Tarihi, İstanbul, 1973, 5-7,100.

çekmektedir[17]. Bu dönemin mimari kalitesi, Arkaik ve Klasik dönemlere oranla çok kalitesiz ve dayanıksız olduğu için, günümüze çok az yapı kalıntısı kalmıştır. Bu dönemdeki önemli tapınaklar arasında Thermon'daki Apollon Tapınağı (İ.Ö.640), Dorlar'a ait tapınakların temel gelişimini göstermektedir. Tapınak çok uzun ve dardır, sütunlar tek sıra halinde cellanın etrafını çevirir ve metopları pişmiş topraktan yapılan malzemelerle süslenmiştir. Bu dönemdeki dikkat çekici diğer bir yapı Prinias'taki küçük bir tapınaktır (İ.Ö.625–600). Tapınağın lentosu, olağanüstü yüksekliktedir. Arkaik Dönemde geliştirilerek güzelleştirilen tapınakların temelleri ahşap olarak Bu dönemde atılır ve hatta sütunlarda da ahşap malzemeler kullanılmıştır. Attika'da Athena Tapınağı'ndan söze ederken, Attika dışında Bu dönemde görülen önemli diğer yapılar Samos'ta Hera Tapınağı ve Sicilya'da Selinus C Tapınağı'dır[18].Tapınakların metoplarında doğulu etkileri görmekteyiz. Savaş sahneleri, hayvan mücadeleleri konu olarak seçilmiştir.

Plastik sanatta, Atina ve çevresine yerleşen ancak yerli olmayan mücevher ustaları daha çok Girit ile ilişkilendirilebilir eserler üretmişlerdir. Yunan dünyasının uzun bir aradan sonra yeniden tanıdığı bir malzeme olan fildişinin kullanımı, bu ustaların yarattığı eserlerin, heykeltraşlık sanatına doğrudan bir yansıması olduğu söylenemez. Doğu kökenli ikincil derecede işlenmiş fildişi eserler Ege'ye daha erken tarihlerde ulaşmışlardır, ancak yaklaşık İ.Ö.730'lara tarihlenen ve Atina'daki bir mezarda bulunan bir grup fildişi genç kadın heykelciği dolgun olmayan fizikleri dışında hem duruşları hem de çıplaklıkları ile doğulu Astarte figürlerini kopya etmişlerdir. Doğulu öncülerin aksine Atina'dan gelen bu figürler, Geometrik Dönemden tanıdığımız bir incelikte şekillendirilmişlerdir. Başlarındaki poloslarda meander bezemesi yer alır.

Belirtilmesi gereken diğer doğu kökenli bir eser grubu ise üç ayaklı kazanların bronz eklentileridir. İ.Ö.geç 8.yüzyıldan itibaren, Doğu'dan ithal edilen bu tip kazanların ağız kenarlarında, sirenler ya da içleri boş olan ve çekiçlenerek yapılan bronz aslan veya griphonlar yer alır. Siren eklentili kazanlar, özellikle merkez ve güney Yunanistan'da karşımıza çıkarlarken griphon eklentililer ise, özellikle Samos'tan

[17] E. Akurgal, *Eski İzmir Yerleşme Katları ve Athena Tapınağı I,* Ankara, 1993.
[18] B.,Mawr, Marina Belozerskaya, Kenneth Lapatin, *"Ancient Greece: art, architecture, and history*" Los Angeles, Getty Publications, 2004,144-282.

tanınırlar. İnsan ya da hayvan formlarının Yunan anlayışında süsleme amacıyla da olsa küçük ölçekli plastik eserler olarak kullanılışı önemli bir aşamadır. Ancak gerçek heykellerden veya anıtsal tanıma uyan örneklerden çok uzakta eserler üretilmiştir. Bu dönemde heykelciklerde *dedalik stil* karşımıza çıkar. Adını Daidalos'tan alan bu stilin en önemli örneği kireç taşından yapılan ve *Auxerre Tanrıçası* olarak bilinen eserdir. Girit tarzında, her iki omuzu kaplayan yarım bir manto ile gerçekte madeni olan geniş bir kemer görülür. Figürün yüksek ve ince beli üzerinde alışılmadık bir biçimde ve oldukça düzgün şekillendirilmiş göğüsler göze çarpar, düz ve kıvrımsız olarak aşağıya inen eteğinde boyalı kısımları belirleyen kazıma süsler bulunur. Göğüslerin ortasına yerleştirilen el, muhtemelen bir tapınma jestini ifade eder. Ancak diğer yandan söz konusu hareketin doğudan tanıdığımız bereket tanrıçalarının göğüs tutma jestinden aktarılmış olabileceğini düşündürür. Eserde, göğüslerdeki balık pulu ya da tüy şeklinde yapılan süslerde olduğu gibi büyük oranda boya kullanılmıştır. Daedalik stili tanımlayan noktalardan bir diğeri de katı tek cepheliliktir. Heykelde sphenks veya erkek figüründe Dedalik stili belirlemek oldukça kolaydır. Bu stilde çoğunlukla peruk olarak tanımlanan saçlar, daha çok yatay dalgalar halinde işlenmişlerdir. Bir yönden kısmen doğulu ve Mısırlı saç işlenişine bağlı olan bu şema, Bu dönemdeki Yunan heykeltıraşlığında uzun ve dikkatle taranmış saçın tasviri için tercih edilmiştir. Yedinci yüzyılın ikinci çeyreğinde başlayıp yüzyılın sonuna kadar devam eden Daedalik stil taş, kil, fildişi eserlerde ve mücevher sanatında çok yoğun olarak kullanılmıştır[19].

Elleri göğüslerine ya da kasıklarına yerleştirilmiş biçimde ve çıplak olarak cepheden tasvir edilen tanrıça figürleri, bir dizi pişmiş topraktan kalıp yapımı plaka üzerinde çok sevilen bir figür olan Astarte şeklinde özellikle Suriye'de sık görülmektedir. Kalıbın Yunan dünyasına tanıtılması, özellikle dedalik stille ilişkili figürler ile olan bağlantısından dolayı oldukça önemlidir. Bu sayede figürler seri halde üretilebilmiş, böylece sonuçta form klişeleşmiş ve figür tiplerinin de uzunca bir süre yaşamasına katkıda bulunmuştur. Atina'da fildişi örnekleri ile daha önceden karşılaştığımız çıplak tanrıça betimlemesi Girit'teki plakalarda kopyalanmıştır[20]. Küçük ölçekli eserler daha büyük bir çeşitlilik, farklı kaynak ve gelenekler sergiler. Ayrıca bu örnekler kireç taşı, bronz ve fildişi işleme tekniklerinde gelişen becerileri ve kompozisyonlarında tasarlanmışlardır. Ölçek ve kullanılan malzemedeki farklılıklara

[19]J. Boardman, Yunan *Heykeli-Arkaik Dönem*, İstanbul,1991,12–20.
[20] Boardman 1991, 15.

karşın bütün bu denemeler, Yunanlı sanatçının daedalik stilden kendisini kurtarması ve özgür kalması konusunda ve anıtsal plastiğin gerçekleşmesi yolunda önemli katkılarda bulunmuşlardır. Bağımsız birer figür halini alan, yani önceden olduğu gibi bir vazoda ya da eşyada aplike olarak kullanılmayan masif dökümden bronz eserler, pişmiş topraktan örneklerin yanında daha fazla bilgi verirler.

Doğu etkileri İ.Ö.7.yüzyılın ilk yarısında daha çok yoğunlaşmıştır. Bu dönemde doğu etkili seramikler yapılmaya başlanmıştır. Oryantalizan döneme damgasını vuran aryballos, alabaston gibi formların yanı sıra pyksis, kotyle, kernos, kyathos, kyliks, phiale, oinokhoe, olpe, mastos, lekythos, amphora, amphoriskos, tabaklar, kothon, lekane olarak bilinen kaseler, hydria, dinos, şişe, krater, pinaks, plastik vazolar üretilmiştir[21]. Oryantalizan Dönemde aryballoslar Anadolu'da Miletos[22], Priene[23], Ephesos[24], Smyrna[25], Klazomenai[26], Sardeis[27], Daskleion[28]'da çok sık olarak kullanılan form olmuştur. Bu dönemde, formlar ticaret kolonileri sayesinde Karadeniz, Akdeniz, Batı Anadolu kıyıları, Mısır, Fenike, Suriye, Kıta Yunanistan'ın batısı, Sicilya'da Selinus, Kyme ve İspanya kıyılarına kadar yayılım göstermişlerdir. Bu merkezlerin Attika ürünlerine olan beğenisi çoğu kez benzer eserler yapmalarına neden olmuştur. Başta Attika olmak üzere Boeotia, Euboea, Korphu, Ithakha, Rhodos, Sicilya, Smyrna, gibi seramik merkezleri Korinth benzeri güzel eserler ortaya koymuşlardır.

I. 3. Oryantalizan Dönem Attika Seramiği Kronoloji Çalışmaları

Ticaret kolonizasyon hareketleri –Syrakysai (İ.Ö.734), Megara Hyblaea (İ.Ö.730), Gale (İ.Ö.690), Selinus (İ.Ö.630)- Oryantalizan Dönemde Korinth seramiğine kesin tarih verilmesi açısından önemlidir. Bu dönemde Kıta Yunanistan'a ticaret için gelen kolonilerin bıraktığı sikkelerden yola çıkılarak da kesin bilgiler doğrulanmıştır. Bu merkezlerden yola çıkarak Kıta Yunanistan ve Anadolu'da bulunmuş Oryantalizan

[21] Akurgal, 1997,51-83.
[22] E. Akurgal, *Eski Çağda Ege ve İzmir*, İzmir 1993,15.
[23] E.Akurgal, İzmir 1993,15-23.
[24] İbid, 1993,15.
[25] İbid,1993,20.
[26]B.Hürmüzlü, Klazomenai'de M.Ö. 7 ve 6. Yüzyıl Bezemeli Vazo Formları, Yüksek Lisans Tezi, İzmir,1995,24-141.
[27]C. H. Greenewalt "Sardis: Archaeological Research and Conservation Projects in 2003"22.Araştırma Sonuçları Toplantısı 2. Cilt,24–28, Mayıs2004,Konya,81–90.
[28]R.G. Gürtekin "Wild Goat Style Pottery from Daskyleion" *EgeÜnv. AD,* IV,1996,86–95.

seramikler tarihlenebilmektedir. Amyx'in kronolojisine göre Attika seramiğinin tarihlendirildiği tablo, Lev.XLV.) Attika (İ.Ö.720–600) atölyeleri İ.Ö.750–550 tarihleri arasında en çok yayılım gösteren akım olarak büyük önem taşımaktadır.

Koloni kuruluş tarihlerine göre Naukratis, Histria, Brezan, Olbia, Apollonia, Pontika ve Amysos ortak özelliğe sahiptir[29]. Bu kentler, İ.Ö.7.yüzyılın sonlarında Yunanlılar tarafından kurulmuştur. Buralardan ele geçen seramikler, İ.Ö.7.yüzyıl sonlarından erken değildir. İ.Ö.7.yüzyılın sonlarından sonra yerleşim görmemiş olan Al Mina ve Mesad Hashavyahu'da yapılan kazılarda oryantalizan döneme ait seramikler ele geçmiştir. Bu iki kentte çıkan seramikler alt sınır kabul edilmektedir[30].

Amysos (Samsun), Karadenizin güney kıyılarında kurulmuş bir Miletos kolonisidir. Ele geçen en erken seramikler Geç Oryantalizan döneme aittir[31]. Histria, Karadeniz'in batı kıyılarında kurulmuştur ve seramikler İ.Ö.7.yüzyılın sonuna tarihlenmektedir[32]. Oryantalizan seramikleri inceleyen Dupont, bu seramikleri Kuzey İonia atölyelerinden geldiğini söylemektedir[33]. Berezan, Olbia, Panticapaeum'da İ.Ö.7.yüzyılın son çeyreğine verilen seramikler gün ışığına çıkarılmıştır[34].

Nil Deltası'nda kurulmuş olan Naukratis'teki seramikler Beazley[35] ve Payne[36] tarafından incelenmiştir. Payne, Korinth ile Naukratis arasındaki ticari ilişkilerin Geç Protokorinth Döneminde başladığını söylemektedir. En erken Attika seramikleri ise İ.Ö.620-600 tarihleri arasına verilmektedir. Cook'a göre Naukratis'teki seramiklerin hiç biri İ.Ö.7.yüzyıl sonundan önceye ait olamaz[37].

Kolonizasyon hareketleri Anadolu'daki merkezleri etkin bir şekilde yakından etkisi altına almıştır. Smyrna'da İ.Ö. 750-700'lere ait Oinochoe, kantharos, krater,

---

[29]Dr. E. Eser, "Kinolis (Ginolu) Kalesi"*Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*,2004/Cilt:21/Sayı 2/171–194.
[30]İ.Kazmirci, *Klazomenai- Yıldıztepe Nekropolü Orientalizan Seramikleri*, E.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), İzmir,1988, 9.
[31] Dr. E. Eser, 2004,171.
[32]İ.Kazmirci, 1988, 7.
[33]P.Dupont, *Classification et Determination de Provenance des Ceramiques Grecques Orientales Archaiques D'Istros,* Dacia,27,1983,19.
[34] İbid,1988,10.
[35] Neils ,"Corpus Vasorum Antiquorum"*AJA,Online Publications:Book Reviews,*issue 110.3.2006.
[36]Payne, *Necrocorinthia,* Londra. 1860.2–1.30.
[37] J.M.Cook, "Amasis and Greeks in Egypt"*JHS,*LVII,1957,228.

kotyle-pyksis örneklerinin yoğunluğuna dayanarak Ekrem Akurgal Eski İzmir'in bu yıllarda dünyaya açılma yoluna girdiğini söyler[38]. Oryantalizan dönemin içlerine kadar Anadolu'da Attika etkisi devam eder.

İonia (Antik Dönemde Batı Anadolu'da Phokaia'dan Güllük Körfezi'nin kuzey kısmına kadar olan bölge) Miletos, Priene, Myus, Ephesos, Kolophon, Erytrai, Klazomenai, Phokaia, Samos, Khios, Teos, ve Lebedos, Karia (Antik Dönemde Batı Anadolu'da kıyı kesimde Köyceğiz ve Dalaman (İndus) Çayına uzanan, iç kesimlerde ise Aydın, Muğla ve Denizli-Tavas İlçesini de içine alan bölge)seramiklerinde, Lydia (Antik Dönemde Manisa ve Uşak illeri sınırlarında) ve Phrygia (Antik Dönemde Lykos (Çürüksu) Ovası, Afyon ve Eskişehir dolaylarını içine alan bölge) bölgesi seramiklerinde Oryantalizan dönem başlarında Attika etkisi Oryantalizan dönem içlerinde yerini Bu döneme damgasını vuran Attika'nın da örnek aldığı Korinth'e bırakır[39]. Yoğun bir şekilde aryballosların üretildiği kentlerde oinochoe, krater, kotyle, kylikslerde tercih edilen diğer formlar olmuşlardır. Oryantalizan dönemin erken evrelerinde en kaliteli örnekler Samos, Miletos, Rhodos, Erythrai, Ephesos, Khios, Sardis, Taşoz, Smyrna, Larissa'da bulunur[40]. Bu dönemde söz konusu kentlerde doldurma motifleri çok çeşitli olup kabın yüzeyini boş bırakmayacak biçimde kaplamaktadırlar[41]. Orta Protoattik Dönemde Oryantalizan akım yaygınlık kazanır, ürünler merkezlerde çoğalır. Doldurma motifleri irileşir.

2.1. Oryantalizan Dönemde Korinth'te Kültürel ve Siyasal Durum

Orta Yunanistan'dan Peloponnesos'a geçildiğinde İsthmos-Berzah Bölgesi'nde en önemli merkez Korinth'tir. Kentin batısında verimli bir ova, ovanın hemen arkasında ise *Akrokorinth* adını taşıyan 600 m. yüksekliğinde bir kale bulunur. Kuzeyden güneye inen kara yolunun ya da doğudan batıya, yani Saron körfezinden Korinth Körfezi'ne küçük bir kesilmeyle ulaşan deniz yolunun, bu noktada birbirini kesmesi Korinth'e son derece elverişli stratejik ve ekonomik konum kazandırmıştır.

[38] E. Akurgal, Eski İzmir Yerleşme Katları ve Athena Tapınağı I, Ankara, 1993,43.
[39] B.Özer, "2003 Yılı Klazomenai Kazısı; Akropolis Çalışmaları " 22.Araştırma Sonuçları Toplantısı 2. Cilt,24-28Mayıs2004,Konya,1–12.
[40] H.G.Hanfmann,Archaeologıcal Projects ın Canada,Canada,1959,182-193.
[41] İbid,1993,13.

Böylece kısa sürede önemli bir kültürel merkez haline gelmiştir. Dorlar, Peloponnesos'a girdiklerinde ilk olarak Korinth'e ulaşmışlardır. Kentte ailelerin sürdürdüğü krallık İ.Ö.8. yüzyılda ortadan kalkmış, onun yerine Bakhiadlar sülalesi geçmiştir. Korinthliler erken dönemlerde tarımın yanında denizciliğe ve deniz ticaretine önem vermişler, Akdeniz ticaretinde İ.Ö.10.yüzyıldan başlayarak etkin rol oynayan Fenikeliler ile ilişkiler kurarak din ve kültür etkileşiminde bulunmuşlardır. Phoinikeion Dağı'nda tapınım gören Athena Phoinikeia, Korinth'in tanrıçalarından Aphrodite veya Korinth kapları ve çeşitli maden eserlerdeki bezemeler bu etkileşimi gösterirler. Korinthliler erken evrelerde Saron Körfezi'nin kuzeyinde yer alan Megara'yı Heraklesoğulları sülalesinden bir kişinin idaresinde ele geçirmişlerdir. Yüksek bir tepe üzerinde kurulan Akropolis ve onun içindeki megarona göre şehir ve çevresindeki topraklar Megara olarak adlandırılmıştır. Plutarkhos'a[42] göre, Megara Bölgesi birkaç köyü kapsayan beş yöreden oluşuyordu. Bunlar en sonunda Megara adını taşıyan kentte birleştiler[43].

Platon, Yunanlılar'ın uzak ülkelere göçme nedenlerini Yunan ülkesinin darlığında, orada sık sık patlak veren parti kavgalarında ve ayaklanmalarda bulur. İktidardan düşen bir partinin üyeleri, serüven peşinden koşan birtakım insanlarla birlikte, kendilerine daha elverişli hayat koşulları sağlamak üzere uzak ülkelere gitmiştir. Girit, Batı Anadolu kıyıları, Ege adaları Yunanlılar'ın egemenliğinde olduğu için kolonileri daha uzak ülkelerde kurma zorunluluğu ortaya çıkmış; Yunanistan'da pek az toprağa sahip bulunan, buna karşılık gemicilikte ilerlemiş olan şehir devletleri ilk önce koloni kurmaya başlamışlardır[44].

Bu şehirler arasında, Euboia Adası'nda eski Akha kasabalarından Khalkis ve Eretria, İsthmos Bölgesi'nde Dor şehirlerinden Megara ve doğu-batı ulaşımının kilit noktasında yer alan Korinth önemlidir. Bunların dışında Kuzey Peloponnesos'ta Akhaia, Orta Yunanistan'da Lokris ve Kyklad adaları gelir. Önemli koloni kurmuş olan İonia şehirleri arasında Miletos ve Phokaia yer alır[45].

Kolonilerin kuruluşunda sistemli hareket edilmiş, göçmenlerin başında önder

[42]G. Thompson, 1991,78.
[43] İbid,1991,78.
[44] İbid,1991,157.
[45]İbid,1991,157.

olarak aristokrat sınıfından seçilen *oikist* adı verilen kişiler bulunurdu. Bu önder Delphoi kahinine danışarak şehrin yerini belirler, şehri kurar ve öldükten sonra şehrin resmi meydanına gömülür, halk tarafından -*heros*- kahraman ya da yarı tanrı ilan edilirdi. Elverişli bir ya da iki limana sahip olan şehir surlarla çevrilir, birbirine eşit parsellere ayrılır ve göçmenler arasında paylaştırılırdı. Polis niteliğini taşıyan koloni şehirleri (apoikia) ana şehir karşısında bağımsızdırlar. Özetle koloni şehri yurttaşları, ana şehir yurttaş topluluğundan sayılmazlar. Bu farklılık dini inanışların farklılığına engel olmamıştır. Ana yurttan getirilen ateşin yandığı sunağın etrafında kutsal bayramlar kutlanmış, aynı takvim kullanılmış, şehir hukuku ve fileler düzeni her iki yerde birbirinin benzeri olmuştur. Korinth'in Potideia koloni şehrine her yıl *epidamiurgos* ünvanını taşıyan denetçiler göndermesi de bir başka anlayışı göstermektedir. Apoikialar daha sonraları kurulmuş olan kleruhialar'dan da farklıdır, çünkü kleruhialarda koloni halkı anaşehir yurttaşı sayılırdı. Başlı başına birer polis oluşturan koloni şehirlerinin yanında emporion adını taşıyan, kıyılarda bulunan pazar yerleri de vardı. Yunanlılar esas olarak kıyılarda yerleşmeyi tercih etmişler, yalnız ara sıra Khalkidikia Yarımadası ya da İtalya ve Sicilya'da olduğu gibi, iç bölgelere sokulmuşlardır[46].

İ.Ö.2.yüzyıla kadar süren bu hareketler sonucunda gerek Akdeniz, gerek Karadeniz'in etrafı kolonilerle çevrilmiş[47], İ.Ö.6.yüzyıl ortalarından sonra koloni kurmak pek mümkün olmamıştır. Çünkü Doğu'da Pers devleti yeni genişlemelere engel olmuş, Batı'da ise Etrüsklerle birleşen Kartacalılar Yunanlılar'a karşı cephe almışlar ve onların bu bölgelere girmelerini önlemişlerdir[48].

Yunan kolonilerini Akhalar'ın İ.Ö.1400'den sonra kurdukları kolonilerle karşılaştırırsak, Akhalar'ın gerek Kykladlar ve Girit'i, gerekse Anadolu'nun ve Kıbrıs'ın bazı kıyı bölgelerini işgal ettiklerini ve bunları kendi devletlerine kattıklarını, buna karşılık Yunanlılar'ın fetih emelleri beslemeksizin yalnız tarımsal ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılamak için koloniler kurduklarını görmekteyiz. Yunan kolonileri, nitelikleri bakımından, Fenike kolonilerinden ayrılmaktadır. Fenike kolonileri anaşehir

[46]İbid,1991,158.
[47] E. Eser, "Kinolis (Ginolu) Kalesi" *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 2004 ,Cilt:21, Sayı 2/174**.** Amysos (Samsun), Kerasos (Giresun), Trapezus (Trabzon), Sesamos (Amasra), Kotyora (Ordu), Herakleia Pontika (Karadeniz Ereğlisi).
[48]İbid,1991,159.

Tyros'un doğrudan doğruya egemenliği altında bulunan, ticari ve ekonomik ihtiyaçlar gerektirdiği sürece elde bulundurulan bir çeşit pazar yerleriydi. Yunanlılar uzak ülkelerde kurmuş oldukları şehirleri ikinci bir yurt (patris) saymışlar, bu yüzden bu şehirleri kolay kolay elden çıkarmamışlardır. Bu nedenle Yunan kolonileri karşısında Fenike kolonileri her yerde gerilemeye başlamış, ortadan kalkmıştır[49].

Kolonilerde Korinthliler ile yerli halk arasındaki ilişkiler bu halkın uygarlık düzeyine göre değişmiştir. Kendi benliğini kavrayan askeri düzeni olan, denizcilikte ileri gitmiş bulunan kavimlerin oturdukları ülkelerde koloni kurmak güç olmuş, Yunanlılar'ı bir takım kanlı savaşlar yapmak zorunluluğunda bırakmıştır. Fakat kıyı bölgelerine önem vermeyen, yabancıların buralara yerleşmelerini yalnız bir alışveriş hareketi sayan bazı kavimler Yunanlılar'a karşı cephe almak yerine, İspanya'da olduğu gibi bunlarla dost geçinmenin yollarını aramışlardır. Yunanlılar'ın büyük ve güçlü topluluklar halinde istila ettikleri ülkelerde ise olaylar Avrupalılar'ın Amerika kolonilerindeki olaylar şeklinde gelişmiştir; yani topraklar göçmenler arasında paylaşılmış, yerli halk toprağa bağlanarak toprak sahipleri hesabına çalışmak zorunda bırakılmıştır. Bu durumu gerek Sicilya, gerek İtalya'nın çeşitli bölgelerinde saptamak mümkün olmuştur. Leontinoi ya da Lokroi gibi başka yerlerde ise, Yunanlılar yerlilere önceden vermiş oldukları sözü tutmamış, bunları ani baskınlarla yok etme yollarını aramışlardır. Düzenli örgüte sahip büyük devletlerin elinde bulunan kıyılarda koloni kurmak ise, Yunanlılar için imkânsız olmuştur. Bunlar Asurlular'ın elinde bulunan Kilikia, Suriye ve Filistin kıyılarında tutunamamışlardır[50].

Yunanlılar'ın kurmuş oldukları kolonilerde saf ırklarını korumak adına aldıkları bir takım önlemler vardı. Mısır'da Naukratis kolonisinde Yunanlılar'ın yerli kadınlarla evlenmeleri yasaktı. Koloni hayatı, Yunanlılara yabancılarla ne gibi ortak niteliklere, edebiyat, din ve geleneklerde kendini gösteren ne gibi bir kültüre sahip olduklarını öğretmiş, bunların ulusal duygularının gelişmesine yol açmıştır. Bunun sonucunda Yunanlılar kolonilerde, İlliada'nın geç parçalarında veya İ.Ö.7. yüzyıl lirik edebiyatında ilk kez söylenen *Panhellen*[51] ve bu sözcükten gelen *Hellen* adını taşımaya başlamışlar, kendilerince anlaşılmayan dili konuşan yabancılara Barbaros

[49]E. Akurgal, *Anadolu Uygarlıkları*, 5. baskı, Ankara, 1995, 175–204.
[50] İbid.1991,161.
[51] Thompson 1991, 129.

adını takmışlardır. Bu ırk ayrımını zamanla bir kenara bırakmışlar ve Barbarlar olarak nitelendirlikleri yabancılarla ırk karışıklığı meydana getirmişlerdir[52].

İ.Ö.8.yüzyıl ortalarına doğru kurulmuş olan Yunan koloni şehirleri ise çevresinde geniş toprakları bulunan tarımsal nitelikte kolonilerdi. Bu koloniler elverişli coğrafi konumlarıyla kısa zamanda gelişmiş, ekonomik bir güç olduktan başka siyasal bir varlık olmakta da gecikmemişlerdir. İşte bu gelişimin sonunda bütün bu ülkeler İ.Ö.6. yüzyılın ortalarına doğru Büyük Yunanistan (Megala Hellas)[53] adını almıştır. Yerli kavimlere karşı yapılan çetin savaşlardan sonra Akhaialılar ve Orta Yunanistan kolonistleri tarafından güney İtalya'da kurulan kolonilerin en önemlileri arasında Metapontum, Sybaris, Kroton ve Kavlonia gösterilebilir. Bu şehirler bir süre sonra Batı İtalya kıyılarında Terina ve Poseidonia gibi şehirleri kurmuşlardır. Spartalılar'ın kurmuş olduklan Taras (Taranto), sahip olduğu iyi korunmuş limandan dolayı, pek erken bir ticaret ve sanayi merkezi olmuş, bunun tersine olarak Lokroilu'ların Kalabria'nın doğu kıyısında meydana getirdikleri Lokroi gereği gibi gelişememiş ve Akhaia kolonilerinin gölgesinde kalmıştır. Khalkisliler, Akhalar'dan daha önce Sicilya'ya ulaşıp, adanın doğusundaki verimli vadiler ve ovalarda Naksos, Katania ve Ortygia'yı, kuzeyinde sonraları Messana adını alan Zankle, Mylai ve Hymera'yı kurduktan sonra İtalya'ya geçerek Mesina Boğazı'nda[54] ve Zankle'nin karşısında Region'u kurmuşlardır. Sicilya kolonizasyonundan daha önce Tirhen Denizi'ne ulaştıkları anlaşılan Khalkisliler İ.Ö.750'ye Campania bölgesinde Kyme (Cumae) şehrini kurmuşlardır[55].

Denizcilikte en ileri giden Korinthliler ilk önce Korkira (Korfu) adasını işgal etmişler, oradan Sicilya'ya ayak basmışlar ve Ortigia adasını Halkisli'lerden alarak, bu adanın karşısındaki toprakları ele geçirerek Sirakuzai adını taşıyan bir Koloni kurmuşlardır. Bu şehir elverişli coğrafi mevkii ve sahip olduğu iki liman yüzünden diğer Sicilya kolonilerini gölgede bırakacak kadar parlak bir gelişim geçirmiş, gerek çevresinde, gerek adanın iç bölgelerinde Akrai, Kasmenai ve Kamarina gibi şehirler kurmuş Sicilya ve Aşağı İtalya tarihinde önemli bir rol oynamıştır. Sicilya'da Korinthlilerden başka Megarahlar doğuda Megara Hiblaia ve güneyde Selinus,

[52] Mansel 1991,161.
[53] Thompson 1991, 78.
[54] İbid,1991,79.
[55] İbid,1991,80.

Rodoslular ise yine güneyde Gela ve Akragas şehirlerini kurmuşlardır[56].

Sicilya'nın kuzey, doğu ve güney kıyıları Yunanlıların eline Sikel ve sikan gibi yerli kavimlerle yapılan savaşlardan sonra geçmiştir. Motye, Panormos (Palermo) ve Solus gibi üsler kapsayan adanın batı kesiminde İ.Ö.9.yüzyıldan beri batı Akdenizlilerin egemenlikleri altında bulunduran Fenikeliler oturuyorlardı. Yunanlılar adanın batısını da ele geçirmek isteyince Etrüskler'den yardım gören Fenikeliler'e karşı çetin bir savaş açmak zorunda kalmışlar, bunları zaman zaman adanın batı ucuna çıkarmışlar; fakat adadan tamamen çıkaramamışlardır[57].

Yunanlılar yalnız batıda değil, kuzey yönüne de ilerlemiş, Ege denizi[58], Çanakkale Boğazı (Hellespontos), Marmara Boğazı (Propontos) ve İstanbul Boğazı'nın (Bosporos) her iki kıyısında koloni şehirleriyle kaplamışlardır. Kuzeye en çok yerleşen Halkidike Yarımadası'na da adını veren Khalkisliler'in yanında, Eretrialılar ve Korintliler de yerleşmişlerdir. Makedonya Kralı II. Philippos Döneminde 32 Yunan şehrinden en önemlisi Korinth'in daha sonra Peloponnes Savaşı'nda büyük rol oynayacak olan Potideia'dır[59].

İ.Ö. 8. ve 7.yüzyılda Hellenler, Geç Hitit kültür merkezleri vasıtasıyla Mezopotamya ülkelerinden kültürel yönden etkilenmişlerdir. Bu kültürel etkileşim din, mitoloji, mimari, seramik, heykel, resim alanlarında olmuştur[60]. Bu dönemdeki Hellen dünyasının giyinişi, taktığı takıları, savaş donanımları, savaş arabaları, at koşum takımları, Fenike, Asur[61], Hitit[62], Urartu[63], Mısır ve Suriye kökenlidir. Bu dönemde ilk kez Korinth[64] ve Attika atölyeleri figürlü konuları işlemeye başladılar.

Karadeniz kıyıları boyunca Miletos İ.Ö.670 yıllarında 90 kadar koloni kurmuştur. Marmara ve Karadeniz (Pontos Eukseinos) kıyıları boyunca emporion

---

[56] İbid,1991,78.
[57] İbid,1991,160,161.
[58] E. Akurgal, *Ege ve Batı Uygarlığı'nın Doğduğu Yer, Doğu Helen Kültür Tarihi,* İstanbul, 2000,23.
[59] İbid,1991,160,161.
[60] M. Akurgal.,*Korinth Seramiği M.Ö. 750-550*,İstanbul,1997,13.
[61] E.Akurgal, *Hatti ve Hitit Uygarlıkları*, İstanbul,1995,Lev.66a.
[62] Akurgal,1995,134.
[63] Akurgal,1995,67.
[64] C.W. Blegen, H.Palmer, R.S.Young,"Part III,Protocorınthıan Perıod" *ASCS Athens,*8,1964,50-64.

düzeyindeki bu kolonilere Çanakkale Boğazı'nda Sestos'un karşısında Abydos, Kapıdağ yarımadasındaki dar berzahtaki iki limana sahip Kyzikos, Gemlik Körfezi'ndeki Khios önemlidir. Kolophonlular ise Gemlik Körfezi'ndeki Mirlea (Mudanya), Lampsakos (Lapseki -Çanakkale Boğazında) koloni kurmuştur. Balıkçılıkla zengin ticaret merkezlere potansiyel oluşturacak Amysos (Samsun), Kerasos (Giresun), Trapezos (Trabzon) ile birlikte Karadeniz'in batı kıyısındaki batı, kuzey ve doğu kıyılarında ve büyük ırmakların ağızlarında birtakım balıkçılık istasyonları, Kırım Yarımadası'nda (Tauros Khersonesosu'nda), Kimmeria Boğazı'nda ve Kafkasya kıyılarında ise bazı ticaret limanları kurulmuştur. Karadeniz'in batısında en önemli şehirler Apollonia, Mesembria, Tomoi (Köstence), İstros, Dinyestr ağzında Tiras, Bug ağzında Olbia idi. Kırım yarımadası'nda Teodosia, Kimmerya boğazı'nda Pantikapaion (Kerç), Phanagoreia, Azak Denizi'nde Don ağzında Tanais başlıca İon koloni merkezleri idi. Karadeniz'in doğu kıyılarında ise Dioskurias önem kazanmıştı[65].

Marmara kıyılarında oturan Traklar, Misler, Frigler'den sadece Frigler siyaset ve kültür alanında yer almışlardır. Karadeniz'in batısında oturan Traklar, akrabaları diğer kavimler, kuzey ve doğuda oturan Kimmerler ve ardından İskitler ve Sarmatlar, kıyılara fazla önem vermediklerinden ve gemicilikte geri kalmış olduklarından, İonlar'a karşı koyamamışlardır. İon göçmenlerini çeken bütün bu kıyıların hinterlandı çok ve çeşitli doğal zenginliklere sahip bulunuyordu. Marmara'nın üzüm bağları ve zeytinlikleri, boğazların balık zenginliği, doğu ve güney Karadeniz kıyılarının ormanları, güney Rusya ve en çok Kırım'ın buğday tarlaları, Rusya içerlerinden getirilen köleler, hayvan postları, yapağı, kereste, Ural taşları ve madenleri, Yunanlıların fırtınaları ile ün kazanmış olan Karadeniz'e bu derece rağbet göstermelerinde başlıca etken olmuştur. Kolonilerin büyük bir zenginliğe kavuştuğunu, en çok Kırım kolonilerinin Yunanistan'a geniş ölçüde tahıl sevk etmeye başladığı bilinir. Fakat Yunanistan'dan uzak yerlerde, savaşçı kavimlerle sürekli uğraşmak zorunda kalan Yunanlılar bu ülkelerde, İtalya veya Sicilya'da olduğu gibi, siyaset ve kültür alanlarında büyük bir varlık gösterememişlerdir[66].

Aioller ve İonlar kuzeyden başka kendi ülkelerine daha yakın olan Doğu Akdeniz'e de girmek istemişler, Pamphylia'da -Antalya'nın düzlük bölgesinde-

[65] İbid,1991,151-161.
[66] İbid,1991,151-161.

koloniler kurmuşlardır. Bunların en önemlisi bir liman şehri olan ve Kyme tarafından kurulduğu ileri sürülen Side'dir. Side'nin batısında bulunan Argos'un bir kolonisi Aspendos (Belkıs) ve Perge[67] (Aksu) kurulmuştur. Fakat Yunanlılar, dağlık Kilikia'da kurdukları bazı koloniler dışında, Asurlular'ın elinde bulunan ovalık Kilikia ve Suriye kıyılarında tutunamamışlardı. Ancak Asur egemenliğinin yıkılışından sonra (İ.Ö.612) Kilikia'da bazı koloniler kurulmuştu. Bunlar arasında Nagydos (Bozyazı) ve Kelenderis (Gilindere) yer alır. Kuzey Suriye'de Al-Mina'da (Süveydiye) İ.Ö.8.yüzyıla dayanan bir Yunan ticaret üssü yer alırdı. İonlar Mısır'da, Nil kollarının en batısında Mısır kralı Psammetik'in Naukratis adında bir şehir kurmuşlardır (İ.Ö.650). Kentlere polis karakteri verilmiştir. Miletos, Sisam ve Aigina ticaret şehirlerinin ayrı, diğer Yunanlılar'ın ise "Hellenion" adını taşıyan ortak birer emporionu vardı. Yunanlılar Naukratis'e önem vermişlerdir. Bunun en önemli nedeni kentin Afrika ile Akdeniz ticaretinde çok önemli bir yeri olmasıdır. Büyük ticaret ve transit merkezlerinden biri olan Naukratis İskenderiye'nin kuruluşuna kadar önemini korumuştur.

Smyrna, Kolonizasyondan etkilenen önemli bir merkezdir. Attika etkisi gösteren eski İzmir Oryantalizan dönemin ortalarına doğru bu etkiden sıyrılıp İ.Ö. 6.yy'ın 2. yarısına kadar diğer Anadolu'daki merkezler gibi Korinth'in pazar alanlarından biri olur[68].

Miletos'da Korinth atölyelerini taklit eder. Orta Protokorinth dönemin ortalarından itibaren tamammen Korinth etkili üretimler yayılım gösterir[69]. Kap formundan bezemesine tümüyle yerel üretimler, Korinth atölyelerini baz almışlardır.

Daskyleion ve Klazomenai Oryantalizan dönem örnekleri bezeme gelişiminden kapların gelişimine kadar Korinth benzeri mallar üretirler. Erken Protokorint örneklerdeki özenli işçilik, Transisyonel döneme doğru kalitesini yitirir[70].

1937 yılında Türk Tarih Kurumu tarafından Topkapı sarayının ikinci avlusunda yapılan kazılarda İ.Ö.7. yüzyıla ait protokorinth vazo kırıklarına rastlanılmış, bunlar sayesinde Byzantion'un İ.Ö.7.yüzyılın ilk yarısında kurulmuş olduğunu bildiren tarih

[67] Strabon, Antik Anadolu Coğrafyası, İstanbul, 1993,44.
[68] A.B. Bayraktaroğlu, 1993,12.
[69] İ. Fazlıoğlu,1989,62.
[70] İbid,1993,13.

geleneğinin doğruluğu meydana çıkmıştır. Bu bakımdan kesin tarih vermesi açısından kolonizasyonun önemi bir kez daha anlaşılmaktadır.

2. 2. Korinth'te Sanattaki Etkiler ve Eserler

Mimari alanda Korinth'te Oryantalizan Dönem boyunca, Arkaik Dönemin güçlü yapılarına bir hazırlık niteliğinde ahşap, kerpiç ve geç evrelerinde de taş yapı malzemesi kullanılarak yapılar inşa edilmeye başlanmıştır. Bu dönemin Korinth'e özgü en önemli tapınağı Apollon kültü ile ilgilidir. Bu dönemdeki diğer önemli sayılan yer Sicilya'da Megara Hyblaia, en erken Stoa veya şehirle ilgili merkezi açığa çıkarılmıştır (İ.Ö.650–625).

Plastik sanattaki etkiler, Attika ile parelellik gösterir. Buna göre Korinth'in kurduğu kolonileri ve gelişen ticareti sayesinde Girit'ten birçok küçük eser ithat edilmiştir. Bunlar büyük boyutlu heykeller değil Oryantalizan Dönemin klasik Fildişi, akşap, kireç taşı malzemelerinden üretilmiş Daedalik stildeki cepheden kadın heykelcikleridir. Bu stilin kökenine dönük ipuçları çok sevilen figür tiplerinden birisi olan cepheden tasvir edilen kadın tasvirlerinin tanrıça figürleri, bir dizi pişmiş topraktan kalıp yapımı plaka üzerinde çok sevilen bir figür olan Astarte şeklinde özellikle Suriye'de karşımıza çıkmaktadır. Korinth'e bu tür bir plaka İ.Ö.7. yüzyılda ithal yoldan ulaşmıştır. Bunun yanı sıra aynı merkezde, tam anlamıyla doğulu tipteki bir figür için yerel olarak yapılmış bir kalıbı da bulmuştur. Kalıbın Yunan dünyasına tanıtılması, özellikle Daedalik stil ile ilişkili figürler ile olan bağlantısından dolayı oldukça önemlidir. Bu sayede figürler seri halde üretilebilmiş, böylece sonuçta form klişeleşmiş ve figür tiplerinin de uzunca bir süre yaşamasına katkıda bulunmuştur[71].

Ticaret kolonizasyon hareketleri-Syrakysai (İ.Ö.734), Megara Hyblaea (İ.Ö.730), Gale (İ.Ö.690), Selinus (İ.Ö.630) -Korinth seramiğinin kesin tarih vermesi açısından önemlidir. Bu merkezlerden yola çıkarak Kıta Yunanistan ve Anadolu'da bulunmuş Oryantalizan seramikler kolay tarihlenebilmektedir. Korinth seramiğinin kronolojisini Payne kurmuştur. Seramiklerle birlikte bulunan sikkelerde kesin tarih vermesi açısından önemlidir. Bu dönemde Kıta Yunanistan'a ticaret için gelen

[71] J. Boardman, Yunan *Heykeli-Arkaik Dönem*, İstanbul,1991,12–20.

kolonilerin bıraktığı sikkelerden yola çıkılarak da kesin bilgiler doğrulanmıştır.

Bu dönemdeki formların tanımına, kullanım amaçlarına kısaca değinecek olursak, kuşkusuz Bu dönemde en çok kullanılan aryballoslar dikkat çekicidir. Aryballoslar, Korinth'te Protokorinth Dönemden itibaren vazolar içersinde çok bol rastlanan kendine özgü bir kap türüdür. İçerisine parfüm gibi kozmetik sıvılar konuyordu. Bunların biçimlerinde ve bezeme stillerindeki tipolojik gelişme güvenceli bir kronolojinin oluşmasını sağlar. Aryballoslar Erken Protokorinth Dönemde geniş kaideli ve küresel gövdeli bir biçime sahiptirler (Lev.XXVI 73.a). Orta Protokorinth Dönemde konikal, Geç Protokorinth Dönemde ovoid gövdeli bir biçim alırlar (Lev.XXVI 73.b). Geçiş Döneminde formlar büyür, genişler ve kabalaşır. Amyx, Protokorinth Dönem aryballoslarının Korinth yaratısı olduğunu söylerse de bu konuda Payne'in önerisi, bu tip kapların Girit'ten esinlenerek ortaya konduğu, daha doğru bir görüştür. Aryballoslardaki Doğulu küresel formlar, Erken Protokorinth Dönemde olduğu kadar, E. Akurgal'ın belirttiği gibi, Erken Korinth Döneminde bile Doğulu örneklere bağlıdırlar[72].

2. 3. Oryantalizan Dönem Korinth Seramiği Kronoloji Çalışmaları

Ticaret kolonizasyon hareketleri –Syrakusai (İ.Ö.734), Megara Hyblaea (İ.Ö.730), Gale (İ.Ö.690), Selinus (İ.Ö.630) Oryantalizan Dönemde Korinth seramiğinin kesin tarih vermesi açısından önemlidir. Bu merkezlerden yola çıkarak Kıta Yunanistan ve Anadolu'da bulunmuş Oryantalizan seramikler kolay tarihlenebilmektedir. Korinth seramiğinin kronolojisini Payne (1933)[73] kurmuştur. Seramiklerle birlikte bulunan sikkelerde kesin tarih vermesi açısından önemlidir. Bu dönemde Kıta Yunanistan'a ticaret için gelen kolonilerin bıraktığı sikkelerden yola çıkılarak da kesin bilgiler doğrulanmıştır.

Doğu etkilerini ilk önce Payne ele almıştır. Korinth seramiği üzerine yapılan çeşitli kronolojik tasnifler vardır (Lev.XLVI Tablo 132). İlk kez Johansen (1923), Protokorint Dönem'le ilgili seramikleri ele almıştır. Ardından Payne (1933), Korinth

[72]M.Akurgal, 1997,135.
[73] Payne, *Necrocorinthia,* Londra. 1860, 2–1.30.

seramiğini kronolojik bir sisteme oturtmuştur. Daha sonra yapılan tasnifler birbirlerinden farklı önerilerden oluşmaktadır[74].

Ekrem Akurgal genel rakamlardan oluşan Payne'in kronolojisini kabul ettiğini söyler[75]. Kronoloji konusunda en son olarak yeni tarihler öneren Amyx'dir (1988). Amyx'e göre bu, kökeni Payne' ye dayanan bir tarihleme olup, ancak Amyx'in de öngördüğü en çok 10, en az 5 yıllık tarih değişikliklerinin gereksiz oldukları belirtmektedir. E. Akurgal'ın ifade ettiği gibi, itibari de olsa bir birliktelik sağlamada 25 yıllık zaman dilimlerinden oluşan Payne'nin kronolojisi en uygun tarihleme olarak kabul edilmektedir[76].

Korinth (İ.Ö.750-600) atölyeleri stil akımları arasında İ.Ö.750-550 tarihleri arasında en çok yayılım gösteren seramik stil akımı olarak büyük önem taşır. Korinth seramiği kesin kronolojiye sahip olduğu için tarihleme bakımından büyük önem taşır. Korinth İ.Ö.7.yüzyılda seramik sanayisinde dünyanın başta gelen merkezi olmuştur. Korinthli ustalar ürünlerini amaca uygun boyutlarda düzenlemişlerdir. Seramikleri boyayan sanatçı atölyeleri dünyanın pek çok merkezinde üretimlerini sergileyerek, uluslararası üne kavuşmuşlardır.

Naukratis, Nil Deltası'nda kurulmuş olan, Korinth seramikleri Beazley[77] ve Payne tarafından incelenmiştir. Payne, Korinthle Naukratis'in ticari ilişkilerinin Geç Protokorinth Döneminde başladığını söylemektedir. Cook'a göre Naukratiste geçmiş yunan seramiklerin hiçbiri İ.Ö. 7.yüzyıl sonundan önceye ait olamaz[78].

İ.Ö.8. yüzyılın ortalarından itibaren Korinth çanak-çömleği form ve stil bakımından doruk noktaya çıkmıştır. Korinthli ustalar, İ.Ö.750'de geometrik gelenekten uzaklaşarak yepyeni bir akıma girmiştir. Korinth'in iyi biçimlendirilmiş ve belli bir düzen içerisinde bezenmiş Geometrik vazolarındaki bezemeler, metal işçiliğindeki oymacılık sanatından gelen yeni bir tekniğin denendiği; iç detayları kazıma ile verilen tasvirli ve öykücü konulu yeni ürünler üreten Korinth, antik Yunan sanatında geometrik üslubu terk eden kenttir. Oryantalizan dönemin erken evresinde deniz kuşları işlenmeye

[74] İbid,1997,104.
[75] İbid,1997,105.
[76] İbid,1997,106.
[77] Neils ,"Corpus Vasorum Antiquorum"*AJA,Online Publications:Book Reviews,*issue 110.3.2006.
[78] J.M.Cook, "Amasis and Greeks in Egypt"*JHS,*LVII,1957,228.

başlanmış, geç evrelere doğru Asur ve Geç Hitit'in aslan ve hayali yaratıkları sevilen figürler arasında yerini almıştır. Yakın Doğu sanatı ile Korinth atölyeleri Oryantalizan Dönemle birlikte en etkin ve yayılımcı atölyeler olmuştur. Korinth, Oryantalizan stile ilk uyum sağlayan ve üretimler ile koloni ticaretiyle yayılım gösteren seramikler üretmiş ilk kent olma özelliğini taşır[79].

[79] T. Bakır, *Korinth Seramiğinde Aslan Figürünün Gelişimi*,İzmir,1982,8-33,74-89.

II. BÖLÜM

Oryantalizan Dönemde Görülen Formlar ve Teknik

Alabastron, içinde parfüm saklanan ve Attika atölyelerinde aryballoslarla birlikte bol üretilen bir kaptır. Adı alabaster denilen su mermerinden gelmektedir. Oryantalizan dönemin Attika'da ve Korinth'te Erken ve Orta evrelerinde bitkisel bezemelerin gruplandırılarak, kabın ağız altı ve gövde kısmında bezenmektedir[80](Lev XXV 68.).

Pyksis, Geç Geometrik-Erken Protoattik Dönem'den itibaren görülürler, varlıklarını bazı değişikliklerle bütün Attik Dönemi'nde sürdürürler. Orta Protoattik dönemden Erken Attik dönemine kadar görülen formlardır. Oryantalizan dönemde Attika ve Korinth'te doldurma motifleri ve bitkisel bezemelerin kullanıldığı, dönem ressamlarınca tercih edilen formudur[81](Lev XXV 69.).

Kotyle, dışbükey gövdeli, dar halka kaideli, skyphostan biraz farklı derin bir kaptır. Dudak kısmı üzerinde iki yatay kulp bulunur. Erken Protoattik ve Protokorinth'te form biraz incelir, kaide daha genişler. Bezemede kazıma çizgiler başlar. Orta Protoattik'te ve Protokorinth'te form ince, uzundur. Kırmızı ve sarı renk boya kullanımı görülür. Korinth ve Attika'da Oryantalizan dönem boyunca geometrik ve bitkisel motiflerin yoğun olarak betimlenir[82](Lev XXV 70.).

Kotyle-Pyksis, Kotyleye benzer kapların kapaklı olarak tasarlanmış biçimidir. Bu form Hopper tarafından adlandınlmıştır. Kapaklı kotylelerin kökeni Geometrik Dönem'e dayanır. Kabın gövdesinde yani kotyle kısmında yer alan mahmuz biçimli kulplar, Geçiş döneminden itibaren görülürler. Genellikle Erken Oryantalizan dönemde Attika ve Korinth'te basit geometrik bezekler görülür[83].

---

[80] N.Şahin "Otterlo Ressamının İki Yeni Aryballosu" *EgeÜnv. AD, 1990, 177-182.*
[81] E.Simon, Dıe *Grıechıschen Vasen*, München,1976, 11-53.
[82] E.Simon,*Dıe Grıechıische Vase*,Tafeln,München,1976,605-627.
[83] E.Simon,1976,605-627.

Kyathos Geç Geometrik dönemde ortaya çıkmıştır. Bu kap biçimi İ.Ö.750'den önce bilinmez. Bunlar tek ya da iki dik kulpu olan derin, küçük kaplardır. Genellikle çizgilerle süslüdür, ancak Protoattik ve Protokorinth döneme ait figür bezemeli bazı örnekler de bulunmaktadır[84].

Kalathos, kulplu ya da kulpsuz, sepet biçimli bir kaptır. Boyutları küçüktür ve kutsal alanlarda çokça ele geçmiştir. Protoattik ve Protokorinth dönem kalathosları çizgilerle bezelidir. Pyksis- kalathos, üzerine bir kapak ilave edilmiş kalathos biçimli kaptır. Geç Oryantalizan dönemde karışık bitkisel motiflerin sıkça bezenmektedir[85].

Kyliks, Gövdesi sığ bir çanak biçiminde olan, yatay kulplu ve geniş ayaklı, oldukça bilinen bir kap formudur. Attika ve Korinth'te Oryantalizan dönemin bütün evrelerinde periyodik bezeme gelişimini göstermektedir. Kyliksler, Protoattik ve Protokorinth dönemden Erken Attik ve Erken Korinth döneme değin genelde çizgilerle bezenmişlerdir[86].

Madeni kapların örnek alınarak yapıldığı phialeler, Doğu kökenli bir kap biçimidir. Oryantalizan dönemin geç evrelerinde Attika ve Korinth örneklerinde birleştirilmiş bitkisel ve geometrik bezemelerden oluşan örneklere sahiptir[87].

Oinokhoe, Attika seramiğinde Geometrik dönemden itibaren varlığını sürdüren bir kap türüdür. Attika ve Korinth'te Oryantalizan dönem boyunca erken, orta ve geç evrelerde sıklıkla kullanılan kap formudur. Dönem özelliklerine göre bezeme gelişimi görülür. Oryantalizan dönemin erken evrelerinde geometrik bezemelerin yaygın oluşu geç evrelerde yoğunlaşan bitkisel palmetler ve rozetlerin çeşitliliği kabı doldurmaktadır[88](Lev XXVII 74.).

Olpe, yukarı doğru daralan oval gövdeleri, boyun kısmında içbükey bir profil gösterir. Gövdeleri figür ve bitkisel süslemeli bir ya da daha fazla kuşakla bezenmişlerdir. Daha çok Korinth atölyelerince tercih edilen formun Attika örnekleri

[84] İbid,1976,605-627.
[85] İbid,1976,605-627.
[86] İbid,1976,605-627.
[87] İbid,1976,605-627.
[88] P., Bocci "A Corınthıan Oinohoe in the Archaeological Museum in Florance" *AJA,*74,1970, 97–98.

de bulunmaktadır. Geç Oryantalizan dönemde yoğun bir şekilde birleştirilmiş bitkisel bezemeler, geometrik bezemelerle birlikte görülmektedir[89](Lev XXVII 75.).

Amphora, Oryantalizan dönemde de sıkça kullanılmıştır. Kolonizasyonda etkin ticari mallar arasında yerini almıştır. Attika ve Korinth'te Oryantalizan dönem boyunca dönemin bezeme gelişimine parelel olarak boyanmışlardır.Anadolu örneklerinde de bu döneme damgasını vuran iki merkezle benzer nitelikteki ürünler üretilmektedir[90].

Tabaklar, kalın kenarlarını dışa doğru bir eğimle yükselen kaplardır. Attika ve Korinth tabakları, geniş, düztabanlıdır. Kalın kenarları dışa doğru bir eğimle yükselir. Bunlar bazen pinaks olarak da anılırlar. Tabak formu Geç geometrik dönemin mahmuz kulplu ritüel tepsilerinden esinlenerek geliştirilmiştir. Tabakların Oryantalizan dönem boyunca merkezde bitkisel ya da geometrik bir bezeme yer alarak onu çevreleyen birleştirilmiş bitkisel bezeme sistemi veya geometrik tarzlar düzenlenmektedir[91].

Hydria, Attika'da az rastlanılan formlardan olmakla Korinth'te Attika'ya oranla sık görülen bir formdur. Bununla birlikte her ikimerkezde de en erken örnekleri Geometrik dönemde görülür. Oryantalizan dönem boyunca dönem özellikleri ile bağlantılı olarak bezeme gelişimi göstermektedir. Attika ve Korinth atölyeleri Hydriaları severek boyamışlardır[92].

Dinos, Oryantalizan dönemde Attika vazoculuğunda dinos formu Korinth'ten alınmıştır. Geç oryantalizan dönemde daha sık tercih edilen form üzerinde koşan hayvan figürlerin arasında rozetler kullanılarak karşımıza örnekler çıkmaktadır. Kaplar üzerinde yaygın olarak kullanılan bezemeler; geometrik dönemin devamlılığı niteliğindeki geometrik çizgiler ile Doğu sanatının getirisi olan büyük bitkisel bezeklerdir. Palmetler, rozetler, lotuslar ve ressamların kendilerine özgü yarattıkları kaktüsler ile değişik stilde bitkiler ve geometrik çizgiler, kırık çizgiler, çavuş motifi, S motifleri doldurma motifi olarak kullanılmıştır[93].

---

[89] İbid,1976,605-627.
[90] E.Brann, "An Early Protoattic Amphora" *AJA*, 64, 1960, 71-72.
[91] İbid,1976,605-627.
[92] E. Brann,"An Early Protoattic Hydria" *AJA* 63, 1959, 178-179.
[93] J.M.Cook, "Protoattic Pottery", *BSA*,35,1934-5, 165-219.

III. BÖLÜM

Oryantalizan Dönemde Attika Seramiğinde Bezeme Gelişimi

İ.Ö.750–550 yılları arasındaki uzun süreçte gerçekleşen koloni hareketleri sayesinde gelişen ticaretle Attika'da Korinth merkezindeki ürünlere benzer üretimler gerçekleştirmiş, ticari kazançlar elde etmiştir. Model alınan Korinth üretimi mallar ise Erken Protokorinth döneminden itibaren geniş bir zaman dilimi içersinde, başta Ege, Akdeniz ve Karadeniz kıyıları olmak üzere pek çok merkeze, bol miktarda ihraç edilmiştir. Bu merkezlerin Korinth ürünlerine olan beğenisi çoğu kez benzer eserler yapmalarına neden olmuştur. Başta Attika olmak üzere Boeotia, Euboea, Korfu, İthaka, Rhodos, Sicilya, Smyrna gibi seramik merkezleri Korinth benzeri güzel eserler ortaya koymuşlardır. Oryantalizan dönemde Attika'da olpeler, oinokhoeler, aryballoslar, alabastonlar, kotyle ve amphoralar yaygın olarak üretilen formlardır. Bezeme ve kullanılan teknikler Korinthle parelellik gösterir. Büyük bitkisel bezekler Attika'da da görülmektedir[1].

Erken Protoattik Dönem (İ.Ö. 720/10–680/75)

Erken Protoattik Dönemle birlikte basit çizimler görülmektedir. Geometrik etkiler sürmekle birlikte silüet teknik ve kontur teknik bir arada kullanılır. Arabalı sahneler işlenen konular arasında yer alır. Doldurma bezekleri arasında dil motifleri, balık pulu motifi, içleri taralı alanlar, üçgenler, dikey zigzaklar, meander motifi, kırık merdiven çizgiler, dalgalı hatlar, gamalı haçlar, S motifi, ışın motifileri vardır. Ana motif olarak büyük bitkiler görülür[2] (Levha LII Tablo135).

Atina'nın yetiştirdiği ilk Erken Protoattik ressam, Analathos Ressamı'dır. Atölye içerisinde meraklı, çalışkan sanatçı olarak kabul edilmektedir. Payne, ressamın Protoattik ruhunu, Doğu'ya borçlu olduğunu söyler[3]. Metal kaseleri kile kopyalayan ilk

[1] N.Cahill, J.H.Kroll "New Archaic Coin Finds at Sardis"*AJA,* 109 ,2005, 589–617.
[2] E.T.H. Brann, The Athenaian Agora Late Geometric and Protoattic Pottery, *ASCS Athens*,VIII,New Jersey,1962.
[3] İbid, 1860,2–1.30.

ressamdır[4]. Geometrik dönemin tekrarı niteliğindeki kapları, özellikle amphoraları boyamayı tercih etmiştir. Çağdaşı Mesogeia Ressamı öğrencisi kabul edilir. Analathos Ressamı, bezeme sisteminde ana sahnede palmet çizer, doldurma motifi olarak kıvrık çizgilerini, içleri beneklerle doldurulmuş kaktüs benzeri palmetleri çok sık kullanır. Çam dalları diğer önemli bitkisel motifleri arasındadır[5]. Ressamın en önemli ayırt edici bir diğer özelliği el ele tutuşan kadın figürleridir[6].

Mesogeia Ressamı, genelde hydrialar üzerinde silüet teknik ve kontur tekniği bir arada kullanan sanatçıdır. Palmet ve lotusları çok fazla kullanır ve geometrik doldurma motiflerinden kendini alamaz. Bu iki ressam kendilerini geometrik tarzlara sıkıştırmış olarak kabul edilirler[7].

"N" Ressamı ve ondan daha genç olan Passas Ressamı, Geç Geometrik Dönem ressamlarından Vulture Ressamının varisleri olarak kabul edilirler[8]. Kyklad Linear Grubu içinde güçlü bir yere sahip Vulture Ressamı'na benzer kaplar boyarlar. *Kyklad Ada* stilini benimserler. Passas Ressamı'nın işçiliği özensizdir[9].

Orta Protoattik Dönem (OPA-I İ.Ö. 680/75–650 OPA-II İ.Ö. 650–630)

Protoattik Dönemle birlikte basit çizimlerin yerini artık bitkisel bezekler, yoğun bitkisel bezemeler almıştır. Rozetler, çalılıklar, hayat ağacı motifi, lotus tomurcukları Kyklad Adaları'nın etkisinde yapılmış süslemelerdir[10]. İçleri taralı meanderler tercih edilir.

Orta Protoattik Döneme damgasını vuran, Polyphemos Ressamı ve Ram Jug Ressamı, Kyklad adalarıyla yakından ilişkili vazolar boyamışlardır. Polyphemos Ressamı, dil sıralarını kapların boyun kısmında severek kullanır. Geometrik bezemelerden çok bitkisel bezemeleri tercih eder. Kyklad Adaları'na paralel kaplar

[4] E.T.H.Brann, 1962, 20.
[5] İbid, 1962,20.
[6] İbid,1992,63–66.
[7] C.King "More Pots by the Mesogeia Painter"*AJA*,80,1976, 79-82.
[8] İbid,1962,21.
[9] S.P.Morris,1984,76.
[10] G.P. Schaus "Two Fikellura Vase Paınters"*BSA,*81,1986, 256–295.

boyamıştır. Silüetlerin ana hatlarını çizmesi ada etkisindendir ve kabın tüm yüzeyini kullanmıştır[11].

Ram Jug Ressamı'nın rozetleri ve çiçekleri Kyklad Adaları ile yakından benzerlikler gösterir. Lotus çiçeğini doldurma bezemesi olarak kullanır(Lev. XXI 58).

New York Nessos Ressamı, bitkisel bezemeleri eserlerinde bolca kullanmıştır. Kulpların kenarlarında palmet ve lotusları destek amaçlı kullanır. Krater, amphora en çok boyadığı formlardır (Lev. III. 5.). Geç Protoattik Dönemde siyah figür tekniğini kullanan ressamlardan birisidir[12].

Çift Ressamı, bezeme türü ada etkisinde olmakla birlikte, Protoattik ruhuna sahip ressamlardandır. Kontur ve silüet tekniği bir arada kullanır (Lev. XX 56, Lev. XXI 59.)[13].

Geç Protoattik Dönem (İ.Ö.630–610/600)

Geç Protoattik Dönem ile birlikte büyük bitkisel bezemeler, kapların geniş yüzeyine yayılmış, doldurma bezemeleri sayıca çoğalmış, yoğunlaşmış; silüet teknik tamamen yerleşmiştir. Amphoraların kulpları yoğun bezeme alanlarına ayrılır. Bitkisel bezemelere ek olarak balık pulu motifi de bu dönemin yeniliklerindendir.

Doğu etkisi, figürlerde olduğu kadar, doldurma bezemelerinde de kendini hissettirmiştir. Heraldik hayvanların arasında (Lev. XXI.59.) rozetler, palmet ve lotus sıraları gelişimini sürdürür. Artan palmet zincirlerine ek olarak, kökeni Hititler'e giden[14], Kyklad Adaları'na yansıyan hayat ağacı bezemesi (Lev. XVI 48b.,48c.), figürlerin arasında merkezi bezeme olarak dikkati çekmektedir. Figürlerin vücut detaylarında, kıyafetlerinde doldurma bezemesi olarak(Lev.III.4b.), içleri taralı meanderler(Lev.VI. 11a/11b.), dalgalı hatlar (Lev.IX.25), çapraz taralı alanlar (Lev. XXII.60)kullanılmıştır[15](Lev.LII Tablo137).

[11] H.A.Thompson "Excavations in the Athenaian Agora"*Archaelogy,*3,1952,145– 50.
[12] H.A.Thompson ,1952,145– 50, Pl.18b.
[13] İbid, 1952, 145– 50, Pl.18c.
[14]A.Ünal, *Hititler Devrinde Anadolu II,* İstanbul,2003,34.
[15] P.Connell, *Greek Ornament*, London,1968.18.19.61–69.

Berlin A 34 Ressamı, beyaz yüzlü kadınları resmettiği için *Kadın Ressamı* olarak da anılır[16]. Beazley, Berlin A 34 Ressamı'nı, siyah figür tekniğinin öncüsü olarak kabul eder. Çengelli üçgenler, kırık merdiven sıraları, çift sıra ışın demetleri, spiraller en çok tercih ettiği geometrik bezemelerdir. Lotus çiçeklerinin taç yapraklarını kapalı olarak gösterir. Tomurcuk çiçekler, dönem içinde onun Kykladik esinlenmiş karakterini yansıtır[17].

III. 1-Geometrik Bezemeler

Protoattik Dönem boyunca geometrik bezemeler kapların panel kenar motifi, boyun bezemesi olarak kullanılmışlardır ve ana figürleri ayırıcı niteliktedirler[18]. Attika'daki Geometrik bezemeler, Korinth bezemeleri ile paralellik göstermekle birlikte, atölye gruplarının kendilerine özgü süslemeleri ile ayrılmaktadırlar. Başlangıçta basit olarak yapılan geometrik süslemeler, Korinth geometrik süslemelerine oranla kabın yüzeyinde daha fazladırlar. Attikalı ustalar Korinthli ustaları taklit etseler de, Korinthli ustalardan daha çok geometrik bezeğe eserlerinde yer vermişlerdir[19].

Erken Protoattik Dönem, Geometrik Dönemin etkilerinin devam ettiği örneklerin hakim olduğu bir dönemdir. İçi çapraz çizgili meander sırası[20](Lev.VI 11a./11b.), spiral gamalı haç motifi[21] (Lev.VII 13.), gamalı haçlar[22](Lev.VII 13.), saç örgüsü-giyosh motifi[23] (Lev.VII 15a.b., Lev.III. 5.), iç içe geçmiş konsantrik daireler[24], yumurta dizileri[25] (Lev.VII. 16.), ortaları benekli iç içe geçmiş spiral dizisi[26] (Lev.VIII. 17.), dama tahtası motifi[27] (Lev.VII 16.), içleri taralı üçgenler (Lev.VIII 21.) tercih edilirler.

[16] S.P.Morris, The Black and White Style: Athens And Aıgına ın the Orientalızıng Perıod, New Haven,1984,45.
[17] C.Kardara,"On Mainland and Rhodian Workshops Shortly before 600 B. C."*AJA*, 59,1955, 49–54.
[18]İ.Fazlıoğlu, 1989.Lev. III.
[19] İbid,1989,Lev.III.
[20] D.L.Carroll"A Group of Asymmetrical Spiral-Form Earrings" *AJA,*74, 1970,41.Fig.1.
[21] D.L.Carroll,1970,Fig.8.9.
[22] C.Kardara,1955, 51,f.
[23] İbid,1970,41,Fig.10,11.
[24]D.Burr, 1933,571.
[25] İbid,1970,41.Fig.13.
[26] P.Connell, 1968,65.Fig.4.
[27] İbid,1968,Fig.65.Fig.84.

Uçları açık üçgen sıraları[28] (Lev.IX 23.- Lev.X 27.), dalgalı sıralar[29], dalgalı çizginin iki yanında noktalar[30] ve onlardan ayrı tutulmuş çarpı motifi ile birleştirilmiş edilmiş bezeme sistemi (Lev.IX 25.) severek kullanılır[31]. Dörtgenlerden oluşmuş sırtlar, sağa kıvrılmış uçları açık tutulmuş üçgenler[32] (Lev.IX 23.), baklava sıraları[33] (Lev.X 26.), araları tek sıra benekler bulunan ters z sıraları[34] (Lev.X 29.), uçları kıvrık ters üçgenler[35] (Lev.XI 30-32.) Attikalı sanatçılara özgü üçgenlerin bir gelişimdir.

Dikey çizgiler, Geometrik dönemden itibaren panelleri ayırmak için kullanılmıştır (Lev.XII. 35a, 35b.)[36]. Gruplar halinde kullanılarak başlı başına bir bezeme öğesi olarak kullanılmış ve sadece Erken Protoattik Dönemde değil Protoattik Dönemin tüm evrelerinde rahatlıkla kullanılmıştır (Lev.XII 35.b.). Belli bir gruba dâhil etmek nerede ise imkânsızdır; çünkü hemen hemen her Protoattik ressamı dikey çizgileri kullanmıştır (Lev.XVIII 53.). Geç evrelere doğru dikey çizgi sıraları sık ve birbirine yakın olarak tasarlanmış ve gelişimini sürdürmüştür. Ram Jug Ressamı erken örneklerde yatay[37] ve dikey bant sıralarını (Lev. XVIII 53.)kullanır.

Dörtgenler, Geometrik Dönemin sıkça tercih edilen çizimidir (Lev.X 26, 28a, 28b.). Düzgün dörtgenlerden çok baklava şekline sokulmuş dörtgenler ressamlar tarafından tercih edilmiştir (Lev.X 26, 28a, 28b.). *Baklava* şekline sokulan dörtgenler dörderli beşerli olarak gruplandırılmış (Lev.X 26, 28a, 28b.), farklı bir bezeme oluşturulmuştur. Dörtgenden yola çıkarak içleri dolu ya da boş veya çapraz taralı bir yeni bezeme türü geliştirilerek geometrik tarza yenilik çeşitlilik kazandırılmıştır (Lev.X 26, 28a, 28b.). Ram Jug Ressamı, az da olsa dörtgenlerden birleştirilmiş edilmiş baklava motifini kapların boyun kısmında az da olsa yer verir. Ancak yeri her zaman boyun kısmındaki boş alanlardır. Genellikle at ya da başka bir hayvanın göğsünün altında baklava motifine[38] yer verir.

---

[28] İbid,1968,68.Fig.1
[29] İbid,1968,68,Fig.2.
[30] İbid,1968,68,Fig.6.
[31] İbid,1968,68,Fig.6.
[32] İbid,1968,68,Fig.9.
[33]İbid,1968,66,Fig.3.
[34] İbid,1968,66,Fig.4.
[35] İbid,1968,68,Fig.9.
[36] E.T.H. Brann, *The Athenaian Agora Late Geometric and Protoattic Pottery, ASCS Athens,*VIII, New Jersey,1962.
[37] E.Brann., "An Early Protoattic Amphora"*AJA*, 64, 1960, 71-72.

[38] E.Brann., 1960, 71-72,lev.15.5.

Üçgenler, tıpkı dörtgenler gibi tekli ya da grup olarak vazolar üzerinde doldurma öğesi olarak yerini alır (Lev.IV 6.). Kimi zaman içleri boş kimi zamanda içleri çapraz taralı[39] (Lev.VIII 21.) ya da bir boy küçüğü ile iç içe geçmiş olarak tasarlanır. Bazen başka geometrik bezemeleri de içine alarak birleştirilmiş bir bezeme elde ediliyordu. Protoattik Dönemde üçgenlerin uçlarına spirali hatırlatan içe kıvrılan çengel eklenerek bezeme yapılırken (Lev.XI. 30-32.), Protokorinth Dönemde böyle bir uygulama ile henüz karşılaşılmaz. Protokorinth Dönemde sadece üçgenlerin uçları sağa ya da sola bakarken, hafif içe kavisli olarak karşımıza çıkarlar (Lev.XIV 42.). Bu bezeme türü Chrysoula Kardara tarafından *Çengelli Üçgen*[40] (Lev.XI. 30-32.) olarak adlandırılmaktadır.

Kardara, Attika çengelli üçgenlerini Rhodos ve Myken çengelli üçgenleri ile karşılaştırır ve gruplandırır. Attik çengelli üçgenleri, Orta Protoattik Dönemde ortaya çıkar. Orta Protoattik Dönemde Attika üçgenleri içleri tam dolu (A Grubu) (Lev.XI. 30a.)ya da yarı dolu (B Grubu) (Lev.XI. 30.b.) olarak çengellerin uçları sağa bakar tarzda yapılırlardı. Bu özelliği ile Rhodos ve Myken çengelli üçgenlerinden ayrılırlar (Lev.XI. 30-32.). Myken üçgenleri, Orta Protoattik Dönemde iç içe, içteki üçgen tam dolu olarak çengeli sağa bakar tarzda yapılırlardı (Lev.XI 31a.). Rodos çengelli üçgenleri ise Orta Protoattik Dönemde ters eşkenar üçgen şeklinde ve iç içe girmiş, içteki dolu, iki üçgen şeklinde çengelleri sağa bakar tarzda (Lev.XI 32a.) tasarlanırlardı. Orta Protoattik-II Dönemde Attika çengelli üçgenleri inceltilmiş ve çengelleri sağa bakar yapıya dönüşür (C Grubu) (Lev.XI 30c). Buna karşın Myken çengelli üçgenleri içleri boş ve çengelleri sola bakar bir hal alır (Lev.XI 31b). Rhodos çengelli üçgenleri ise içleri boş ve çengelleri sağa bakar tarzda gösterilmişlerdi (Lev. XI 32b.). Bu çengelli üçgenler açılırlar ve spirallere benzer bir yapı kazanırlar (Lev.XI 31c-32c.). Mesogeia Ressamı geometrik bezemelere Analathos Ressamı [41]gibi özenle yer verir(Lev. XXI 58.). Üçgenlere doldurma motifinden çok merkezi motif değerini verir[42].

[39] R.Bronson, "A Re-Examination of the Late Attic Geometric Hydria No. 1212 in the Museum ofVilla Giulia"*AJA*, 68, 1964, 175.
[40] C.Kardara,"On Mainland and Rhodian Workshops Shortly before 600 B. C."*AJA*, 59,1955, 50.
[41] E. Brann,"An Early Protoattic Hydria"*AJA*, 63,1959,178-179.
[42]R.Bronson ,1964, 175,176.

Saç örgüsü, vazgeçilmez bir bezemedir. Erken örneklerde içleri boş olarak dikey çizilirken(Lev.VII 15a), daha sonra örgü aralarına siyah içleri dolu daireler eklenmiştir(Lev.VII 15b). Orta Protoattik ve Geç Protoattik Dönemlerinde, örgü dikey tek sıra olarak kullanılmaktan çıkıp yatay olarak gruplandırılarak çoklu karşımıza çıkar(Lev. XIX 54-55.). Tekli olarak değil, grup olarak kullanılan saç örgüsünü kırmızı, kahverengi tonlarda görürüz. Orta Protoattik Dönem Vahşi Stil ressamlarından Newyork Nessos Ressamı'nın tercih ettiği panel ayırıcı motiflerdendir[43](Lev. XIX 54.).

Dama tahtası, Geometrik Dönemden bu yana karşılaştığımız bezeme türü aslında karelerden yola çıkılarak yapılmıştır(Lev.VIII 20.). Yan yana kare gruplar bir boş bir dolu boyanarak ortaya çıkmıştır. Genellikle vazoların boyun kısmında ya da panelleri ayırıcı bant sıralarının arasında, altında yer alır. Erken Protoattik Dönemde ve Orta Protoattik Dönemde sık karşımıza çıkar[44].

Meander sırası, Geometrik dönemin geleneğinin en büyük göstergesi olarak meander dizileridir(Lev.XVIII 53.). Meander dizileri geometrik motifler arasında Erken Protoattik Dönemde en çok tercih edilen ayırıcı panel süslemesi, boyun süslemesidir. Meander dizilerinden yola çıkarak ressamlar z şeklinde bir bezeme elde ederler ve bezemeye yeni bir biçim kazandırırlar(Lev.VI 11.a-11.b.). Başlangıçta tek çizgi olarak yapılan meander sıraları, içleri tek renk koyu tonda boyanarak ya da çapraz taranarak gelişirler. Meanderler tek olarak tabakların dudak kısmında kullanılırlardı[45](Lev.XXII 61.).

Çifte balta motifi[46]**,** Protoattik Döneme özgü bir bezeme türüdür. Benzerlerine Korinth'te rastlamamaktayız. Protoattik atölyeler tarafından ortaya çıkarılmış bir bezeme türüdür(Lev. VIII 18,19.).

Spiraller, Protoattik Dönemin erken evrelerinde kaplar üzerinde kullanılmıştır. Spirallerin Protokorinth örnekleri, Protoattik Dönemin kaplarına oranla daha sınırlıdır(Lev.XII. 34a., 34.b.). New York Nessos Ressamı spiral dizilerini kabın

[43] İbid, 1933,Fig.31,38.
[44] C.Smith, "A Proto-Attic Vase"*JHS,*22,1902, 29–45.
[45] G.M.A., Richter "Early Greek Vases"*, Metrop Mus Art Bull,18,* 1923, 179.
[46] ibid,1970, Fig.6.

gövdesine açılmış panel içindeki ana sahnenin hemen altına tek sıra halinde yer verir (Lev. XIX 54.). En çok tercih ettiği saç örgüsü bezemesi ile spiral dizisidir[47].

Dil sıraları, kökeni Protoattik Dönem öncesine giden kapların çoğunlukla boyun sıraları ile omuzla gövde arasını dolduran bezemelerdir(Lev.XX 56.). Sayılarındaki artış, boyadaki kalitenin rengine göre tarihleyici önemli kriterler arasındadır[48].

Sarmallar, saç örgüsü ve spirallarin kompozit bir devamı şeklinde bezemede yerini almıştır. Tekli, çiftli, üçlü ya da daha fazla olarak karşımıza çıkmaktadır. Bazı örneklerde, beneklerin sarmalların arasına yerleştirildiği görülmektedir(Lev. XXIV 66.). Bezemede çeşitlilik Oryantalizan dönemin getirdiği zenginliklerdendir. Erken Protoattik Dönemin tercih edilen bezemesidir[49].

Çarpılar, basit geometrik çizgilerdir. Çarpıların bittiği noktalara kısa çizgiler eklenerek yeni bezeme arayışları gerçekleşir(Lev. X. 28a, 28b, 28c.). Devamında gamalı haç motifi elde edilir(Lev. VII 13.). Aralarına içleri boş küçük daireler kondurularak bezemeye hareketlilik kazandırılır(Lev. XXIV 66.)[50].

Gamalı haç motifi, çarpıların gelişim göstererek aldığı yeni şeklidir. Erken dönem ressam grupları sık olarak vazolarında kullanır. Genelde kabın boş olan alanlarını doldurur nitelikte yapılmışlar ve aryballoslarda çok kullanılmışlardır[51](Lev. VII 13.).

Kırık merdiven sıraları, geometrik dönemde sık olarak karşılaşılır(Lev. XVII 50.a.b.)-(Lev. XVII 50.a.). Erken örneklerde kabın her tarafında görülür. Kapların boyun kısmından kaideye kadar, ressamların en çok tercih ettiği bezemeler arasındadır. Protoattik sanatçılar kırık merdiven sıralarına o kadar çok yer verirler ki, doldurma bezemesinden çok ana sahneyi doldurur biçimde ön plana çıkar. Analathos Ressamı, kırık merdiven sıralarını en çok tercih eden Protoattik ressamdır(Lev. V. 9.)[52].

---

[47] M.L. Thomsen, Herakles Iconography On Tyrrhenian Amphorae, University of Missouri-Columbia, New York, Yüksek Lisans Tezi,2005.
[48] J.M.Cook, "Protoattic Pottery", *BSA*,35,1934-5, 165-219.
[49] J.M.Cook, 1934-5, 165-219.
[50] İbid,1968,68.
[51] D.L.Carroll,1970,Fig.8.9.
[52] D.Burr, 1933,Fig.31,38.

Z, S, sıraları, çok çeşitli olarak yönleri sağa, sola, yukarı, aşağı bakar tarzda kaplarda yerini ana konuyu ayıran panel sıraları içinde alır. Belli bir gruba dâhil etmek olanaksızdır. Erken örneklerde karşımıza çıkar. Küçük açık kaplarda, genellikle ağız kısmının hemen altında, iki yatay kulp arasında, açılmış panel içerisinde verilmişlerdir(Lev. X. 29.)[53].

Zigzak dizileri, geometrik dönemin vazgeçilmezleri arasındayken, Protoattik Dönem ressamları tarafından da severek kullanılmış bezeme türüdür (Lev.IX. 24.) [54].

Balık pulu bezemeleri, Transisyonel dönem içinde zaman zaman aryballoslarda gövdenin tamamını kaplayarak karşımıza çıkar. Erken Protoattik Dönemde ters üçgen sıralarının içinde ters olarak karşımıza çıkar(Lev. XXIV 65, Lev. XXIV. 66.)[55].

Üçgen-baklava bezemesi, spirallerle benekler, bir arada kullanılarak yeni birleşik bezemeler oluşturulmuştur[56]. İçleri dolu karelerle birleşik içe kıvrık meanderler, çeşitliliği gösterir(Lev. VI 11a.,11b.)[57]. Balık kılçığı motifi nadir de olsa geç örneklerde karşımıza çıkar.

Noktalar-daireler, tüm doldurma motiflerinin en küçük yapı taşını oluşturan en önemli unsurdur. Kimi zaman çarpılarla kimi zamanda saç örgüleri ile birlikte kullanılmıştır(Lev. XXIV. 66.). İçleri boş ya da dolu olarak karşımıza çıkar. Gruplar halinde rozet ve bitkisel bezemelere geçişi hazırlar niteliklere sahiptir(Lev.IX 22.) (Lev.XIII.37-41 – Lev. XIV. 42-43)[58].

Işınlar, başlangıçta sayıları az ve eşkenar üçgenlerden yola çıkılarak yapılmış bir bezeme türüdür. Attikalı sanatçılar ışın demetlerini amphora, loutrophoros gibi büyük boyutlu kapların kaideye yakın kısmında kullanmışlar, geç dönemlere doğru ışın demetleri katlanarak çiftli sıra haline gelmişlerdir. Tarihlemede önemli bir kriter olarak kabul edilir(Lev. II. 3.)(Lev. XXI. 59.)[59].

---

[53] İbid,1968,66,Fig.4.
[54] İbid,1968,68,Fig.2.
[55] İbid,1968,8,9.
[56] E. Brann,"An Early Protoattic Hydria"*AJA*, 63,1959,178-179.
[57] İbid,1970,41.Fig.1
[58] İbid, 1955, 51,e.
[59] İbid,1933,Fig.51.

II.2-Bitkisel Bezemeler

Oryantalizan üslubun en iyi göstergesi kuşkusuz bitkisel süslemelerdir. Doğunun etkilerinin kaplara yansımasıyla bu dönemde sayıları artarak çoğalan palmetler, lotuslar, büyük geniş taç yapraklar karşımıza çıkıyor. Başlangıçta doldurma motifi olarak kullanılan, zamanla ana motif olarak bezemede yerini alan bu süsleme öğeleri, atölye grupları tarafından benimsenerek tercih edilirler.

Palmetler, Protoattik Dönemin erken evrelerinde henüz açılmamış palmet yaprakları orta ve geç evrelerde geniş alana yayılarak boyutları büyüyerek görkemini ortaya koyar(Lev. XVII, 49, 51. Lev. XVIII 52-53.)[60]. Palmetlerin yaprakları Erken Protoattik Dönemde sıkı ve uçları sivridir(Lev.XII. 33a.b.c., XIII 34b.,35a.b.c.)[61]. Orta ve geç örneklerde ise uçları yuvarlak ve geniş bir hal alarak açılırlar(Lev. XVII 49-51.)[62]. Amphoraların kulpları altında ana konuyu ayırıcı olarak kullanılırlar. Erken dönem örneklerinde küçük olan palmetler, Orta ve geç dönem örneklerinde kabın kulbunun altından başlayarak kaidesine kadar iner. Ram Jug Ressamı, büyük boyutlu kapları tercih eder ve bu kaplarda kulpların altına destek amaçlı, büyük ve gövdeye kadar yayılan geniş palmetleri tercih eder. Figürlerin arasında genellikle bitkisel, özellikle de palmetlere bağlı kalmıştır. Geometrik bezeklere vazolarında pek yer vermez[63].

Lotuslar, başlangıçta geometriklikten kurtulamamış katı ve kıvrımsız yapıdayken[64], orta ve geç döneme doğru belirli bir hacim kazanarak narin bir hal alır[65]. Atölyeler, kıvrımları narin ve kolay dağılan bir bitki havasını yansıtırlar(Lev. XV. 44,45.)[66].

Rozetler, noktanın geliştirilmesi ile oluşan bir bitkisel süslemedir. Erken Protoattik Dönem örneklerinde ortada bir benek etrafında bir daireden yola çıkarak, çevresine küçük noktalar kondurularak ortaya çıkmıştır(Lev.XIII Res. 41.a). Noktaların

[60] A.H. Detweiler, D.G.Mitten, M.A. G. Hanfmann, "Excavatıons at Sardıs 1965" *TürkAD,* XIV–1967,151–160.
[61] İbid, 1955, 51,d.
[62] İbid, 1988, 123.
[63] H.A.Thompson,1952.145– 50, lev.18,a,b.
[64] İbid,1968,68,Fig.7.
[65] İbid,1970,Fig.18,19.
[66] İbid,1968,68,Fig.7.

merkezdeki içi dolu beneklerle birleştirilmesiyle yavaş yavaş halini tamamlar(Lev.XIII 41.b). Merkezdeki benekle birleştirilen noktaların kendi aralarında dışa kavisli ay şeklinde yaylarla birleştirilmeleri sağlanarak rozetler gelişimini şeklini alarak sürdürür(Lev.XIII 41.c). Geç Protoattik Dönem örneklerinde rozetlerin yaprakları etli bir hal alır(Lev.XIII 41.d.). Chrysoula Kardara rozetlerin gelişimini Rodos ve Myken rozetleri ile karşılaştırarak incelemiştir. Buna göre rozetlerin gelişimini gruplandırır:

A Grubu: Orta Protoattik Dönem içinde her üç merkezde(Attika, Rodos ve Myken) de rozetler merkezdeki tek nokta etrafına yuvarlak oluşturacak şekilde yine basit nokta koyularak oluşturuluyorlardı(Lev.XIII 41.a).

B Grubu: merkezdeki beneğe çizgilerle bağlanan çıkıntılı noktalardan oluşan rozetler, Attika'da noktalar seyrek ve sayıca azdır. Myken'de rozetler, iç içe geçmiş daire ve merkezde içi dolu benek etrafında çıkıntılı noktalardan oluşmuştur. Rodos'ta ise merkezde iç içe üç benek ve merkezdeki iri ve içi dolu tutulmuş beneği çevreleyen sık tutulmuş rozetlerdir. Geç Protoattik Dönem içinde atölyeler tarafından boyanmıştır. Geç Protokorinth dönemde de bu rozetler ressamlar tarafından tercih edilir(Lev.XIII 41.b.).

C Grubu: Orta Protoattik II Dönemde Attika'da merkezdeki noktaya çizgilerle bağlanan ve noktalardan oluşarak gelişim gösterir. Noktalar içleri dolu olarak betimlenir. Yuvarlak tutulan rozetlerin içleri boyalıdır. Buna karşın Myken rozetleri, Attika rozetlerinden farklı olarak merkezde iç içe geçmiş benek etrafında hafif ovaid beneklerden oluşmaktadır. Rodos rozetleri, Myken rozetleri ile benzerlik göstermekle birlikte merkezdeki beneğin iriliği ve onu çevreleyen beneklerin yuvarlaklığı ile ondan farklılaşır. Newyork Nessos Ressamı, Ram Jug Ressamı ve Boston Ressamı (Korintli ressam) bu rozetleri çok sık kullanır(Lev.XIII 41.c.).

D Grubu: Orta Protoattik Dönem içinde rozetler Attika'da papatya şeklinde merkezdeki iç içe geçmiş boş beneği çevrelerler. Attika'da bu bu tür rozetlerin üste gelen taç yaprakları birleşerek kalp şeklini oluşturur. Yapraklar Myken'e oranla daha etli yapıdadır. Myken'de ortası boş benekli, papatya şeklindeki rozetlerin taç yaprakları ince, uzun yapıdadır. Rodos rozetleri Attika rozetlerine benzer yapıdadır(Lev.XIII 41.d.).

E Grubu: Merkezde küçük tutulmuş içi dolu benek etrafında dairesel nokta koyularak oluşturulan rozetler, Attika'da Geç Protoattik Dönemde görülür. Bu rozetleri Korinthli sanatçılar Orta Protokorinth II- Geç Protokorinth döneminde kullanmışlardır. Myken D grubu rozetleri merkezi boş tutulmuş, dairesel nokta koyularak oluşturulurlar. Rodos'ta merkezdeki beneğin iriliğinden başka Attika rozetlerinden farkı yoktur(Lev.XIII 41.e.).

Kaktüsler, noktaların dehası olan sivri yaprakları ile diğer bitkilerden ayrılırlar(Lev.II 4.a.). Yaprakları palmetleri andırır. Analathos Ressamı kaktüslere kendi stilini taşımış tek Protoattik sanatçısıdır. Analathos Ressamı, kaktüslerin içlerini noktasal beneklerle doldurur(Lev.II 4.a.) (Lev.III 4.b.)(Lev. IV 6.)[67]. Bu yönü ile diğer gruplardan ayrılır.

Hayat ağacı motifi, kökeni Hititlere[68] giden, ticari ilişkiler sonucu Kyklad adalarınca benimsenen, eserlere yansıyan ve adalarda olduğu gibi örnek alınan hayat ağacı motifi figürleri ayırıcı nitelik taşır(Lev. XVI 48.a.b.c.). Ortaları benekli yaprakları yere bakar şekilde sarkar tarzda betimlenirlerdi. Uçlarında çiçekler ağırlaşarak yaprakları yere eğilmesini sağlar biçimde gösterilirdi Lev. XVI 48.a.b.c.). Orta Protoattik Dönem ressamlarınca severek kullanılan bitkisel bezemedir.

Kompozit çiçekler, çalılıklar, nilüfer tomurcukları Kyklad adalarından esinlenerek boyanan bitkilerdir. Laleler, yoncalar, içleri tek sıra çizgili dört yapraklı bitki, etrafında noktalarla oluşturulmuş bezeme sistemi[69], papatyalar birleştirilmiş edilerek süslemelerde vazolarda kabın geniş gövdesinde yerini alır(Lev. XVIII 52, 53.). Bunun dışında Spiraller ile bitkisel bezemelerin kompoziti(Lev. XII 34., 35a. 35b., 36a.36b.), bitkisel bezeme ile geometrik bezemelerin kompoziti, yumurta dizilerinin gelişimi, bitkisel motiflerde kullanımı(Lev. XI 33b. 33c) ve bezemeler arasında etkileşim söz konusudur(Lev. XIV 65.). Daha çok Geç Protokorinth dönemde karşımıza çıkıyor. Aegina Belerephon Ressamı çiçekleri doldurma bezemesi olarak sık kullanır.

[67] R.M.Cook, 1992, Fig.8.
[68] E.Akurgal, *Hatti ve Hitit Uygarlıkları*, İstanbul,1995,Lev.66a.
[69] P.Connell,*Greek Ornament*, London,1968,62,Fig.4.

IV. BÖLÜM

Oryantalizan Dönemde Korinth Seramiğinde Bezeme Gelişimi

Korinth üretimleri, Erken Protokorinth Dönemden itibaren geniş bir zaman dilimi içerisinde başta Ege, Akdeniz ve Karadeniz kıyıları olmak üzere pek çok merkeze bol miktarda ihraç edilmiştir. Bu merkezlerin Korinth üretimlerine olan beğenisi, çoğu kez benzer eserler yapmalarına neden olmuştur. Başta Attika olmak üzere Boeotia, Euboea[1], Korphu, Ithaka, Rodos, Sicilya, Smyrna, Etrüsk[2] gibi seramik merkezleri Korinth benzeri güzel eserler ortaya koymuşlardır. Bunların üretim merkezleri konusuna çeşitli görüşler bulunmaktadır. Anadolu'da İonia, Karia, Lydia, Phrygia Bölgeleri'ndeki merkezler Korinth atölyelerinden etkilenmişlerdir.

E. Akurgal'a göre, Oryantalizan stilin doğuşu Korinth atölyelerine borçludur[3]. Bu dönemde mor, beyaz, kahverengi renkleri sıkça kullanmışlardır. Siyah figür tekniğine geçişin yapıldığı hazırlık dönemidir. Bu dönemde kadınların yüzü beyaz renkte yapılırken, erkeklerin vücut detaylarında kahverengi boya kullanılmışlardır. Bu dönemde hem yüzün hem de gövdenin cepheden verildiği görülmektedir. Kollar gövdeye daha yakındır, kol öne uzatılmış biçimde ise gövde profilden verilmektedir. Kollar daha açılmış durumda ise gövde cepheden verilmektedir. Vücudun anatomik detayları verilmeye başlanmaktadır. Buna karşın işlenişteki ilkellik nedeniyle yüzlerdeki duygu tam olarak ifade edilememiştir (Chigi Olpesi-Chigi Grubu.).

Korinth seramiklerinin kili bej, açık yeşilimsi bej renktedir. Yumuşak ve toz gibidir. Güzel perdahlanmış yüzeyler düz ve kaygandır. Biri Korinth düzlüklerinde, ötekisi Akrokorinth yamaçlarında olmak üzere birbirlerinden farklı iki kil yatağı vardır. Bu yataklar aynı zamanda hem beyaz hem de kırmızı kil içerirler. Protokorinth Dönem

[1] W. Burkert, The Orientalizing Revolution:Near Eastern influence on Greek Culture, Cambridge,1992,7.
[2] P.Levi, N. Erdilek, *İletişim Atlaslı Büyük Uygarlılar Ansiklopedisi III, Eski Yunan*, İstanbul,1987,66.
[3] E.Akurgal,1993,14.

boyunca Akrokorinth yamaçlarının kili kullanılmıştır[4]. Akrokorinth kili yumuşak, devetüyü ile karışık gül rengi tondadır. Korinth seramiğinin kilinin devetüyüne benzer sarımtrak renkte kolay bükülebilen bir yapısı vardır. Korinth kili çıplak gözle kolaylıkla ayırt edilebilen bir özelliğe sahiptir. Dokusu homojen olup, içersindeki mineral boyutları saptanamayacak kadar küçüktür. Bütün bunlara rağmen Etrüsk ve Boeotia taklitlerinden ayırt edilebilmelerinde kil özelliği çok önem taşımamakla beraber aralarındaki farklılık, bezeme stilleri ve kap biçimleri ile daha kolay saptanabilir. Batı Anadolulu taklitlerinde ise kil belirgin bir ayraç oluşturmaktadır.

Korinth kaplarının bezemesinde kullanılan siyah firnis, her örnekte farklı tondadır. Siyah firnis ısı farklılığından dolayı renk, önce isli bir kahverengiye, ardından kırmızı-kahverengine, sonra portakal kırmızısına ya da sadece portakal rengine dönüşür. Daha sonra da siyah rengi almaktadır ve hamur dokusuna kaynamaz. Sırın döküldüğü yerler silüet olarak kabın üzerinde iz bırakır.

Çizim teknikleri olarak Bu dönemde çeşitlilik göstermektedir. Kontur Teknik, dış çizgili teknik ya da kontur teknik olarak da bilinen, Korinth'te ilk örnekleri Erken Protokorinth'le verilen ve 1. ve 2. Kontur teknik olarak anılan bu bezeme biçiminde, figür ya da motifler dış çizgilerle belirtilmişlerdir.

1.Kontur teknikte, Kabın yüzeyi bantlara ayrılır, omuz ile kabın alt bölümünde bulunan yatay bantların arasında, gövdede yer alan figürler (kuş, balık, horoz gibi) birbirlerinden çeşitli doldurma motifleri ile ayrılırlar. Zamanla bu tür bezeme sistemi, siyah figür tekniğiyle birlikte görülür[5].

2. Kontur teknikte, gövdenin üst ve alt kısmındaki yatay şeritler arasında kalan alanda hayvan figürleri, bir friz düzeni içersinde verilmiş olup, birbirlerinin ardı sıra dizilirler. Bandı tamamen kaplayan hayvanların kullanıldığı, özellikle Protokorinth seramiği ile birlikte omuz kısmı, daha sonra karın kısmı, en son olarak da vazonun tamamı kaplanıyor. İstisnaların dışında hayvanlar artık dört ayaklı figürlerdir. Doldurma motifleri oldukça azdır. En çok rastlananlar benek ya da yapraklardan oluşan

[4] İbid,1997,42.
[5] R.M.Cook, *Greek Paınted Pottery*, London and Newyork,1992,57.

rozetlerdir[6].

Polikromi teknik, Payne'in belirttiğine göre Orta Protokorinth /II-Geç Protokorinth Döneminde, kaplar üzerinde kullanılan sıradan siyah figür tekniğinden bütünüyle ayrıdır. Renklerden kahve, sarımsı kahve ya da gri, ten için kullanılır[7]. Vazo yüzeylerinde boş bırakılan alanlar ile bezemeli ve figürlü alanlar arasında dengeli bir uyum sağlanır. Siyah renk baskın değildir. Çok renkliliğin yaygın bir biçimde kullanımı ile birlikte, karmaşık ve öykücü içerikli betimlemeler, resim sanatında serbestlik sağlamıştır. Hayvan figürleri, hayali yaratıklar ve doldurma bezemeleri, kırmızı ve beyaz boyanın da katılımı ile siyah-figür tekniğinde yapılmıştır.

Siyah-polikromi teknik, İ.Ö.7.yüzyıl ortasından başlayarak görülen yeni bir tekniktir. Figürler ve ya bezemeler, siyah zemin üzerinde kazıma çizgilerle yapılarak, ek olarak kırmızı, sarı ya da beyaz boya kullanılmıştır. Bazen de siyah yüzeyli kabı, bütünüyle renkli bantlar çevreler, diller, benek rozetler, balık pulu ve ağ desenleri kaplar. Figürlü alanlar, birbirlerinden beyaz, kırmızı, sarı renkte bantlar ile ayrılır. İ.Ö.7.yüzyılın ortalarından itibaren görülmeye başlayan teknik, Geç Protokorinth ve Geçiş Dönemi kaplarında siyah figür tekniğinde yapılmış bir ya da daha fazla kuşaklarla birlikte kullanılmıştır.

Korinth özellikle İ.Ö.7. yüzyılda seramik endüstrisinde dünyanın başta gelen merkezidir. Korinthli ustalar ürünlerini amaca en uygun boyutlarda düzenlemişlerdir. Onları boyayan sanatçılar ise resim sanatındaki bu güzel yaratılarını, dünyanın pek çok merkezinde böylece sergileyerek uluslararası ün kazanmışlardır.

II.1. Erken Protokorinth Dönem İ.Ö. 750/720–700

Geç Geometrik Dönemin sonlarında etkileri görülmeye başlanan Erken Protokorinth Dönem çanak çömleğinin büyük bir bölümü küçük eserlerden oluşur. Attika çömlekçiliği ile tamamen zıt karakterde olan Korinth atölyeleri, Doğulu sanatçıların geliştirdikleri bazı kap türlerini üretmeyi yeğlemişlerdir. Oryantalizan

[6] R.M.Cook,1992,57
[7]G.P.Schaus.,"The Beginning Of Grek Polychrome Painting"*JSH*,108,1988,107,108.

akımın ilk belirtileri küre biçimli ve düz kaideli küçük aryballoslarda görülmeketdir[8]. Küre biçimli aryballosların kökeni Kıbns'ta Bronz Çağ'a kadar gitmektedir. Bitkisel bezemeler ve figürlerde kontur ve silüet tekniğin bir arada kullanıldığı görülmektedir. Büyük bitkisel bezemeler, Bu dönemde kabın geniş kısmına yayılmıştır.

Genellikle aryballosları boyayan Evelyn Ressamı, EPK ressamıdır. Bileşik dört küçük eşkenar dörtgenden oluşan grupları (Lev. XXXIII. 91-c-d.), içleri taralı üçgenleri (Lev.XXXV 105.v) doldurma bezemeleri olarak sık ve genellikle kontur teknikte yapmıştır. Figürleri basit ve geometriktir. Aryballosların boyanmasında, paneller içerisinde ana sahneye odaklanmış, figürlerle bağlantılı, aynı çizgilerden oluşan çizimler, geometrik motiflerin yanında ayırıcı olarak, az sayıda büyük bitkisel bezemeler, çoğunlukla palmetler kullanılmıştır. Çağdaşı ressamlara bağlı kalmış, dönmein moda olan kapları üzerinde çalışmıştır (Lev. XXV. 67.)

Evelyn Ressamı, British Museum'daki aryballosunda (Lev XXV 67.), omuzda ortadaki volütün iki yanında kuşlar, içi çapraz taralı üçgenler ve yıldız rozetlerden oluşan kompozisyonu uygulamıştır. Gövdede, yine ortadaki büyük bitki motifinin bir yanında köpek ve karaca, diğer yanında ise, ardında yaya erkek savaşçı ve süvari figürleri görülmektedir. Figürler arasında, geometrik doldurma motifleri yer almaktadır. Bu eserde kontur teknik kullanılmakla birlikte, siluet teknikte işlenen atın gövdesi ile, siyah figür tekniğine ilk adım atıldığı kabul edilmektedir. Bu vazodaki önemli bir diğer konuda -çıplak ata binen efendisini koruyan figür betimi- konu fikrinin başladığının görülmesidir. Eser, konulu anlatımın ilk örneği olarak kabul edilmektedir[9].

Hopping Birds Ressamı'nın eserlerinde genellikle gövde bütünüyle yatay kuşaklarla çevrelenmiştir. Bu ressam aynı zamanda daha büyük kaplar da bezemiştir. Eserleri Erken Protokorinth'ten Orta Protokorinth Döneme geçiş niteliğindedir. Basit geometrik bantlara serpiştirilmiş çapraz taralı üçgenler (Lev.XXXIII 91.), dörtgenler, benekler, çavuş motifleri (Lev. XXXI 31.l.) uygulanmıştır.

[8] T.Schreiber, *Athenaian Vase Construction a Potter's Analysis*, California, 1999,91.
[9] İbid, 1993,16.

II.2.Orta Protokorinth I. Dönem İ.Ö. 700–675

Bu dönemle birlikte artık büyük boyutlu kaplar üretime sunulmuştur ve yonca ağızlı oinokhoeler görülmeye başlanmıştır. Kapların boyun bölgeleri genel olarak Bu dönemde hala geometrik şekiller ve küçük su kuşları, gövdeleri ise detayları kazıma ile belirtilmiş bitkisel motiflerle bezenmiştir.(Levha XLVIII 134.a.)

Orta Protokorinth I Döneminin Cumae Grubu oinokhoeleri bitkisel bezemelidir (Lev.XLI. 127.a/b). Oinokhoelerin boyun bölgeleri hala geometrik şekiller ve küçük su kuşları ile, gövdeleri ise detaylar kazıma ile belirtilmiş bitkisel motiflerle süslenmiştir. Büyük palmetler, birleştirilmiş yapraklar grubun tercihleri arasında yer almaktadır.

Toulouse Ressamı ve Corneto Ressamı bezemelerde gemetrik ve bitkisel bezemeleri kaynaştırmayı tercih etmektedir.

Ancak Dunbabin ve Robertson, bu ressamın Toulouse Ressamı ile aynı kişi olabileceğini söyler. Corneto Ressamı en çok tabakları boyamayı tercih eder, bezeme stilinde en çok çizgi bezekleri tercih etmiştir.

Bezemede Orta Protokorinth I Döneminden itibaren siyah figür teknik kullanımı yaygınlaşmıştır. Kabın panelleri içinde kaidesinde yer alan ışınların içinden ikinci bir kat olarak doğan kancalar, sadece Orta Protokorinth I evresinde ortaya çıkmış ve Orta Protokorinth II evresinde kaybolmuştur (Levha. XXVII. 75).

II.3.Orta Protokorinth II. Dönem İ.Ö. 675–650

Orta Protokorinth II evresinde, hikayeci anlatımın arasında kalan doldurma bezemelerinde artış ve figürlerin arasına düzenli olarak yerleştirildikleri dikkati çekmektedir (Lev.XXVI 73.b) Bu dönemde, ressamlığa yenilikler getiren, hikayeci bir üslup ile betimleyen iki önemli aryballos ressamı, Ajax Ressamı'dır ve aryballoslarda, ana kuşağa ek olarak bir ya da daha fazla figürlü frizler işlemiştir.

Orta Protokorinth Dönemin ikinci dörtlüğünde (İ.Ö.675-650) minyatür stilin

yanı sıra, resim sanatında yeni ve büyük boyutlar görülür. İ.Ö.7.yüzyılın ortalarına yakın olan bu süreç, Geç Protokorinth Dönemi hazırlamıştır. Seramikler üzerindeki doldurma motifleri artarken, merkezde yer alan beneğekısa çizgilerle bağlanan beneklerden oluşan rozetler gözdedir (Lev.XXXV 101.).

Bu geçiş sürecinin en önemli sanatçısı Hound Ressamı'dır[10]. Çağdaşı diğer ressamların minyatür tarzı işçiliklerine göre daha farklıdır. Kotyle, pyksis kapağı ve olpeler boyamıştır. Genellikle koşan köpekler, kuğular ve büyük doldurma bezemeleri bulunan kaplar boyamıştır. Çağdaşları minyatür aryballos ressamlarına karşın, büyük boy eserler bezeyen, Orta Protokorinth Döneminin diğer bir usta sanatçısı, Aegina Bellerophon Ressamı'dır. Bu ressam genelde siyah-polikromi (çok renkli) tekniği kullanmıştır (Lev. XXVII. 74.).

II.4.Orta Protokorinth II/ Geç Protokorinth Dönem İ.Ö. 660-640

Çok daha başarılı ve çekici eserlerin yaratıldığı bir süreç olarak kabul edilmiştir. Minyatür işçilik bir önceki Döneme oranla daha gelişmiştir. Başarılı nitelikte çizimlerle, çok renkli ve temiz, kusursuz bir teknik geliştirilmiştir. Johansen'in *Muhteşem Stil* olarak adlandırdığı bu teknikte eserler veren sanatçıların başında Chigi, Boston ve Sacrifice Ressamları gelmektedir. Muhteşem stilin etkilendiği Doğu sanatı Asur, Geç Hitit, Urartu sanatlarıdır. Eserlerinde siyah figür tekniğin bilinen kurallarının üzerine, polikrominin bütün özelliklerini kullanarak Korinth çömlekçiliğinin doruk noktasındaki eserlerini yaratmışlardır (Lev. XLI. 125). Hareketli insan figürleri etkileyici bir biçimde ve çok ustaca işlenmişlerdir. Bu ressamlar içersinde özellikle Chigi Ressamı, hepsinin üzerinde yer alan bir sanatçı olarak kabul edilir. Chigi Grubu'nun eserlerinde ağız ve boyun kısmı siyah-polikromi teknikte lotus-palmet zinciri, ağzın içe bakan yüzü benek rozetlerle süslenmiş ve gövdesinde figürlü kuşaklar, en altta ışınlar yer almaktadır. En önemli eserleri Chigi Olpesi, Macmillan Aryballosu (Lev.XL 124a.-124b.) ve Berlin Aryballosu'dur. Konu olarak Asur kökenli phalanks sahneleri, aslan avı frizlerinin bulunduğu eserlerinde, omuz kısmında Bu dönem aryballosları için, geleneksel olan lotus-palmet zinciri bezemesi başarılı bir şekilde işlenmiştir. Kapların boyun kısmından omuz kısmına doğru dil kuşağı inmekte,

[10] M. Robertson, Dunbabin "Some Protocorınthıan Vase-Paınters"*BSA*, XLVIII, 1953,177.

diller üçlü demetler halinde, siyah ve bordo renklerdedir. Süslemeler titizlikle tasarlanmıştır. Bitkisel öğeler büyük ve sıktır [11].

Boston Ressamı[12], aryballoslarının omuz kısmına, palmetler ve rozetlerle zenginleştirilmiş bitkisel öğelere yer vermiştir.

Sacrifice Ressamı, Muhteşem Stil içerisinde önemli bir yere sahiptir. Çalışma tarzı kaba ve keskin formlu oinokholer, minyatür stilde aryballoslar olmak üzere iki biçimdedir. Orta Protokorinth II / Geç Protokorinth Dönemde, omuzlarında kanca motifinin yer aldığı bir grup aryballosu dikkat çeker. "Oberdan Grup" olarak adlandırılan ve çok sayıda bulunan bu aryballosların bezemesinde, bazılarında kazıma çizgiler kullanılırken, bazılarında ise kazıma çizgiler bulunmaz. Çoğu eseride, siyah fi,gür tekniğini kullanmıştır. Head in Air Ressamı, Delphi Grubu da Döneme damgasını vuran önemli sanatçılardır.

Orta Protokorinth II devri için karakteristik olan özelliklerden biri de frizleri birbirinden ayıran üçer çizgiden oluşmuş bant, doldurma motiflerindeki gruplamadır.

Geç Protokorinth Dönemde kapların omuzlarında palmet zinciri taşırlarken, Geç evrelere doğru bu palmet zincirinin yerini sarkan dil sıraları(Lev XXXVI –Lev XXXVIII 116.) alır.

II.5.Transisyonel-Geçiş Dönemi(İ.Ö. 640–630/625)

Korinth vazoculuğunun Transisyonal Dönemi ilk kez Payne tarafından ele alınmıştır. Geç Protokorinth ile Erken Korinth Dönemleri arasında bir köprü işlevi görür[13].

En çok kullanılan form alabastondur. Bu dönem vazolarının karakteristik özelliklerinden biri doldurma öğelerinin kullanılış biçimleridir. Ana motif, beneklerin oluşturduğu rozetlerdir (Lev.XXV 68.). Bunlar Geç Protokorinth Dönemde birer çizgi ile merkeze bağlıdırlar. Ancak bu süreçte merkezden kopmuş, bozularak ortaları benekli birer çembere dönüşmüşlerdir. Motifler karşılıklı duran hayvanların arasına(Lev.

[11] G.P.Schaus,1988,107,108.
[12]J.L. Benson, "Some Notes on Corınthıan Vase-Paınters"*AJA*,60,1956, 219–220.
[13] Payne,1860,2–1.30.

XXVII 75.) serpiştirilmişlerdir[14].

Palermo 489 Ressamı'nın doldurma motifleri, ortada bir benek ve bunun etrafında birbirine bitişik beneklerden oluşan çember biçimli rozetler(Lev.XXVII 75.) şeklindedir[15]. Stili onun yetenekli talebesi Columbus tarafından bir sonraki Döneme de aktarılmıştır.

Geçiş Döneminde özellikle Perakhora Ressamı'nın elinden çıkan örnekler, ressamın olağanüstü stili ve süsleme sanatındaki ölçülü yeteneğini aksettirirler. Sanatçı, aryballos, alabastron, oinokhoe ve olpe süsleyen iki grup sanatçıdan ayrı olarak kotyleleri de boyamıştır. Özellikle eşkenar dörtgen biçimli, üzerlerinde kazıma iki çapraz çizgiden oluşan doldurma motifleri(Lev. XXXIV 123.) kendine özgüdür[16].

II. 6. Geometrik Bezemeler

Protokorinth Dönem boyunca geometrik bezemeler vazoların panel kenar motifi, boyun bezemesi olarak kullanılmışlardır[17]. Ana figürleri ayırıcı nitelik taşıyan bezemeler Protokorinth İ.Ö.750-640 Dönem içinde ayırıcı kıstas niteliğindedirler. Söz konusu bezemeleri daha iyi anlayabilmemiz açısından levhalar kısmında çizimleri gösterilmiştir.

Erken Protokorinth Dönem, geometrik Dönemin etkilerinin devam ettiği örneklerin hâkim olduğu bir Dönemdir. Dikey çizgiler (Lev.XXXI 86.a,b,c.)[18], kum saati, horizontal iç içe geçmiş daireler, konsantrik daireler, baklava motifleri[19], dikey paralel bant sıraları[20] (Lev.XLI. 123a/123b.), içleri taralı üçgenler[21], dörtgenler (Lev.XXXII. 87.), dama tahtası motifi[22] (Lev.XXXI. 86.b.), iç içe geçmiş üçgenler, saç

[14] A. H. Cahn, M,A.G. Medaillen, "A Selectıon Of Classical Works Of Art" *Archaelogy,* 18, 1965,311.
[15] C.W.Neeft, Protocorınthıan Subgeometrıc Aryballoi, Amsterdam,1987,24.
[16] J.S.Schaeffer,N.H. Ramage, C.H.Greenewalt, *The Corınthıan,Attıc,and Lakonıan Pottery from Sardıs*, London, 1997, 5-73, Lev. 4.
[17] İ.Fazlıoğlu, *İzmir Arkeoloji Müzesinde Bulunan Karia Kökenli Oryantalizan Keramik* (yayınlanmamışyüksek lisans tezi), İzmir,1989, Lev. III.
[18] Fazlıoğlu 1989, Lev. III.
[19] H. L.Lorimer, "Notes on the Sequence and Distribution of the Fabrics Called Proto-Corinthian" *JHS* ,32, 1912, 326.
[20] H. Bulut, Daskyleion Korinth Seramikleri,(YayınlanmamışYüksek Lisans Tezi), E.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir,1998, Şek.7,19.
[21] C.W. Blegen, H.Palmer, R.S.Young,"Part III,Protocorınthıan Perıod" *ASCS Athens,*8,1964,50-64.Lev.21,17.
[22] A.E. Newhall "The Corınthıan Kerameıkos"*AJA*, XXXV,1931,18.

örgüsü (Lev.XXXI. 86.d.), yatay çizgiler[23],yatay parelel bant grupları[24] (Lev.XXXIV 95.96.), kırık merdiven sıraları[25] sık kullanılmıştır. Sıralı sarmallar[26], spiral sıraları (LevXXXI 86.f.), meander sıraları[27], ışın sıraları[28] ile birleştirilmiş karışık geometrik bezemeler, içleri dolu daireler, kareler, üst üste binmiş çavuş bezemeleri[29], çapraz taralı alanlar, dil sıraları[30], çiftli baltalar[31], zikzak sıraları[32], araları benekli sarmallar[33](Lev.XXXIX 121.) Bu dönemin tüm atölye grupları tarafından tercih edilmiş bezemeleridir. Gamalı haç[34], nokta sıraları, S motifleri, ters üçgenler, sarmallı saç örgüsü[35], haç sıraları[36](Lev.XXXIX 123.), balık pulunu andırır bezemeler[37](Lev.XXXV. 105.) sıkça kullanılmıştır.

Dikey çizgiler, (Lev.XXXI. 86a, c.)Geometrik Dönemden itibaren, vazgeçilmez biçimde, panelleri ayırmak için kullanılmıştır. Gruplar halinde başlı başına bir bezeme olarak, Protokorinth Dönemin tüm evrelerinde rahatlıkla kullanılmıştır. Geç evrelere doğru dikey çizgi sıraları sık ve birbirine yakın olarak tasarlanmış ve gelişimini sürdürmüştür[38].

Dörtgenler, (Lev.XXXII. 87.) Geometrik Dönemin sıkça kullanılan bezemesidir. Daha çok eşkenar dörtgenler ressamlar tarafından tercih edilmiş ve dörtlü ya da beşli olarak gruplandırılarak ve içleri dolu, boş veya çapraz taralı olarak kullanılmışlardır. Evelyn Ressamı (EPK), dörtlü grup halindeki dörtgenleri doldurma bezemesi olarak sık kullanmıştır[39]. Bird-Protome Ressamı (EPK), Hopping Birds Ressamı (EPK), Cumae

[23]P., Bocci "A Corınthıan Oinohoe in the Archaeological Museum in Florance" *AJA,*74,1970, 97.
[24] S.S.Weinberg, "What is Protocorınthıan Geometrıc Ware?"*AJA*, XLV,1941,30.
[25] D.A Amyx , P. Lawrence, Studies ın Archaıc Corınthıan Vase Paıntıng, New Jersey, 1996, Lev.22.
[26] İbid, ,Lev. III.
[27] İbid,,Lev. III.
[28] J.L. Benson, "Corinthian Vases at Wellesley Collage"*AJA*,68.1964.167.
[29]İ. Kazmirci, Klazomenai- Yıldıztepe Nekropolü Orientalizan Seramikleri, Yüksek Lisans Tezi, İzmir,1988.lev.34,159
[30] E.Simon ,*Dıe Grıechıschen Vasen*,München,1976,11-53,Res.8.
[31] D.L.Carroll"A Group of Asymmetrical Spiral-Form Earrings" *AJA,*74, 1970,41.
[32] S.S.Weinberg, 1941,30.
[33]C.Smith.,"A Protokorinthian Lekythos in the British Museum"*JHS,*11,1890,Pl.I.
[34]P.Connell,*Greek Ornament*, London,1968,18,19,Fig.1.
[35]G.P. Schaus "Two Fikellura Vase Paınters"*BSA,*81,1986, 266.
[36]H. L.Lorimer.1912, 352.
[37] R.G.Gürtekin,Dakyleion'dan Ele Geçen Orientalizan Dönem Seramikleri, Yüksek Lisans Tezi, İzmir,1992.Şek.21.
[38] İbid,1989,lev.III.15.
[39] M. Robertson, Dunbabin "Some Protocorınthıan Vase-Paınters"*BSA*, XLVIII, 1953,172–181.

Grubu, Toulouse Ressamı (OPK I), Corneto Ressanu (OPK I), Hallowe'en Ressamı (OPK I), Ajax Ressanu (OPK II), Huntsmen Ressamı (OPK II), Displayed Siren Ressamı (OPK II), Confronted Griffins Ressamı (OPK II) dörtgenleri tercih eden ressamlardır[40].

Üçgenler, tıpkı dörtgenler gibi tekli ya da grup olarak vazolar üzerinde doldurma bezemesi olarak kullanılmıştır. İçleri boş, çapraz taralı(Lev.XXV 67.) ya da iç içe geçmiş olarak görülürler. Erken Protokorinth Dönem ve Orta Protokorinth Dönem üçgenlerinde başka geometrik bezemeleri de içine alarak kompozit bir bezeme elde edilmiştir. Protoattik Dönemde üçgenlerin uçlarına spirali hatırlatan içe kıvrılan çengel eklenerek bezeme geliştirilirken Protokorinth Dönemde böyle bir uygulama ile henüz tam olarak karşılaşılmaz. Protokorinth Dönemde sadece üçgenlerin uçları sağa ya da sola bakarken hafif içe kavisli olarak karşımıza çıkar (Lev. XXXV 101.) Yine Erken Protokorinth Dönem'de sık olarak karşımıza çıkan bezeme türü daha sonraları vazgeçilmez ışın motiflerini oluşturacaktır. Kapların kaide kısmında sıralanarak kabı çevreler şekilde Protokorinth ve birçok Dönemde karşımıza çıkar[41].

Saç örgüsü-Giyosh motifi, Protokorinth Dönemin vazgeçilmez bezemesidir (Lev.XXXI. 86.d.). Erken örneklerde içleri boş olarak dikey olarak çizilirken, geliştirilerek önce örgü aralarına siyah içleri dolu daireler eklenir. Orta Protokorinth ve Geç Protokorinth Dönemlerinde örgü dikey tek sıra olarak kullanılmaktan çıkıp yatay olarak gruplandırılarak çoklu olarak karşımıza çıkmaktadır. Orta Protokorinth II Döneminin en iyi atölyesi olarak bilinen Cihigi Grubu, saç örgüsünü sık kullanır[42]. Tekli olarak değil grup olarak kullandığı saç örgüsünü kırmızı, kahverengi tonlarında polikromi tekniğinde boyamıştır. Cihigi Grubunun vazolarından Macmillan Aryballosu'nun[43] (OPK II-GPK/İ.Ö.654/40) kulpunun dış kenarında çoklu saç örgüsü ortalarında içleri dolu dairelerle birlikte verilmiştir (Lev.XXXIX 121.).

Dama tahtası, Geometrik Dönemden bu yana karşılaştığımız bezeme türü aslında karelerden yola çıkılarak yapılmıştır (Lev.XXXI 86.b.). Yan yana kare gruplar bir boş bir dolu boyanarak ortaya çıkmıştır. Genellikle vazoların boyun kısmında ya da

[40]M. Robertson, Dunbabin,1953,172–181.
[41] İbid,1989.Lev.III.
[42] C. Smith, "A Protokorinthian Lekythos in the British Museum" *JHS* 11,1890, Pl.I.
[43] C. Smith, 1890, Pl.I.

panelleri ayırıcı bant sıralarının arasında veya altında yer alır. Erken Protokorinth Dönemde ve Orta Protokorinth Dönemde sık karşımıza çıkar. Cumae Grubu'nun (OPK-I, İ.Ö.700-675) vazgeçilmez doldurma motifi arasında yerini alır. Kabın boyun kısmında ya da küçük açık kapların kulplarının altında, arasında dama motifini kullanmışlardır.

Meander sırası, Geometrik Dönemin geleneğinin en büyük göstergesi olarak meander dizilerini gösterebiliriz (Lev.XXXIX 86. h,l.). Meander dizileri geometrik motifler arasında Erken Protokorinth Dönemde en çok tercih edilen ayırıcı panel ya da boyun süslemesidir. Meander dizilerinden yola çıkarak ressamlar Z şeklinde bir bezeme elde ederler ve bezemeye yeni bir bakış kazandırırlar. Başlangıçta tek çizgi olarak yapılan meander sıraları, içleri tek renk koyu tonda boyanarak ya da çapraz taranarak gelişim göstermişlerdir.

Spiraller, Spiral sıraları Protokorinth Dönemin erken evrelerinde vazolar üzerinde kullanılır (Lev.XXXIX 86.f.). Spirallerin Protokorinth örnekleri, Protoattik Dönemin vazolarına oranla daha sınırlıdır.

Dil sıraları, kökeni Protokorinth Dönemin öncesine giden kapların çoğunlukla boyun sıraları ile omuzla gövde arasını dolduran bezemelerdir (Lev.XXXIII 94. Lev.XXXIV 95.). Sayılarındaki artış, boyadaki kalitenin rengine göre tarihleyici önemli kriterler arasındadır.

Sarmallar, saç örgüsü ve spirallarin kompozit bir devamı şeklinde bezemede yerini alır. Tekli, çiftli, üçlü ya da daha çok olarak vazolarda gelişim gösterir. Bazı örneklerde beneklerinde sarmalların arasına kondurulduğu görülür. Bezemede çeşitlilik Oryantalizan Dönemin getirdiği zenginliklerdendir. Erken Protokorinth Dönemin tercih edilen bezemesidir (Lev.XL 124a.)[44].

Çarpılar, basit geometrik çizgilerdir. Çarpıların bittiği noktalara kısa çizgiler eklenerek yeni bezeme arayışları gerçekleşir. Devamında gamalı haç motifi elde edilir. Aralarına içleri boş küçük daireler kondurularak bezemeye hareketlilik kazandırılır

[44] İbid, 1890, pl.I.

(Lev.XXXIX 123.)[45].

Gamalı Haç motifi, çarpıların gelişim göstererek aldığı yeni şeklidir. Erken Dönem ressam grupları sık olarak vazolarında kullanır. Genelde kabın boş olan alanlarını doldurur nitelikte yapılırlar (Lev.XXXIII. 91.c). Aryballoslarda en çok kullanılmışlardır (Lev.XXXV 101.).

Kırık merdiven sıraları, geometrik Dönemin getirdiği sık örneklerdendir. Erken örneklerde kabın her alanında karşımıza çıkabilen bir örnektir(Lev.XLI 127.a/b.). Vazoların boyun kısmından, gövdesindeki açık alanlara, kaideye yakın alanlara kadar ressamların en çok tercih ettiği bezemeler arasındadır.

Z, S, sıraları, çok çeşitli olarak yönleri sağa, sola, yukarı, aşağı bakar tarzda kaplarda yerini ana konuyu ayıran panel sıraları içinde alır. Belli bir gruba dâhil etmek olanaksızdır. Erken örneklerde karşımıza çıkar. Küçük açık kapların(kotyle) genellikle ağız kısmının hemen altında, iki yatay kulp arasında, açılmış panel içerisinde resmedilirler (Lev.XXXIV 97.).

Zigzag dizileri, geometrik Dönemin vazgeçilmezleri arasındayken, Protokorinth ressamları tarafından da severek kullanılmış bezeme türüdür (Lev.XLI 127.a.).

Balık pulunu andırır bezemeler (Lev.XXXV. 105.v.), transisyonel Dönem içinde zaman zaman aryballoslarda gövdenin tamamını kaplayarak karşımıza çıkar. Erken Protokorinth Dönemde ters üçgen sıralarının içinde taralı olarak karşımıza çıkar.

Kompozit bezemeler, üçgenlerle baklavalar, spirallerle benekler bir arada kullanılarak yeni bezemeler oluşturulmuştur (Lev.XLI 126.). Bir sıra içleri dolu kareler (Lev.XXXIX 86.), bir sırada içeri kıvrık meanderler (Lev.XXXIX. 86.), bezemede çeşitliliği gösterirler. Balık kılçığı (Lev:XXXVIII 118.a.) motifi nadir de olsa geç örneklerde karşımıza çıkar[46].

Noktalar ve daireler, tüm doldurma motiflerinin en küçük yapı taşını oluşturan en

[45] İbid,1912, 352.
[46] İbid,1989, Lev.III.

önemli unsurdur. Kimi zaman çarpılarla (Lev.XXXVII)kimi zamanda saç örgüleri(Lev.XXXIX.) ile birlikte kullanılır. Tüm geometrik unsurlara yakışan tarz olarak benimsenir. İçleri boş ya da dolu olarak karşımıza çıkar. Gruplar halinde rozet(Lev.XXXVII. 110.) ve bitkisel bezemelere geçişi hazırlar niteliklere sahiptir.

Işınlar, başlangıçta sayıları az ve eşkenar üçgenlerden yola çıkılarak yapılmış bir bezeme türüdür(Lev.XL- Lev.XXXIV.). Korinthli sanatçılar ışın demetlerini amphora gibi büyük boyutlu kapların kaideye yakın kısmında kullanmışlar (Lev.XLII), geç dönemlere doğru ışın demetleri katlanarak çiftli sıra haline gelmişlerdir (Lev.XLI 126.). Tarihlemede önemli bir kriter olarak kabul edilir[47].

II. 7. Bitkisel Bezemeler

Oryantalizan Dönemin en iyi göstergesi kuşkusuz bitkisel süslemelerdir. Doğu'nun etkilerinin kaplara yansımasıyla Bu dönemde sayıları artarak çoğalan palmetler, lotuslar, büyük geniş taç yapraklar karşımıza çıkmıştır. Başlangıçta doldurma motifi olarak kullanılan, zamanla ana motif olarak bezemede yerini alan bu süsleme öğeleri, atölye grupları tarafından benimsenerek tercih edilirler.

Palmetler, Protokorinth Dönemin erken evrelerinde henüz açılmamış palmet yaprakları(Lev.XXXIX-Lev.XL) orta ve geç evrelerde geniş alana yayılarak boyutları büyüyerek görkemini ortaya koyar. Palmetlerin yaprakları Erken Protokorinth Dönemde sıkı ve uçları sivridir(Lev.XXV- 70.). Orta ve geç örneklerde ise uçları yuvarlak ve geniş bir hal alarak açılırlar. Amphoraların kulpları altında ana konuyu ayırıcı olarak kullanılırlar. Erken Dönem örneklerinde küçük olan palmetler, geç Dönem örneklerinde kabın kulbunun altından başlayarak kaidesine kadar iner. Cumae Grubu vazolarında palmetlere çok sık yer verir[48].

Lotuslar, başlangıçta geometriklikten kurtulamamış katı ve kıvrımsız yapıdayken, orta ve geç Döneme doğru belirli bir hacim kazanarak narin bir hal alır. Atölyeler, kıvrımları narin ve kolay dağılan bir bitki havasını yansıtırlar(Lev.XXXIV 100.).

[47] İbid,1988,107–117.
[48] İbid,1989.Lev III.

Rozetler, noktanın geliştirilmesi ile oluşan bir bitkisel süslemedir. Erken protokorinth Dönem örneklerinde ortada bir benek etrafında bir daireden yola çıkarak, çevresine küçük noktalar kondurularak ortaya çıkmıştır(Lev.XXXV. 102.). Noktaların merkezdeki içi dolu beneklerle birleştirilmesiyle yavaş yavaş tamamlanmıştır. Merkezdeki benekle birleştirilen noktaların kendi aralarında dışa kavisli ay şeklinde yaylarla birleştirilmeleri sağlanarak rozetler gelişimini şeklini alarak sürdürür. Geç Protokorinth Dönem örneklerinde rozetlerin yaprakları etli bir hal alır. Yuvarlak tutulan rozetlerin içleri boyalı örneklerle Geç Protokorinth Dönemde sıkça karşılaşırız. Head in Air Ressamı, rozetleri çok severek eserlerinde yer verir[49].

Kaktüsler, noktaların dehası olan sivri yaprakları ile diğer bitkilerden ayrılırlar. Yaprakları palmetleri andırır. Birleşik çiçekler, laleler, yoncalar, papatyalar birleştirilmişedilerek süslemelerde vazolarda kabın geniş gövdesinde yerini alır. Daha çok Geç Protokorinth Dönemde karşımıza çıkıyor. Aegina Belerephon Ressamı çiçekleri doldurma bezemesi olarak sık kullanır[50].

[49]İbid,1989.Lev.III.
[50]İbid,1989.Lev.III.

V. BÖLÜM

Sonuç ve Değerlendirme

İ.Ö. 750-550 yılları arasındaki kolonizasyon döneminin, birçok siyasi ve ekonomik nedenleri bulunmaktadır. Hellenlerin uzak ülkelere göçme nedenlerini Platon, Hellen ülkesinin darlığında, orada sık sık patlak veren parti kavgalarında ve ayaklanmalarda bulur. İktidardan düşen bir partinin üyeleri, serüven peşinden koşan birtakım insanlarla birlikte, kendilerine daha elverişli hayat koşulları sağlamak üzere uzak ülkelere gitmişlerdir. Girit, Batı Anadolu kıyıları, Ege Adaları Hellenler'in egemenliğinde olduğundan, kolonileri daha uzak ülkelerde kurma zorunluluğu ortaya çıkmış; Yunanistan'da pek az toprağa sahip bulunan, buna karşılık gemicilikte ilerlemiş olan şehir devletleri ilk önce koloni kurmaya başlamışlardır. *Korinth;* Güney İtalya'da Sirakuzai, Sicilya'da Korkira, Akrai, Kasmenai, Marmara'da Kamarina, Potideia**,** *Miletos;* Çanakkale Boğazı'nda Abydos, Sestos'un karşısında Kyzikos, Gemlik körfezindeki Kios, Amysos (Sinop), Kerasos (Giresun),Sesamos (Amasra), Kytoros (Cide),Abonou Teiklos (İnebolu), Kotyora (Ordu), Herakleia Pontika (Karadeniz Ereğlisi)dir[51]. *Kolophonlular* Gemlik körfezindeki Mirlea (Mudanya), Lampsakos (Lapseki-Çanakkale Boğazında), *Phokaia* Korsika'da Alain, Pastum yanındaki Velia, Marsilya ve İspanya'nın doğu kıyılarında koloni kurmuşlardır. *Khalkisliler,* Campania bölgesinde Kyme (Cumae), Sicilyada Naksos, Katania ve Ortygia'yı, Sicilya'nın kuzeyinde Messana adını alan Zankle, Milai ve Khimera'yı, İtalya'ya Messina Boğazında ve Zankle'nin karşısında Region'u kurarlar[52]. *Megaralılar,* doğuda Megara Hybleia ve güneyde Selinus'u kurmuşlardı. *Rhodoslular,* güneyde Gela ve Akragas'ı, diğer *İon kolonileri,* Apollonia, Mesembria, Tomoi (Köstence), İstros, Dinyestr ağzında Tiras, Bug ağzında Olbia, Kırım yarımadası'nda Teodosia, Kimmeria Boğazı'nda Pantikapaion (Kerç), Phanagoreia, Azak Denizi'nde Don ağzında Tanais, Karadeniz'in doğu kıyılarında ise Dioskurias'ı kurarlar[53]. *Kyme* Side (Antalya), *Argos* Aspendos (Belkıs) ve Perge(Aksu), Kilikia'da Nagydos

[51] E.Eser, 2006,30, 2 189.
[52] N.Özkan, 2002,13.
[53] R.M.Cook,1992,68.

(Bozyazı) ve Kelenderis (Gilindere), Kuzey Suriye'de Al-Mina(Süveydiye)'dır[54].

Hellenler İ.Ö. 8. ve 7. yüzyıllarda da Geç Hitit kültür merkezleri aracılığı ile Mezopotamya ülkelerinden din, mitoloji, mimarlık, heykel ve resim sanatları konularında büyük ölçüde esinlenmişlerdir. İ.Ö. 8. ve 7.yüzyıllardaki Hellen kültürü ve sanatı, yüzde yetmiş oranında Fenike ve Hititler'den etkilenmiştir. İ.Ö.8. ve 7.yüzyıllardaki Hellenler'in saç biçimi, başlığı, giysisi, kemerleri, takıları, savaşçıların miğferleri, savaş arabaları, at takımları, Fenike, Asur, Hitit, Urartu ve Phryg tasvirlerinde gördüğümüz gibidir. Hellenlerin aslan, at, kartal betimlemeleri, sphenks, siren, gryphon, demon gibi karışık yaratıklarının, Hitit, Urartu, Mısır ve Suriye kökenli oldukları görülmektedir.

Hellenlerin doğuya ilerlerken, Fenikeliler Batı'ya genişlemişlerdir. Bu kültürlerin siyasal gelişimleri sosyal ve kültürel alanlarda da değişimleri beraberinde getirmiştir. Doğu ve Batı stilleri birbirine karıştı. Plastik sanatta Tunç Çağlarından sonra ilk figürlü heykeller dönemi başlamış, sadece kemik, fildişi veya ahşaptan küçük tapınma idolleri değil, güçlü bronz heykelcikler de yapılmıştır. Olympia'daki tanrıların ağır tunç sehpalarının süslemeleri, ağır maden ile çarpıcı bir karşıtlık içinde hızlı ve canlı görünür, ancak aynı zamanda tuncun derinliğinin güçlü duygusunu ve ağır kıvrımlarında ve uzun çizgilerinde göstermişlerdir. Örneğin bir atın ayrılabilen gövdesi zengin biçimde ve tam olarak dökülmüştür[55]. En eski Olympialı savaşçı figürleri doğulu etkisi gösterir ve tapınakta doğruca doğudan gelmiş birçok bronz eşya bulunmuştur[56]. Aslında Yunanistan'ın tazelenmiş ve canlanan sanatları Doğululaşmaya başlamıştır. Daha sonraları, Doğu Akdeniz taş oymacılığının etkisi, kamu yapıları için ince mermer süslemelerin yavaş yavaş benimsenmesi ve Doğulu betimlemelerinin, matematik aracılığıyla, Mısır insan heykellerine uyarlandığı görülmektedir. Ama yeni biçimler dağarcığı, daha o zamandan çoğunlukla doğuluydu. İşte bu doğu etkili dönem Oryantalizan Dönem olarak adlandırılır.

Yunanistan'daki görsel sanatlarda Oryantalizan etkiler, İ.Ö.750'den 650'ye kadar olan bronzun göze çarpan uyarlanma dönemi ve İ.Ö.650'den 550'ye ağır mermerden kore ve kuroslar döneminde de etkisini sürdürmeye devam edecektir.

---

[54] R.G.Gürtekin,1992,93.
[55] P.Levi, N. Erdilek, *İletişim Atlaslı Büyük Uygarlılar Ansiklopedisi III, Eski Yunan*, İstanbul,1987,62–69.
[56] P.Levi, 1987, 62.

Oryantalizan Dönem çok kapsamlı bir dönem olduğu için, Bu dönemin çok önemli iki merkezi olan Attika ve Korinth üzerinde yoğunlaşarak, bu iki merkez ile sınırlandırılıp, araştırılmıştır. Araştırmamıza konu olan Attika ve Korinth seramikleri üzerindeki geometrik ve bitkisel bezemelerin gelişimi inceledik.

Seramik ticaretiyle bu dönemde çok önemli iki merkez Korinth ve Attika başta olmak üzere bir çok merkezde atölye grupları sayısız kap üretmiş, sanatçı gruplar Doğu etkili süsleme sistemi ile onları süslemiştir. Denizci kavimlerle üretimler birçok bölgeye dağılmıştır. Aryballos, alabaston, pyksis, kotyle, krater gibi kapların yoğun üretildiği Korinth ve Attika'da oryantalizan stil benimsenmiş ve kaplar üzerinde bitkilerin yoğun kullanıldığı doldurma bezekleri ve geometrik bezemeler doğunun hayvansal stilin benimsendiği kaplarda ayırıcı olarak kullanılmıştır. Korinth seramik üretiminde lider merkez olmuştur. Attika da dahil olmak üzere birçok merkez Korinth taklidi eserler üretmeye başlamıştır. Attika, Korinth ve Ada Stilini harmanlayarak çıkardığı bezeme sisteminde benzer stiller üretmiştir. Attika bitkisel bezeme sisteminde kökeni doğudan gelen hayat ağacı bezemesi, nilüfer tomurcuklarının işlenişi Rhodos, Myken adaları ile yakın benzerlikler içindedir. Bu bakımdan Korinth ile ayrılır. Korinth ise zaten başlı başına boyamanın yapıldığı bezemenin merkezidir. Chigi Atölyesi, Cumae Grubu gibi önemli atölyelerin merkezidir. Ana figürlerin yanında görsel bezeme ziyafeti ile vazolar bu önemde zenginleşir. İ.Ö.750-600 Dönemlerini kapsayan Protoattik ve Protokorinth Dönemleri Transisyonel Dönemle birlikte Arkaik Döneme bezemede zenginlik bırakacak en güzel dönemdir.

Protoattik Dönem ve Protokorinth Dönemin erken evrelerinde basit geometrik bezemeler; dikey çizgiler, kareler, eşkenar dörtgenler, spiraller, çarpılar, gamalı haç motifi, dil sıraları, parelel çizgiler seyrek olarak kapların geniş yüzeyine yayılmıştır.
Attika'da Erken Protoattik Dönemde (İ.Ö. 720/10–680/75) geometrik bezemeleri bezeyen ressamlar; Analathos Ressamı, "N" Ressamı, Passas Ressamı, Mesogeia Ressamı, Würzburg Ressamı'dır[57]. Bu dönemde farklı bir bezeme olarak içleri noktasal

[57] İbid, 1934-5, 165-219.

bezeklerle oluşturulmuş kaktüsleri kazandıran Analathos Ressamı'dır[58].

Korinth'de Erken Protokorinth Dönemde (İ.Ö. 750/720-700) geometrik bezemeleri bezeyen ressamlar; 1.Outline Grubu, 2.Outline Grubu, Evelyn Ressamı, Bird-Protome Ressamı, Hopping-Birds Ressamı'dır[59].

Protoattik Dönem ve Protokorinth Dönemin orta evrelerinde zenginleştirilmiş geometrik bezemeler; dikey çizgiler, kareler, eşkenar dörtgenler, spiraller, çarpılar, gamalı haç motifi, dil sıraları, parelel çizgiler yoğun olarak kapların geniş yüzeyinde figürlü bezemeleri ayırıcı panel motifleri olarak bezenmişlerdir. Bu dönemde Erken Oryantalizan Dönemden farklı olarak bitkisel bezemeler yoğunlaşmıştır. Palmetler, lotuslar geç dönemlere oranla sivri ve dik yapraklıdır. Lotus ve nilüfer çiçekleri henüz tomurcuk halindedir[60].

Attika'da Orta Protoattik I-II Dönemde (OPA-I İ.Ö. 680/75–650 OPA-II İ.Ö. 650–630) geometrik bezemeleri bezeyen ressamlar; Polyphemos Ressamı, Koç sürahi Ressamı, Oresteia Ressamı, Vahşi Keçi Ressamları; New York Nessos Ressamı, Dama Tahtası Ressamı, Athena Ressamı, Kerameikos Maşrapaları'dır[61].

Korinth'de *Orta Protoattik I Dönemde(İ.Ö. 700-675)* Cumae Grubu, Toulouse Ressamı, Corneto Ressamı, Hallowe'en Ressamı, Ajax Ressamı, *Orta Protoattik II Dönemde (İ.Ö. 675-650)* Huntsmen Ressamı, Displayed Siren Ressamı, Confronted Griffins Ressamı Dönemin en çok kullanılan geometrik bezemelerini kullanmaktadırlar. Korinth'te *Orta-Geç Protokorinth Dönemde (İ.Ö. 675-640);* Hound Ressamı, Aegina Bellerophon Ressamı, Aegina F 48 Ressamı, Telestrophos Pyxis Ressamı (Dunbabin-Robertson:"Telestrophos Painter"), *Orta II- Geç Protokorinth Dönemde (İ.Ö.650-640);* Dönemin en önemli eserlerini üreten Chigi Grubu kaplarında Orta Protokorinth Dönemde görülen geometrik bezeme sistemini kullanmaktadır[62].

Protoattik Dönem ve Protokorinth Dönemin geç evrelerinde zenginleştirilmiş

[58] İbid,1959, 251-252.
[59] İbid, 1997,135.
[60] İbid, 1973, 33-61.
[61] İbid, 1934-5,165-219.
[62] İbid,1997,136.

geometrik bezemeler; dikey çizgiler, kareler, eşkenar dörtgenler, spiraller, çarpılar, gamalı haç motifi, dil sıraları, parelel çizgiler, çengelli üçgenler, yoğun olarak kapların geniş yüzeyinde figürlü bezemeleri ayırıcı panel motifleri düzenli olarak bezenmişlerdir. Bitkisel bezemeler, büyükçe ve kapların geniş yüzeyine yayılmaktadır. Palmet yaprakları ve nilüfer tomurcukları açılmaktadır. Rozetler çokça ve çeşitlenmektedir. Attika rozetleri Rodos ve Myken örnekleri ile benzer özelliklere sahiptir. Anadolu örnekleri başta Korinth, daha sonra Attika model alınarak üretilmiştir[63].

Attika'da, Geç Protoattik Dönemde (İ.Ö.630–610/600), Berlin A34 Ressamı, Aslan Ressamı, Piraous Ressamı, Nessos Ressamı Dönem özelliklerine parelel eserler üretmektedirler[64].

Korinth'de Geç Protokorinth Dönemde Oberdan Grubu, Head-in-Air Ressamı, Corinth Hare-hunt Ressamı, Fighting Rams Grubu, Delphi Grubu, Torr Ressamı, Fuseo Ressamı, Frankfurt Olpe Ressamı, Round Danee Ressamı, Agamemnoneion Ressamı, Vatiean 69 GruBu dönem özelliklerine paralel kaplar bezemektedirler[65].

Anadoludaki merkezler, Korinth ve Attika'yı model alarak bezeme sistemine bağlı kalmaktadırlar. Geometrik bezemelerle birleştirilmiş bitkisel bezemeler Smyrna, Klazomenai, Daskyleion, Phokaia, Sardeis'de de Protoattik ve Protokorinth Dönem seramiklerine benzerlikler taşımaktadırlar[66].

Tezimizin araştırma konusu olan Protoattik Dönem ve Protokorinth Dönem Attika ve Korinth seramiklerinde bezemeler; doldurma motifleri geometrik ve bitkisel olarak gruplandırılmaktadır. Gelişimlerine göre örnekler incelenmiştir.

[63]İbid,1955, 49–54.
[64]İbid,1934-5,165-219.
[65]İbid,1934-5,165-219.
[66]İbid, 2005, 589-617.

LEVHALAR LİSTESİ

LEV I.

1–2. İ.Ö. 750–600'daki Siyasi-Ticari Kolonileri gösteren yollar ve Siyasi yapısını gösteren harita (www.lib.utexas.edu 19.10.2006).

LEV II.

3. Attika'dan Kantharos. EPA, İ.Ö.720(D.Burr, 1933, Fig.51.).

4.a. Amphoradan detay. **A**nalathos Ressamı, EPA, İ.Ö.720 (R.M.Cook, 1992, Fig.8.)**.**

LEV III.

4.b. Amphora-hydria'dan detay. **A**nalathos Ressamı, EPA, İ.Ö.720.(D.Burr,1933, Fig.41.)

LEV IV.

6. Amphoradan detay. **A**nalathos Ressamı, EPA, İ.Ö.720 (R.M.Cook, 1992, Lev.14a).

7. Hydria'dan detay. **A**nalathos Ressamı, EPA, İ.Ö.720/10–680/75. (E.Brann, 1959,251, Lev.1, No.1.)

8. Kraterden detay. New York Nessos Ressamı, OPA, İ.Ö.680-630.(E.Vermeule, S.Champmann,1971, Lev.71,Fig1.)

LEV V.

9. Doldurma bezemelerinden detay. Newyork Nessos Ressamı. OPA, İ.Ö.680-630. (D.Burr, 1933, Fig.31,38.).

LEV VI.

10. a.b. Siyah-Beyaz Stil.GPA. İ.Ö.630/20(D.Burr, 1933, Fig.31,38.).

11.a. İçi çapraz çizgili meander sırası. EPA, İ.Ö.720/10-680/75.(D.L.Carroll, 1970,41.Fig.1.)

11.b. Labirent meander dizisi. OPA. İ.Ö.680-30.(D.L.Carroll, 1970,41.Fig.3.).

LEV VII.

12. Spiral. EPA. İ.Ö.720/10-680/75 (D.L.Carroll, 1970,41.Fig.4.)

13. Gamalı haç motifi**.** EPA. İ.Ö.720/10-680/75.(D.L.Carroll,1970,Fig.8.9.).

14. Gamalı haçların gelişimi. EPA. İ.Ö.720/10-680/75 (C.Kardara,1955, PL.51,f.)

15.a.b. Saç örgüsü şeklinde giyoş motifi ortası boş- benekli. OPA, İ.Ö.680-630.(C.Kardara,1970,41,Fig.10,11.)

16. Yumurta dizisi. EPA.İ.Ö.720-675. (C.Kardara,1970, 41.Fig.13.)

LEV VIII.

17. Ortaları benekli iç içe geçmiş spiral dizisi. EPA. İ.Ö.720-675. (C.Kardara,1970, 41.Fig.14.)

18. Ortası eğik, paralel çizgi sıralarından oluşan Çifte balta motifi. Kyklad Ada Stili motif. EPA. İ.Ö.720/10-680/75.(P.Connell,1968,62,Fig.8,9.).

19. Çifte balta motifi. EPA. İ.Ö.720/10-680/75. (P.Connell,1968,62,Fig.10.).

20. Dama tahtası motifi. EPA. İ.Ö.720/10-680/75. (P.Connell,1968,62,Fig.11.).

21. İçleri taralı üçgenler. EPA. İ.Ö.720/10-680/75. (P.Connell,1968,62,Fig.5.).

LEV IX.

22. İçleri tek sıra çizgili dört yapraklı bitki, etrafında noktalarla oluşturulmuş bezeme sistemi. EPA. Ada Stili. İ.Ö.720/10-680/75.(P.Connell,1968,62,Fig.4.)

23. Uçları açık üçgen sıraları. OPA. İ.Ö.680-630(P.Connell, 1968,68.Fig.1)

24. Zigzaglar. OPA. İ.Ö.680-630(P.Connell, 1968,68.Fig.2)

25. Dalgalı çizginin iki yanında noktalar ve onlardan ayrı tutulmuş çarpı motifi ile birleştirilmiş bezeme sistemi. OPA. İ.Ö.680-630. (P.Connell, 1968,68.Fig.6)

LEV X.

26. Dörtgenlerden oluşmuş baklava sıraları. OPA. İ.Ö.680-630 (P.Connell, 1968,68.Fig.3)

27. Sırtlar sağa kıvrılmış uçları açık tutulmuş üçgenler. OPA. İ.Ö.680-630 (P.Connell, 1968,68.Fig.4)

28. a.b.c. Baklava-çarpı geometrik birleştirilmesi. OPA. İ.Ö.680-630(P.Connell, 1968, 68.Fig.4)

29. Araları tek sıra benekler bulunan ters z sıraları. OPA. İ.Ö.680-630 (P.Connell, 1968, 68.Fig.11)

LEV XI.

30. Uçları kıvrık ters çengelli Attika üçgenlerinin gelişimi. OPA. İ.Ö.680-630. (C.Kardara,1955, PL.51,a.)

- **a A Grubu,** içleri tam dolu uçları sağa bakar tarzda.
- **b B Grubu,** yarı dolu uçları sağa bakar tarzda.
- **c C Grubu,** incelmiş ve çengelleri sağa bakar tarzda.

31. Uçları kıvrık ters çengelli Mykenai üçgenlerinin gelişimi. OPA. İ.Ö.680-630.

- **a A Grubu,** iç içe, içteki üçgen tam dolu olarak çengeli sağa bakar tarzda.

b **B Grubu,** içleri boş ve çengelleri sola bakar tarzda.

c **C Grubu,** ince spiral şeklinde çengelleri sağa bakar tarzda.

32. Uçları kıvrık ters çengelli Rhodos üçgenlerinin gelişimi. OPA. İ.Ö.680-630. (C.Kardara,1955, PL.51,a.)

a A Grubu, ters eşkenar üçgen şeklinde ve iç içe girmiş, içteki dolu, iki üçgen şeklinde çengelleri sağa bakar tarzda.

b B Grubu, içleri boş ve çengelleri sağa bakar tarzda

c C Grubu, virgül kadar ince, spiral şeklinde, uçları sağa bakar tarzda.

33.a.b.c. Yumurta dizilerinin gelişimi, bitkisel motiflerde kullanımı ve bezemeler arasında etkileşim. OPA. İ.Ö.680-630. (C.Kardara,1955, PL.51,a.)

LEV XII.

34.a. Spiral, OPA. İ.Ö.680-630.

34.b. Spiraller ile bitkisel bezemelerin birleştirilmesi, OPA. İ.Ö.680-630.

35.a. Hydria, İ.Ö. 680/75-650 İ.Ö. 680/75–650.

35.b. Hydria, İ.Ö. 680/75-650 İ.Ö. 680/75–650.

36.a. Bitkisel bezeme ile geometrik bezemelerin birleştirilmesi, OPA. İ.Ö.680-630.

36.b. Spiraller ile bitkisel bezemelerin birleştirilmesi, OPA. İ.Ö.680-630.

LEV XIII.

37. Rozet. (C.Kardara, 1955, 51,d.)

38. Bitkisel rozete geçiş.(C.Kardara, 1955, 51,d.)

39. Rozet **(**C.Kardara, 1955, 51,e **)**

40. Rozet (D.L.Carroll,1970, Fig.17)

41.a-e. Attika rozetlerinin gelişimi ve gruplandırılması(C.Kardara, 1955, 51,d.)

a A Grubu, rozet merkezdeki tek nokta etrafına yuvarlak oluşturacak şekilde yine basit nokta koyularak oluşturulan. OPA. İ.Ö.680-630.

b B Grubu, merkezdeki beneğe çizgilerle bağlanan çıkıntılı noktalardan oluşan rozetler. GPA.

c C Grubu, merkezdeki noktaya çizgilerle bağlanan ve noktalardan oluşan rozet. OPA II. İ.Ö. 650-630.

d D Grubu, papatya şeklinde merkezdeki iç içe geçmiş boş beneği çevrelerler. Üste gelen taç yaprakları birleşerek kalp şeklini oluştur OPA.

e E Grubu, merkezde küçük tutulmuş içi dolu benek etrafında dairesel nokta koyularak oluşturulan rozetler, GPA.

LEV XIV.

42a-e. Mykenai rozetlerinin gelişimi ve gruplandırılması.(C.Kardara, 1955, 51,d.)

- **a** **A Grubu,** rozet merkezdeki tek nokta etrafına yuvarlak oluşturacak şekilde yine basit nokta koyularak oluşturulan. OPA. İ.Ö.680-630.
- **b** **B Grubu,** iç içe geçmiş daire ve merkezde içi dolu benek etrafında çıkıntılı noktalardan oluşan, GPA.
- **c** **C Grubu,** merkezde iç içe geçmiş benek etrafında hafif ovaid beneklerden oluşan rozet. OPA II.
- **d** **D Grubu,** ortası boş benekli, papatya şeklindeki rozetlerin taç yaprakları ince, uzun yapıda rozet, OPA. İ.Ö.680-630.
- **e** **E Grubu,** merkezi boş tutulmuş, dairesel nokta koyularak oluşturulan rozetler, GPA.

43.a-e. Rhodos rozetlerinin gelişimi ve gruplandırılması. (C.Kardara, 1955, 51,d.)

- **a** **A Grubu,** rozet merkezdeki tek nokta etrafına yuvarlak oluşturacak şekilde yine basit nokta koyularak oluşturulan. OPA İ.Ö.680-630.
- **b** **B Grubu,** merkezde iç içe üç benek ve merkezdeki iri ve içi dolu tutulmuş beneği çevreleyen sık tutulmuş rozetler, GPA.
- **c** **C Grubu,** merkezde iç içe geçmiş benek etrafında dolgun beneklerden oluşan rozet. OPA II.
- **d** **D Grubu,** papatya şeklinde merkezdeki iç içe geçmiş boş beneği çevreleyen rozet, OPA. İ.Ö.680-630.
- **e** **E Grubu,** merkezde iri tutulmuş içi dolu benek etrafında dairesel nokta koyularak oluşturulan rozetler GPA.

LEV.XV.

44. Bitkisel bezeme; Lotus yapraklar. OPA. İ.Ö.680-630. (D.L.Carroll,1970, Fig.18,19.).

45. Bitkisel bezeme. Lotus yaprakları. OPA. İ.Ö.680-630.(P.Connell,1968, 68, Fig.7.).

46. Uçları içe kıvrılmış sarmal sıraları.(P.Connell, 1968, 68, Fig.3.).

LEV.XVI.

47. Hayat ağacı motifi, Kyklad Ada Stili. OPA İ.Ö.680-630.

48.a-b-c. Hayat ağacı motifi, Kyklad Ada Stili. Olpe, OPA. I.Ö. 680/75–650.

(E.T.H.Brann, 1962.495,lev.30.)

LEV.XVII.

49. Uçları yuvarlak palmet zinciri, OPA. İ.Ö.680-630.

50.a. Palmet- meander dizilerinin bir arada kullanımı, EPA.

50.b. Palmet- dama tahtası motifinin bir arada kullanımı, EPA (A.H. Detweiler, D.G.Mitten,1967,151–160.)

51. Klazomenai oryantalizan kap fragmentleri ,GPA. (www.klazomeniaka.com/09-06resim.html.)

LEV.XVIII.

52. Attika'dan Hydria, EPA, İ.Ö. 700. (http://www.beazley.ox.ac.uk/Pottery/Lecture1/Script/GreekPaintedPottery1.asp)

53. Amphora, Analathos Ressamı EPA. İ.Ö.700 -680(E.Vermeule, S.Champmann, 1971.293, Lev.72.Fig.5.)

LEV.XIX.

54. Amphora, Newyork Nessos Ressamı .OPA, İ.Ö.680-630. (H.A.Thompson,1952.145– 50, lev.18,a.)

55. Amphora, "Elusis gizemleri" OPA İ.Ö.650.(www.cvaonline.org)

LEV XX

56. Amphora, Çift Ressamı, OPA (E. Brann,1959, 178–179,Lev.45.).

57. Krater, EPA İ.Ö.700-675.

LEV XXI

58. Olpe, OPA, İ.Ö. 680/75–630, Ram Jug Ressamı. (E. Brann,1959.178–179,Lev.46)

59. Attika'dan Boyundan kulplu amphora, EPA İ.Ö.700.

LEV XXII

60. Boyundan kulplu amphora, EPA, İ.Ö.725–700.

61. Attika'dan Amphora, EPA, İ.Ö.725–700.

LEV XXIII

62-63. Hydria, Analathos Ressamı. EPA, İ.Ö. 700(E. Brann,1959.178–179,Lev.46)

LEV XXIV

64. Amphora, EPA, İ.Ö.700-680. (http://www.ceramicstudies.me.uk/frame1tu6.html#HC06-Pic.017)

65. Rhodos'tan Oinokhoe, Yaban Keçisi tarzı, Transisyonel dönem İ.Ö. 625.

66. Aegina'dan Griphon Oinokhoe, OPA İ.Ö.675- 650.

LEV XXV

67. Korinthh'ten Aryballos, Evelyn Ressamı, EPK, İ.Ö. 720.

68. Alabaston.GPK.

69. Atina'dan Pyxis. Cumae Grubu. İ.Ö. 680/75-650.

70. Kotyle. EPK.

71. Phalere'den Kyathos. EPK.

72. Kyliks. GPK.

LEV XXVI

73. Aryballos'un gelişimi

a.EPK.

b.OPK.

c.GPK.

LEV XXVII

74. Megara Hyblaea'dan Oinokhoe. Aigina Bellerophon Ressamı. OPK II (Payne,1933, Lev. 7.)

75. Korinth'ten Olpe İ.Ö. 630–615 (www.christusrex.org/www1/vaticano/ETb-Olpe.jpg)

76. Tabak. Transisyonel Dönemi (M.Akurgal, 1997, Lev.36.1.)

77. Kothon. Transisyonel Dönem (M.Akurgal1997, Lev.36.2.)

LEV XXVIII

78. Dinos ve ayağı. OPK II/GPK..

Sacrifice Ressamı stili(M.Akurgal,1997,77.)

79. Napoli. Cumae'den. Aryballos.

1.Kontur teknik. EPK(Payne PV Lev.6.l)

80. Çengelli üçgen, Attika stili(T.Bakır,1982,77,as.3)

LEV XXIX

81. Syrakuzai'dan Aryballos.

2.Kontur Teknik. EPK(M.Akurgal,1997,16,şek.2.)

82. Cumae'den Oinokhoe. Cumae Grubu. OPK I.

83.a. Aeigi'na'dan Kotyle parçalan. Aegina Bellerophon Ressamı. OPK II(M.Akurgal,1997,Şek.6.)

83b. Aegina'dan Kotyle parçaları. Aegina Bellerophon Ressamı. OPK II (M.Akurgal,1997,Şek.6).

LEV XXX

84. Geometrik bezemelerin kaplarda kullanımı. GPK I.

85. GPK II (T.Bakır,1982,80, as9,as27.r)

LEV XXXI

86. a-n. Geometrik bezemeler vazoların panel kenar motifi(İ.Fazlıoğlu,1989.Lev.III.)

a. Geometrik birleştirilmiş tarzlar.

b. Dama tahtası.
c. Geometrik birleştirilmiş tarzlar.
d. Giyosh -araları dolgun benekli- sarkıtı.
e. Giyosh- Alt üst olmuş L motifi birleştirilmesi.
f. Katlanmış Spiraller.
g. Yarı meander-Giyosh motifi birleştirilmesi.
h. Labirent şeklinde tek çizgi meanderler.
i. Meander sırası.
j. Z sıraları.
k. Araları çift çizgili dolgun kareler.
l. Bir sıra Çengel bir sıra dolgun kare dizisi.
m. Üst üste binmiş ters çavuş işareti.
n. Geometrik birleştirilmiş tarzlar.

LEV XXXII

87. Boyun bezemesi. İçleri çapraz taralı dama motifi. EPK.

88.Triglif frizi bezemesi.

89.Geometrik bezeme. (P.Connell,1968,65,Fig.7.)

LEV XXXIII

90Çift sarmal. (P.Connell, 1968,64,Fig.1.)

91 .a-q.Erken Oryantalizan dönem vazolarında görülen doldurma motifleri.

a. Yan dönmüş içi boş kum saati.
b. Düz çizgilerle yapılmış çiçek.
c. Baklava-içleri dolu üçgen birleştirilmesi.
d. İçleri boş dörtgenlerden birleştirilmiş baklava motifi.
e. Rüzgar gülü
f. Çarpı -içleri boş dairelerin birleştirilmesi.
g. Rozet.
h. Çarpı motifi.
i. Rozet gelişimi.
j. Noktasal benek çalışmaları.
k. Ters üçgenlere yerleştirilen kenarlıklı balık pulu motifi.
l. Ters üçgenlere yerleştirilen kenarlıksız balık pulu motifi.
m. İçleri yarı dolu yumurta dizileri.
n. Kanca yada çengel motifi.

o. Yumurta dizilerinin gelişimi, içi boş birleştirilmiş tarzlar.

p. Yumurta dizilerinin gelişimi, iç içe girmiş içi boş yumurta dizisi birleştirilmesi.

q. Yumurta dizilerinin gelişimi, iç içe girmiş içi dolu yumurta dizisi birleştirilmesi.

92 . motiflerden detay. EPK.

g. Rozet.

h. Çarpı motifi.

i. Rozet gelişimi.

j. Noktasal benek çalışmaları.

93. Motiflerden detay. EPK.

a. Yan dönmüş içi boş kum saati.

b. Düz çizgilrle yapılmış çiçek.

c. Baklava-içleri dolu üçgen birleştirilmesi.

d. İçleri boş dörtgenlerden birleştirilmiş baklava motifi.

e. Rüzgar gülü

f. Çarpı -içleri boş dairelerin birleştirilmesi.

94. Motiflerden detay. EPK.

j. Ters üçgenlere yerleştirilen kenarlıklı balık pulu motifi.

k. Ters üçgenlere yerleştirilen kenarlıksız balık pulu motifi.

l. İçleri yarı dolu yumurta dizileri.

m. Kanca yada çengel motifi.

n. Yumurta dizilerinin gelişimi, içi boş birleştirilmiş tarzlar.

o. Yumurta dizilerinin gelişimi, iç içe girmiş içi boş yumurta dizisi birleştirilmesi.

p. Yumurta dizilerinin gelişimi, iç içe girmiş içi dolu yumurta dizisi birleştirilmesi.

LEV XXXIV

95. Konik Oinokhoe. EPK (H. L. Lorimer, 1912, 329,fig.4.).

96. Oinokhoe. EPK (H. L.Lorimer,1912, 329,fig.5.).

97. Silindirik Kapaklı Pyksis. EPK (H. L.Lorimer,1912, 329,fig.6.).

98. Aryballos. EPK (H. L.Lorimer,1912,332,fig.11.).

99. Syrakuzai Lekytosundan fragment. EPK (H. L.Lorimer,1912,332,fig.12.).

100. Lotuslu bitkisel bezeme. P.Connell, 1968,64,Fig.13.).

LEV XXXV

101. Kaplarda görülen doldurma motifleri. OPK(İ.Fazlıoğlu, 1989, Lev.III).

Spiral.

Spiral-iki yanı benekli.

Rozet.

Rozet.

Rozet.

Rozet.

Rozet.

Noktasal bezekler.

Noktasal bezeklerle üçgen birleştirilmesi.

Noktasal bezeklerle dörtgen birleştirilmesi.

Çarpı- nokta birleştirilmesi.

Çarpı- üçgen birleştirilmesi.

Çarpı.

Çarpı uçları nokta motif.

Çarpıdan rozete geçiş.

Gamalı haç.

Kum saatinden yola çıkılarak elde edilen bezeme türü.

Üçgen.

Kanca ya da çengel motifi.

Yumurta dizilerinin palmet yapraklarına dönüşümü

Yumurta dizisinin gelişimi

Yumurta dizisinin gelişimi

Yumurta dizisinin gelişimi

Palmet yaprağından detay.

Sarkık içi balık pulu motifli ters üçgen.

Ters üçgenlerle baklava motiflerinin birleştirilmesi.

Ters üçgenlerle baklava motiflerinin birleştirilmesi.

Ters üçgenler- geometrik bezeklerle birleştirilmesi.

İçi boş diş sırası.

Sarkık dil sırası.

Sarkık dil sırasının gelişimi.

İçleri dolu üçgen dizisi.

Ters dönmüş lale motifi.

Palmet yapraklarının çeşitli denemeleri.

102. Motiflerden detay, gelişimi. OPK. (İ.Fazlıoğlu, 1989, Lev.IV).

a. Spiral.

b. Spiral-iki yanı benekli.

c. Rozet.

d. Rozet.

e. Rozet.

f. Rozet.

g. Rozet.

h. Noktasal bezekler.

103. Motiflerden detay, gelişimi. OPK. (İ.Fazlıoğlu, 1989, Lev.IV).

f. Noktasal bezeklerle üçgen birleştirilmesi.

g. Noktasal bezeklerle dörtgen birleştirilmesi.

h. Çarpı- nokta birleştirilmesi.

i. Çarpı- üçgen birleştirilmesi.

j. Çarpı.

k. Çarpı uçları nokta motif.

l. Çarpıdan rozete geçiş.

104. Motiflerden detay, gelişimi. OPK. (İ.Fazlıoğlu, 1989, Lev.IV).

o.Gamalı haç.

ö.Kum saatinden yola çıkılarak elde edilen bezeme türü.

p.Üçgen.

105. Motiflerden detay, gelişimi. OPK.

r.Kanca ya da çengel motifi.

s.Yumurta dizilerinin palmet yapraklarına dönüşümü

ş.Yumurta dizisinin gelişimi

t.Yumurta dizisinin gelişimi

u.Yumurta dizisinin gelişimi

ü.Palmet yaprağından detay.

v.Sarkık içi balık pulu motifli ters üçgen.

y.Ters üçgenlerle baklava motiflerinin birleştirilmesi.

z.Ters üçgenlerle baklava motiflerinin birleştirilmesi.

LEV XXXVI

106 Motiflerden detay, gelişimi. OPK. (İ.Fazlıoğlu, 1989, Lev.IV).

w.Ters üçgenler- geometrik bezeklerle birleştirilmesi.

x-Q.İçi boş diş sırası.

ç.Sarkık dil sırası.

107. Motiflerden detay, gelişimi. OPK. (İ.Fazlıoğlu, 1989, Lev.IV).

a.Sarkık dil sırasının gelişimi.

b-c.-d.İçleri dolu üçgen dizisi.

e.Ters dönmüş lale motifi.

108. Motiflerden detay, gelişimi. OPK. (İ.Fazlıoğlu, 1989, Lev.IV).

f-i. Palmet yapraklarının çeşitli denemeleri.

109. a-. Kaplarda görülen doldurma motifleri. GPK (İ.Fazlıoğlu, 1989, Lev.IV).

a. Yan S dizisi.

b. Bitkisel yaprak denemeleri

c. Tomurcuklar.

d. S motifi.

e. Tomurcuk.

f. Noktalardan oluşmuş basit rozetler.

g. Rozet.

h. Rozet.

i. Rozet.

j. Rozet.

k. Rozet.

1. Noktasal basit tutulmuş rozet.

m. Çarpı -içleri boş dairelerin birleştirilmesi.

n. Çarpı.

o. Çarpı.

ö. Çarpı uçları nokta motif.

p. Gamalı haç.

r. Noktalardan birleştirilmiş çizgi motif.

s. Çarpı etrafı hat çekilmiş bitkisel bezeme.

ş. Dolgulu benek.

t. Dolgulu çift benek.

u. Çengelli üçgen.

ü. Bitkisel Bezeme

v. İç içe geçmiş dörtgen.

y. Rozet

z. Rozet denemeleri.

x. Yumurta dizisinden palmet yaprağına geçiş.

w. Yumurta dizisinden palmet yaprağına geçiş.

q. Diş sırası.

ab. Sarkık üçgen.

ac. Sarkık üçgen.

ad. Sarkık dil sırasının gelişimi.

ae. Sarkık dil sırasının gelişimi.

af. Sarkık dil sırasının gelişimi.

ag. Sarkık dil sırasının gelişimi.

ah. Sarkık dil sırasının gelişimi.

aı. Sarkık dil sırasının gelişimi.

ai. Çengel ya da kanca motifi.

aj. Birbirini tamamlayan L motifi.

ak. İçi kare dolgulu dörtgen.

al. Dendane'den detay.

an. Balık kılçığı motifi.

aö. Sarkık üçgen.

av. Yarım ay şeklinde yaprak denemesi.

ay. Kompozit bitkisel bezek. Ucunda sarkık lale bitkisi.

az. Lotus.

ba. Lotus.

bc. Palmet yaprağından detay.

bd. Palmet.

be. Lale ya da tomucuğu açan nilüfer çiçeği.

bf. Baklava.

bg. Bitkisel bezemeden detay.

LEV XXXVII

110. Motiflerden detay, gelişimi. GPK. (İ.Fazlıoğlu, 1989, Lev.IV).

a. Noktalardan oluşmuş basit rozetler.

b. Rozet.

c. Rozet.

d. Rozet.

e. Rozet.

f. Rozet.

g. Noktasal basit tutulmuş rozet.

111. Motiflerden detay, gelişimi. GPK. (İ.Fazlıoğlu, 1989, Lev.IV).

a. Çarpı -içleri boş dairelerin birleştirilmesi.

b.Çarpı.

c. Çarpı.

112. Motiflerden detay, gelişimi. GPK. (İ.Fazlıoğlu, 1989, Lev.IV).

a. Yan S dizisi.

b. Bitkisel yaprak denemeleri

c. Tomurcuklar.

d. S motifi.

113. Motiflerden detay, gelişimi. GPK. (İ.Fazlıoğlu, 1989, Lev.IV).

a. Çarpı uçları nokta motif.

b. Gamalı haç.

c. Noktalardan birleştirilmiş çizgi motif.

d. Çarpı etrafı hat çekilmiş bitkisel bezeme.

e. Dolgulu benek.

f. Dolgulu çift benek.

114. Motiflerden detay, gelişimi. GPK. (İ.Fazlıoğlu, 1989, Lev.IV).

a. Çengelli üçgen.

b. Bitkisel Bezeme

c. İç içe geçmiş dörtgen.

d. Rozet

e. Rozet denemeleri.

115.a-c. Motiflerden detay, gelişimi. GPK. (İ.Fazlıoğlu, 1989, Lev.IV).

LEV XXXVIII

116.GPK. Motiflerden detay, gelişimi. (İ.Fazlıoğlu, 1989, Lev.IV).

a. Sarkık üçgen.

b. Sarkık üçgen.

c. Sarkık dil sırasının gelişimi.

d. Sarkık dil sırasının gelişimi.

e. Sarkık dil sırasının gelişimi.

f. Sarkık dil sırasının gelişimi.

g. Sarkık dil sırasının gelişimi.

i. Sarkık dil sırasının gelişimi.

117. Motiflerden detay, gelişimi. GPK. (İ.Fazlıoğlu, 1989, Lev.IV).

a. Çengel ya da kanca motifi.
b. Birbirini tamamlayan L motifi.
c. İçi kare dolgulu dörtgen.
d. Dendane'den detay.

118. Motiflerden detay, gelişimi. GPK. (İ.Fazlıoğlu, 1989, Lev.IV).

a. Balık kılçığı motifi.
b. Sarkık üçgen.
c. Yarım ay şeklinde yaprak denemesi.
d. Kompozit bitkisel bezek. Ucunda sarkık lale bitkisi.

119. Motiflerden detay, gelişimi. GPK. (İ.Fazlıoğlu, 1989, Lev.IV).

a. Lotus.
b. Lotus.
c. Palmet yaprağından detay.
d. Palmet.
e. Lale ya da tomucuğu açan nilüfer çiçeği.
f. Baklava.
g. Bitkisel bezemeden detay.

LEV XXXIX

120. OPKII-GPK/İ.Ö.654/40'dan Macmillan Aryballosunun omuz kısmı (C.Smith, 1890, 167-180. PL.I)

121. Macmillan Aryballosu, giyoş motifinden detay. OPKII-GPK/İ.Ö.654/40.

122. Attika'dan Amphora fragmenti, palmet zincirinden detay, Mesogeia Ressamı. EPA. İ.Ö.720-675.

123. Geometrik doldurma motiflerinin gelişimi. OPK. İ.Ö.650 (H. L. Lorimer, 1912, 352.)

LEV XL.

124.a. Macmillan Aryballosu, Chigi Grubu. OPK. İ.Ö. 650.

124.b. Macmillan Aryballosu, Chigi Grubu. OPK İ.Ö. 650

LEV XLI.

125. Chigi Olpesi, Chigi Grubu. OPK İ.Ö. 650(C.Smith,1890,Pl.I.)

126. Korinth'ten Kotyle, İ.Ö.630.

127.a.-127.b. Yonca ağızlı oinokhoe, üzerinde geniş bezeme alanlarına ayrılmış bitkisel bezeme sistemi.

LEV XLII.

128. Korinth'ten Amphora, Hayvansal üslup, Transisyonel - Geçiş - Dönemi İ.Ö.625(www.mlahanas.de 19.10.2006).

LEV XLIII.-LEV XLIV.

129. a-b. Tablo, Oryantalizan Dönemde Siyasi ve kültürel gelişmeleri gösteren kronoloji cetveli.

LEV XLV.

130. Tablo, Oryantalizan Dönem Attika Seramiği Kronolojisi (S.P.Morris,1984).

131. Tablo, ressamlar.EPA,OPA,GPA.

LEV XLVI.

132. Tablo,Oryantalizan Dönem Vazolarında kullanılan Korinth Kronoloji Cetveli.

LEV XLVII.

133. Tablo,Oryantalizan Dönem Vazolarında kullanılan Korinth Kronoloji Cetveli.

LEV XLVIII.

134.a. Tablo, Korinth vazoculuğunda Gruplar, Ressamlar ve Atölyeler.1.

LEV IL.

134.b. Tablo, Korinth vazoculuğunda Gruplar, Ressamlar ve Atölyeler.2.

LEV L.

134.c. Tablo, Korinth vazoculuğunda Gruplar, Ressamlar ve Atölyeler.3. Transisyonel - Geçiş - Dönemi İ.Ö. 640–630/625.

LEV LI.

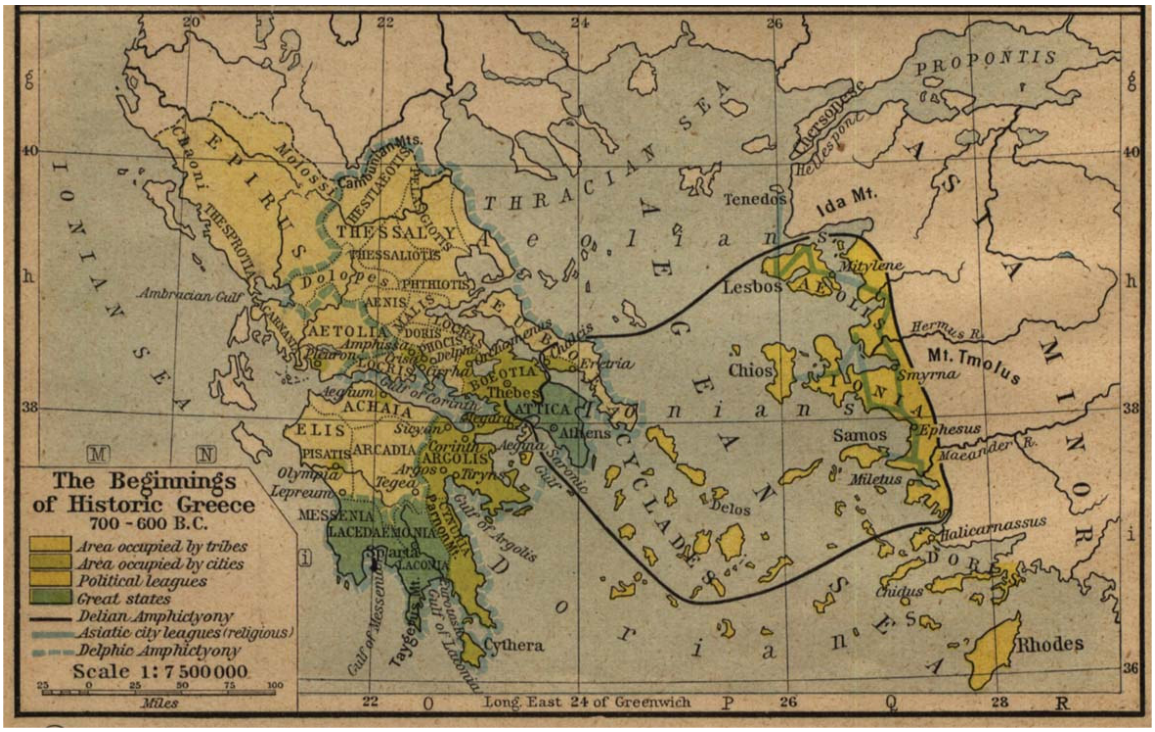
135. Tablo, Attika vazoculuğunda EPA ressamları (R.M.Cook,1992,63–66.).

136. Tablo, Attika vazoculuğunda OPA ressamları(S.P.Morris,1984.7).

LEV LII.

137. Tablo, Attika vazoculuğunda GPA ressamları(R. G.Gürtekin,1992,63-66).

LEVHA I

1. İ.Ö. 750-600. Kolonizasyon Hareketleri.

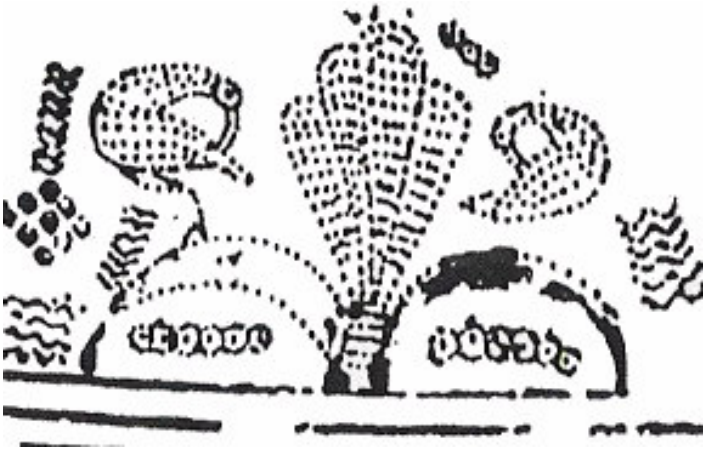

2. Harita. Kolonizasyon Hareketleri.

LEVHA II

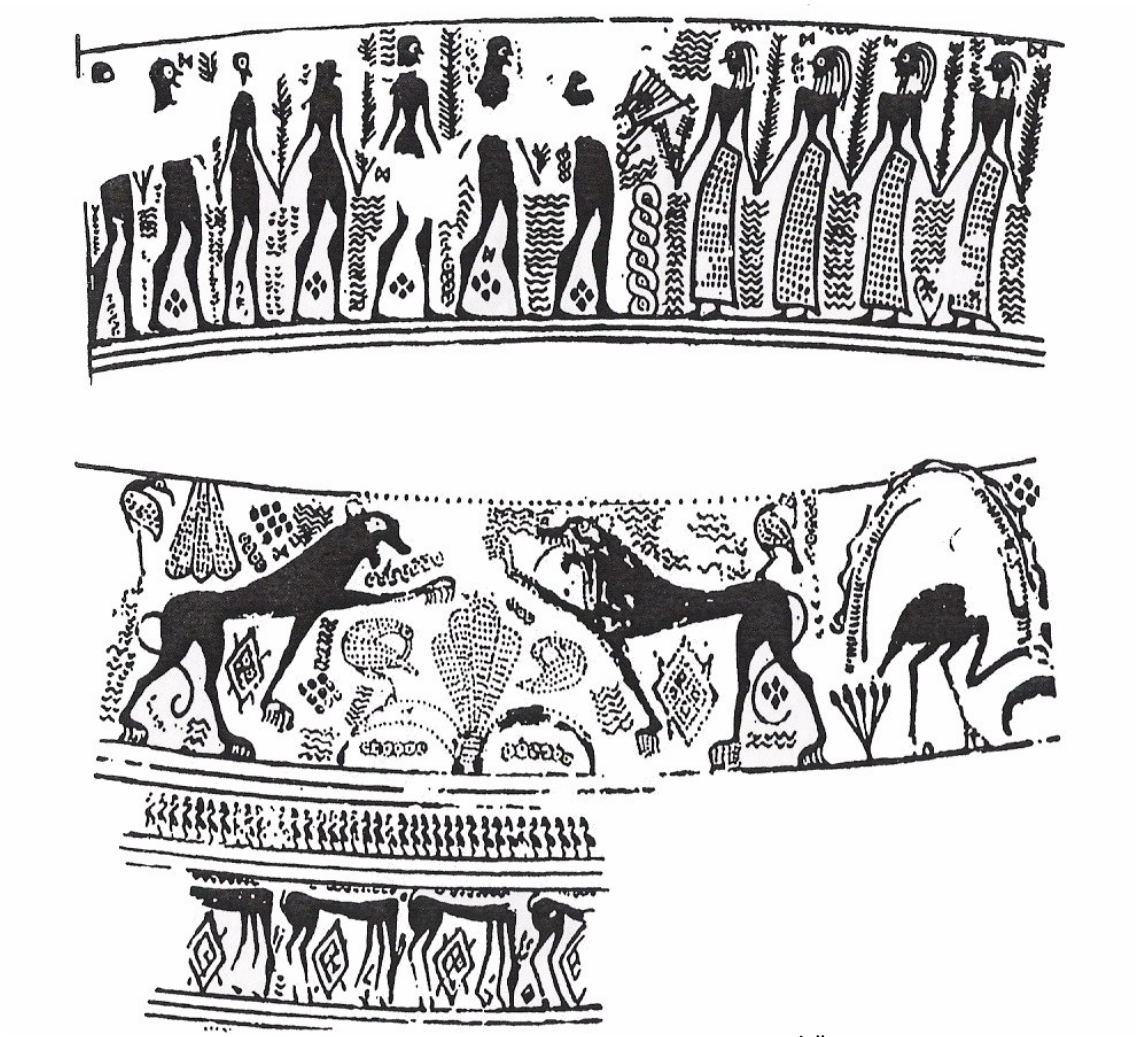

3. Attika'dan Kantharos. EPA, İ.Ö.720.

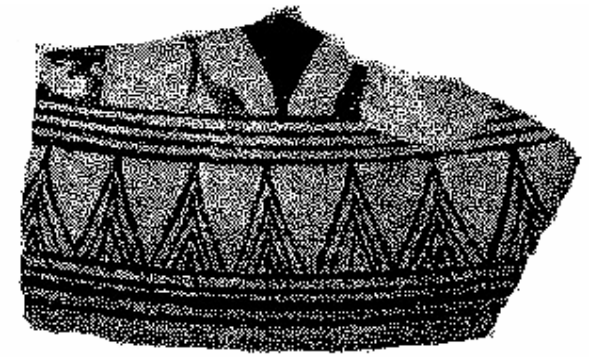

4.a. Amphoradan detay. **A**nalathos Ressamı, EPA, İ.Ö.720.

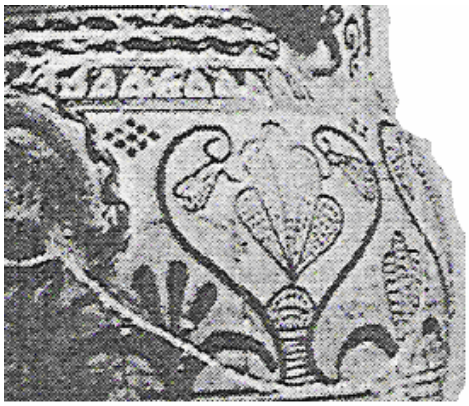
LEVHA III

4.b. Amphora-hydria'dan detay. **A**nalathos Ressamı, EPA, İ.Ö.720

5. Hydria'dan detay. **A**nalathos Ressamı, EPA, İ.Ö.720/10–680/75.

6 Kraterden detay. New York
Nessos Ressamı, OPA, İ.Ö.680-630

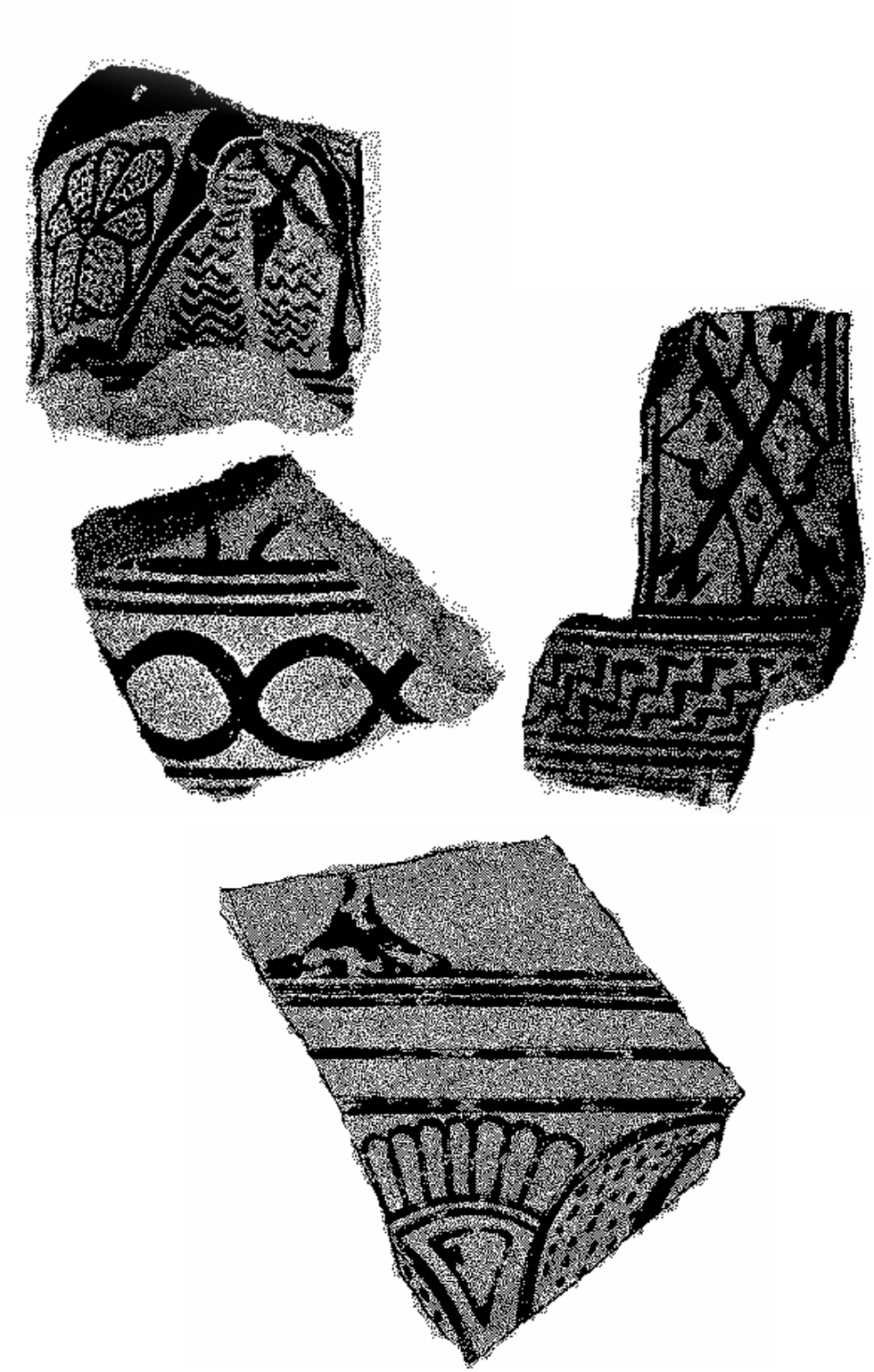

7. Hydria'dan detay. **A**nalathos Ressamı,
EPA, İ.Ö.720/10–680/75.

8. Kraterden detay. New York
Nessos Ressamı, OPA, İ.Ö.680-630**.**

LEVHA V.

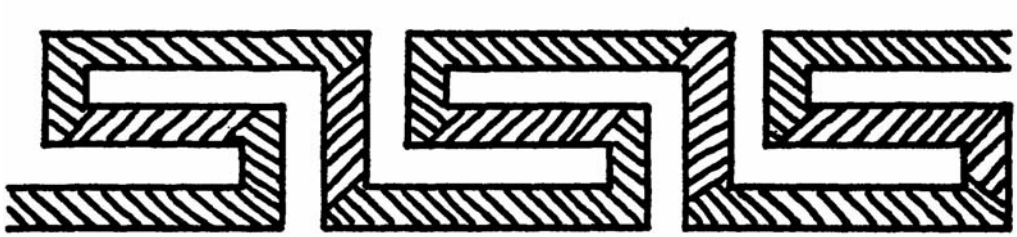

9. Doldurma bezemelerinden detay. Newyork Nessos Ressamı. OPA, İ.Ö.680-630.

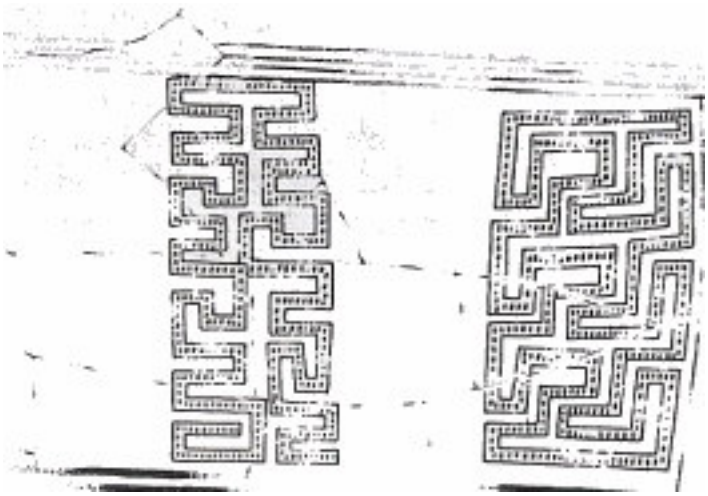
LEVHA VI

10.a.b. Siyah-Beyaz Stil.GPA. İ.Ö.630/20.

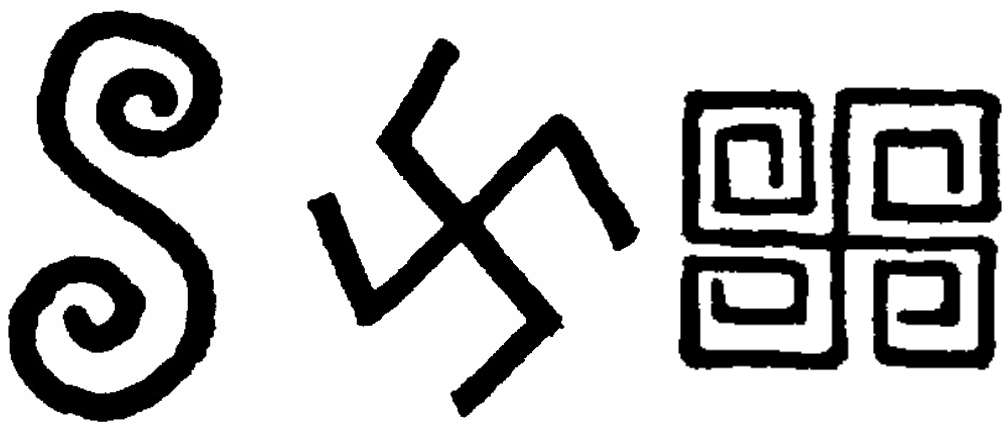

11. a İçi çapraz çizgili meander sırası. EPA, İ.Ö.720/10-680/75.

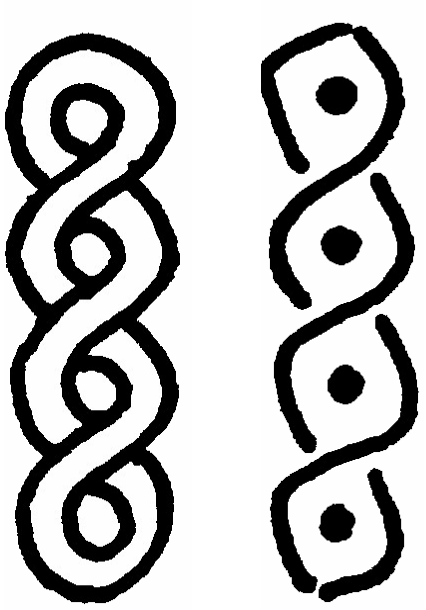

11.b. Labirent meander dizisi. OPA. İ.Ö.680-30.

LEVHA VII

12. Spiral. EPA. İ.Ö.720/10-680/75. **13.** Gamalı haç motifi**.** EPA. İ.Ö.720/10-680/75. **14.** Gamalı haç motifi. EPA. İ.Ö.720/10-680/75.

15.a.b. Saç örgüsü şeklinde giyoş motifi ortası boş- benekli. OPA, İ.Ö.680-630.

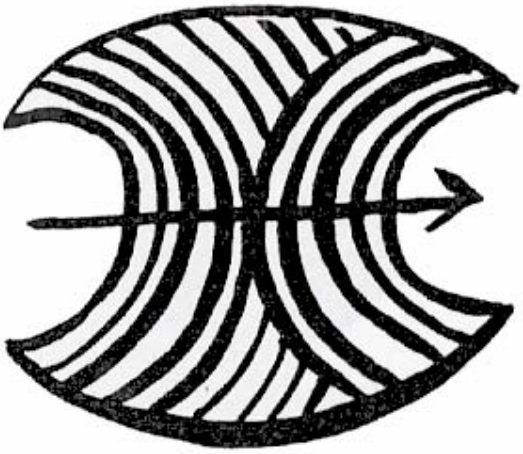

16. Yumurta dizisi. EPA.İ.Ö.720-675.

LEVHA VIII

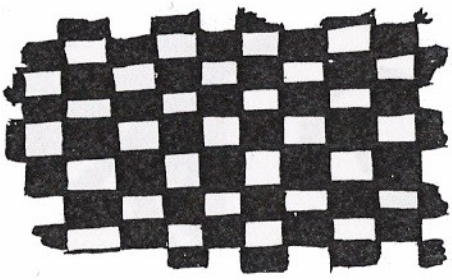
17. Ortaları benekli iç içe geçmiş spiral dizisi. EPA. İ.Ö.720-675.

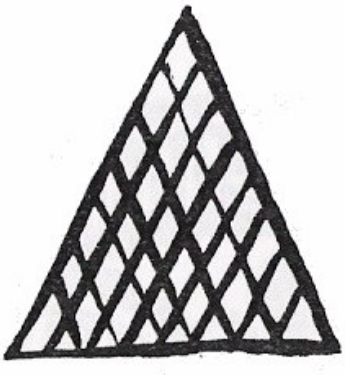
18. Çifte balta motifi. EPA. İ.Ö.720/10-680/75.

19. Çifte balta motifi. EPA. İ.Ö.720/10-680/75

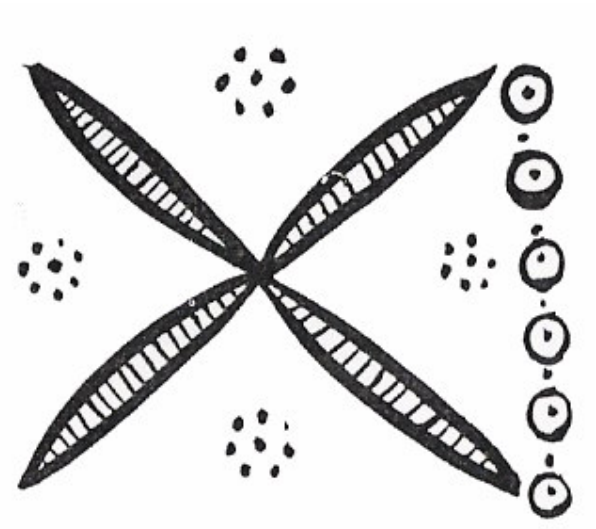

20. Dama tahtası motifi. EPA. İ.Ö.720/10-680/75.

21.İçleri taralı üçgenler. EPA. İ.Ö.720/10-680/75.

LEVHA IX

22. İçleri tek sıra çizgili dört yapraklı bitki, etrafında noktalarla oluşturulmuş bezeme sistemi.
EPA. Ada Stili. İ.Ö.720/10-680/75.

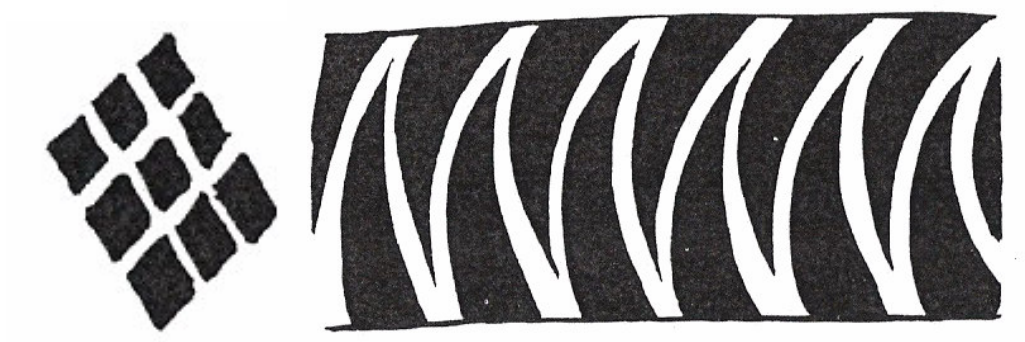

23. Uçları açık üçgen sıraları.
OPA. İ.Ö.680-630**.**

24. Zigzaglar.
OPA. İ.Ö.680-630.

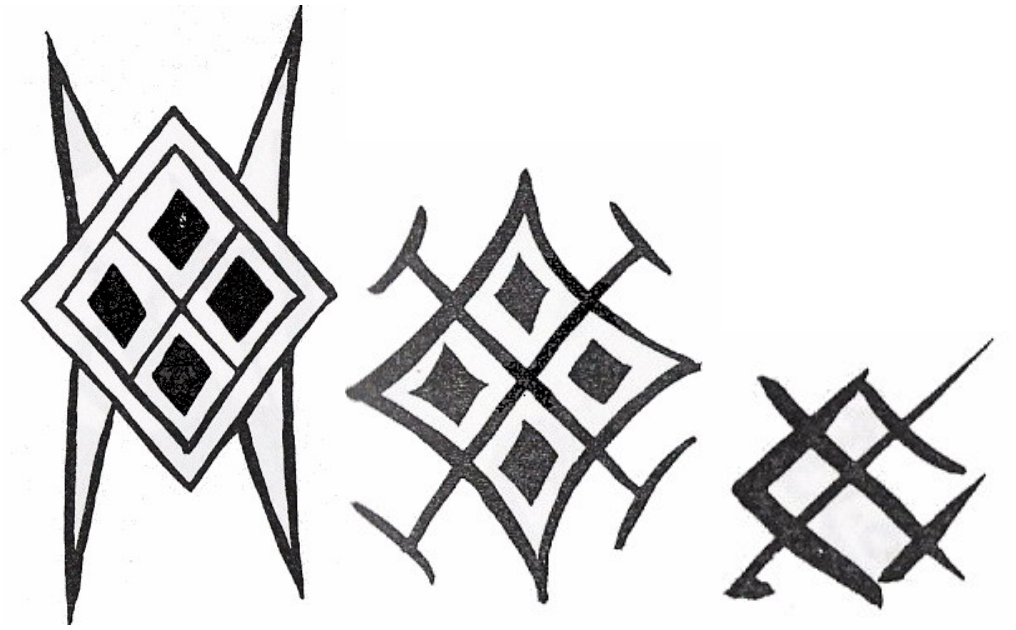
25. Birleşmiş bezeme sistemi
OPA. İ.Ö.680-630.

LEVHA X

26. Baklava dizilerinden oluşan büyük baklava kümeleri. OPA. İ.Ö.680-630.

27. Uçları kıvrık köpek balığı dişleri şeklindeki süslemeler, köpek dişi sırası. OPA. İ.Ö.680-630.

Baklava-kum saati Baklava-Çarpı Çarpı-Kare

28a.b.c. Baklava-çarpı geometrik birleştirilmesi. OPA. İ.Ö.680-630.

29. Araları noktalı ters z sıraları. OPA. İ.Ö.680-630.

LEVHA XI

30.a.b.c. Uçları spiralli konik süslemelerin gelişimi.
Attika üçgenlerinin gelişimi. OPA. İ.Ö.680-630.

31a.b.c. Uçları kıvrık ters çengelli Myken üçgenlerinin gelişimi. OPA. İ.Ö.680-630.

32a.b.c. Uçları kıvrık ters çengelli Rhodos üçgenlerinin gelişimi. OPA. İ.Ö.680-630.

33.a.b.c. Yumurta dizilerinin gelişimi, bitkisel motiflerde kullanımı ve bezemeler arasında etkileşim. OPA. İ.Ö.680-630.

LEV XII

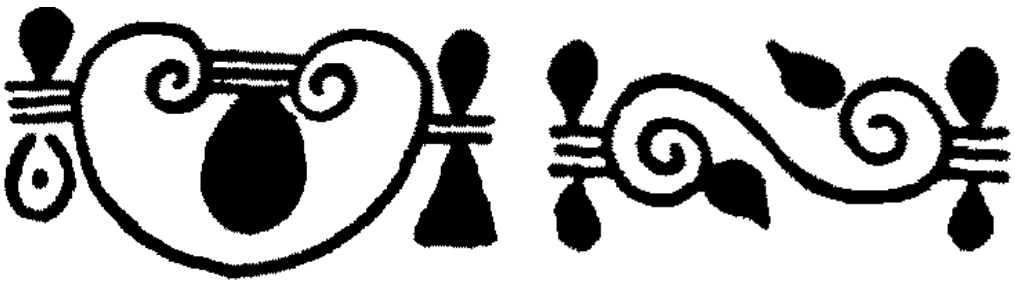

34.a.34.b. Uçları spiralli S'lerden oluşan süslemeler ile Palmet bezemesi birleştirilmesi, OPA. İ.Ö.680-630.

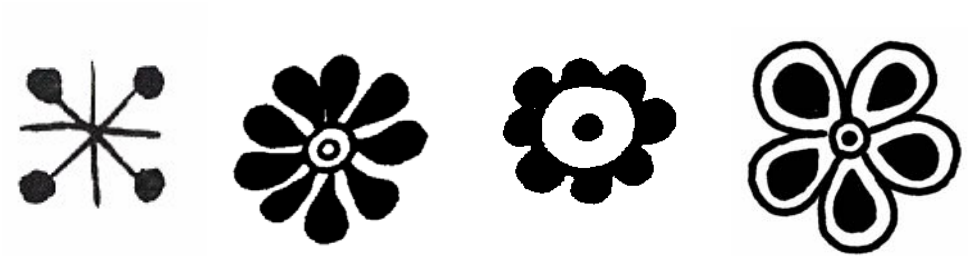

35.a,b. Hydria fragmentinden panel süslemeleri, İ.Ö. 680/75-650 İ.Ö. 680/75–650.

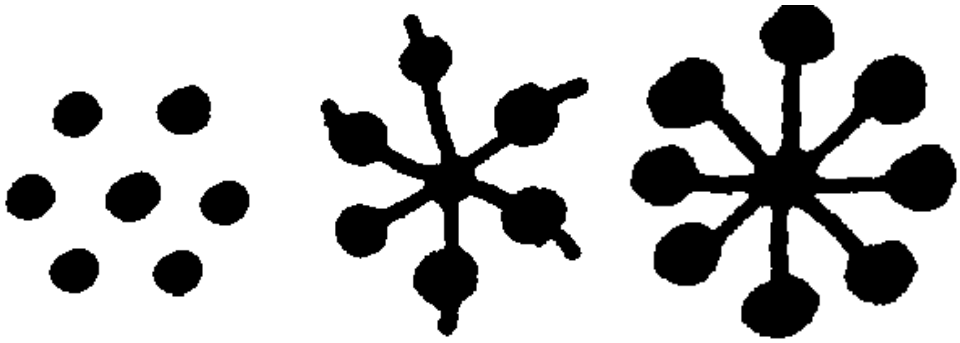

36.a.36.b. Bitkisel bezemeler uçları spiralli ve tomurcuk motiflerinin birleştirilmesi, OPA. İ.Ö.680-630.

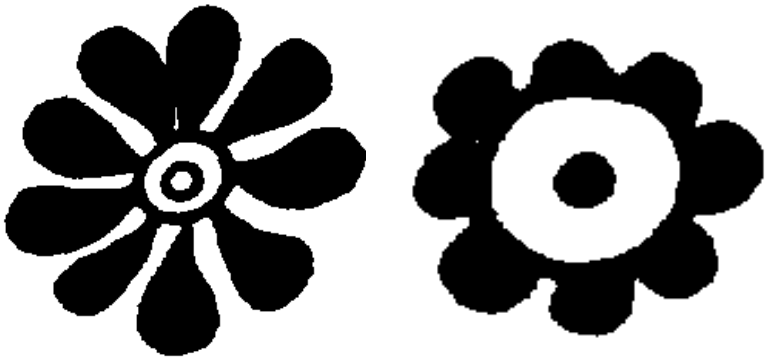
LEV XIII

37. Rozet **38. Rozet** **39. Rozet** **40. Rozet**

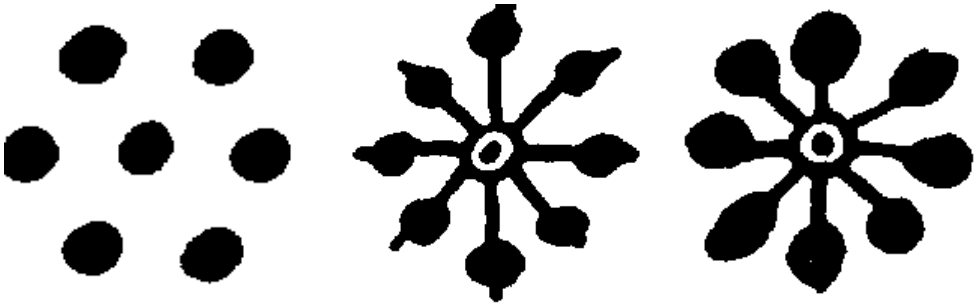

41.a. Attika Rozetinin gelişimi **41. b. Rozet** **41. c. Rozet**

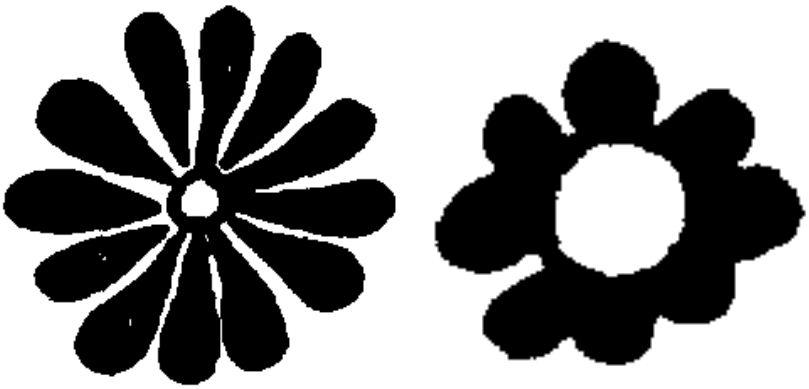

41.d. Rozet **41. e. Rozet**

Rozet süslemelerinin gelişimleri

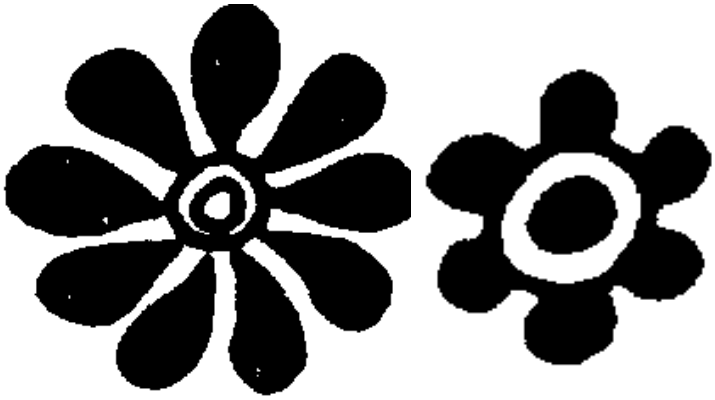
42.a. Mykenai rozetlerinin gelişimi **42. b.** Rozet **42. c**. Rozet

42.d. Rozet **42. e.** Rozet

43.a. Rhodos rozetlerinin gelişimi **43. b.** Rozet **43. c.** Rozet

43.d. Rozet **43. e.** Rozet

LEV XV

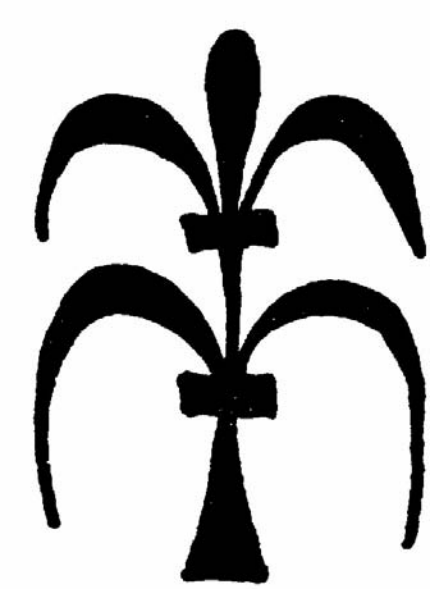
44. Lotus, OPA. İ.Ö.680-630. **45.** Lotus, OPA. İ.Ö.680-630.
Uçları tomurcuk yapraklı kıvrık dal süslemeleri.

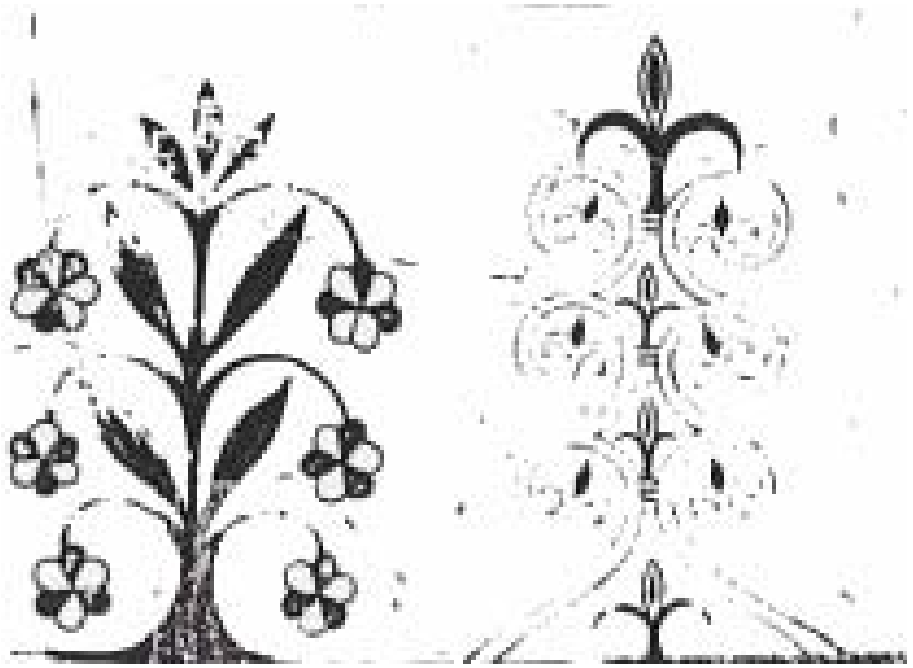
46. Uçları içe kıvrılmış sarmal sıraları.
OPA. İ.Ö.680-630.

47. Hayat ağacı motifi OPA. İ.Ö.680-630.

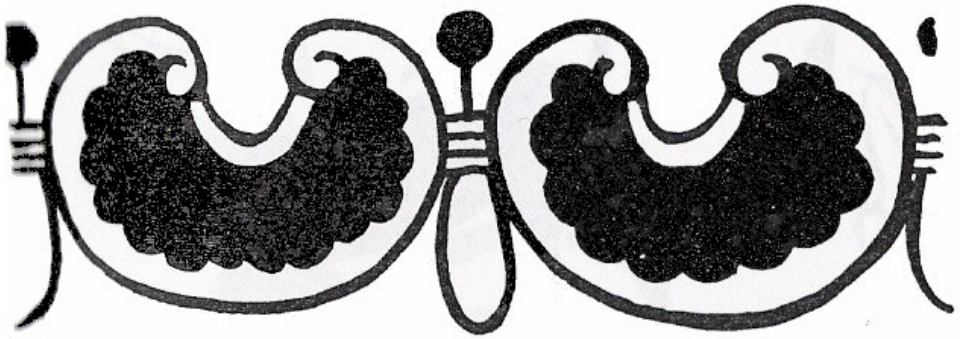

48.a.

48.b. **48.c.**

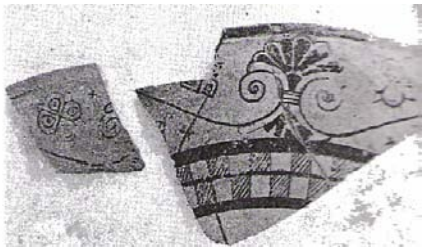
48.a.b.c. Hayat ağacı motifi, Kyklad Ada Stili. Olpe, OPA. I.Ö. 680/75–650.

49. Böbrek şeklindeki çizgi içinde yer alan palmetler, OPA. İ.Ö.680-630.

50.a. Palmet- meander dizilerinin bir arada kullanımı, EPA.

50.b. Palmet- dama tahtası motifinin bir arada kullanımı, EPA

51. . Klazomenai oryantalizan kap fragmentleri.GPA.
Palmet ve baklavalar.

52. Attika'dan Hydria, EPA, İ.Ö. 700.

53. Amphora, Analathos Ressamı
EPA. İ.Ö.700 -680

LEVHA XIX

54. Boyunlu Amphora, Newyork Nessos Ressamı. OPA,İ.Ö.680-630

55. Boyunlu Amphora, Polyphemos Ressamı, OPA, İ.Ö.680-630.

LEVHA XX

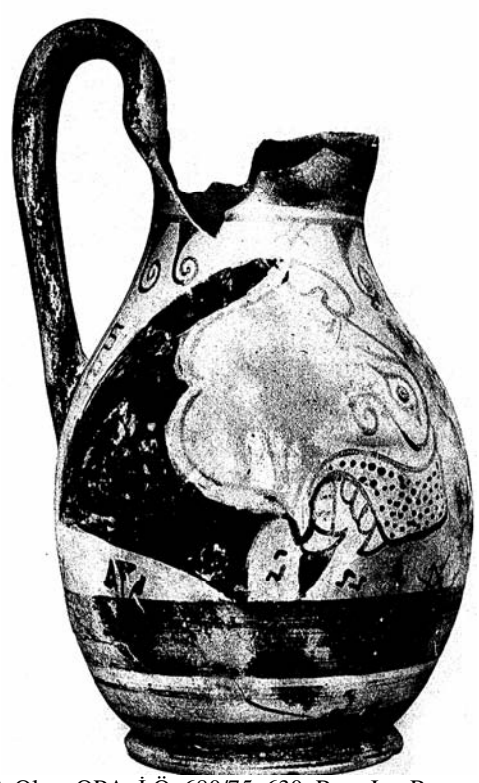

56. Amphora, Çift Ressamı, OPA**.** İ.Ö.680-630.

57. Krater, EPA İ.Ö.700-675.

LEVHA XXI

58. Olpe, OPA, İ.Ö. 680/75–630, Ram Jug Ressamı.

59. Attika'dan Boyunlu amphora, EPA İ.Ö.700

LEVHA XXII

60. Boyunlu amphora, EPA, İ.Ö.725–700

61. Attika'dan Boyunlu Amphora, EPA, İ.Ö.725–700.

LEVHA XXIII

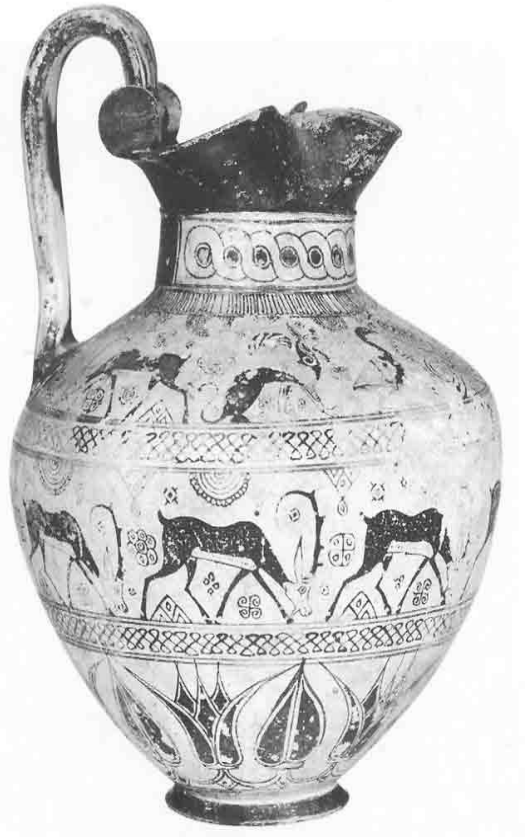

62- 63. Hydria, Analathos Ressamı. EPA, İ.Ö. 700

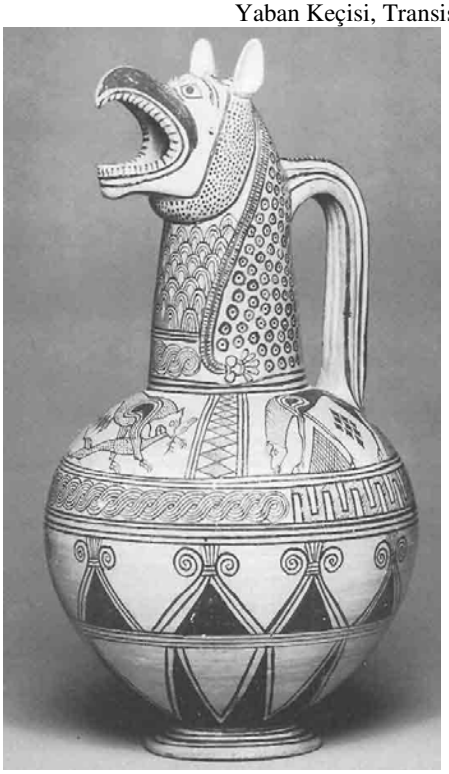
LEVHA XXIV

64. Amphora, EPA, İ.Ö.700-680

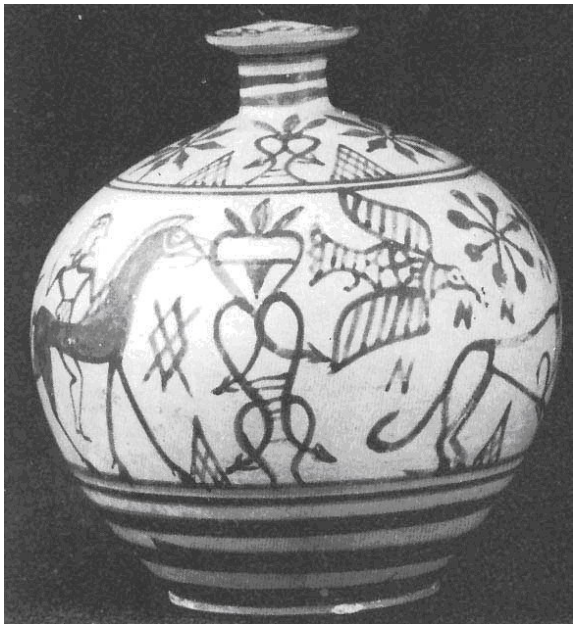

65. Rhodos'tan Oinokhoe,
Yaban Keçisi, Transisyonel dönem İ.Ö. 625.

66. Aegina'dan Griphon Protomlu oinokhoe, OPA İ.Ö.675- 650.

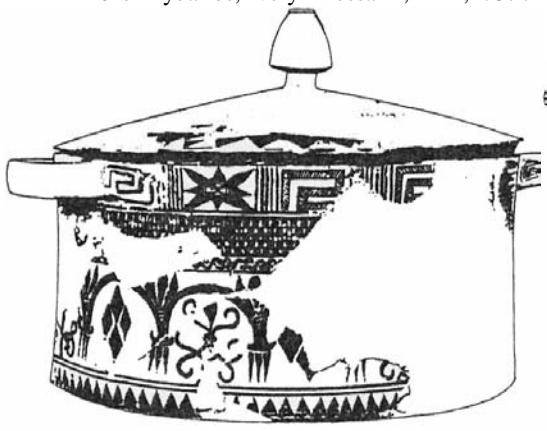
LEVHA XXV

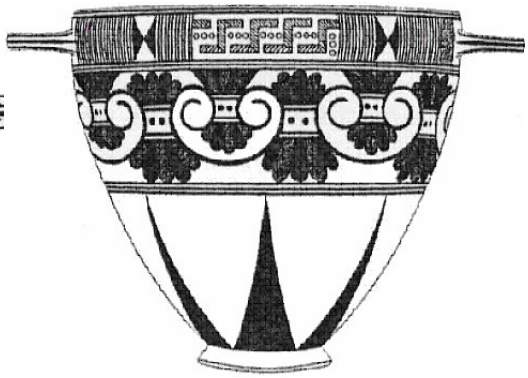
67. Aryballos,Evelyn Ressamı, EPK, İ.Ö. 720

68. Alabaston, GPK, İ.Ö.650-640.

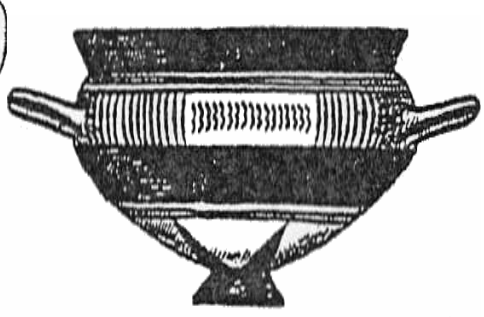
69. Cumae Grubu,Pyksis,OPK I,İ.Ö.700-650.

70. Kotyle,EPK, İ.Ö.750-700.

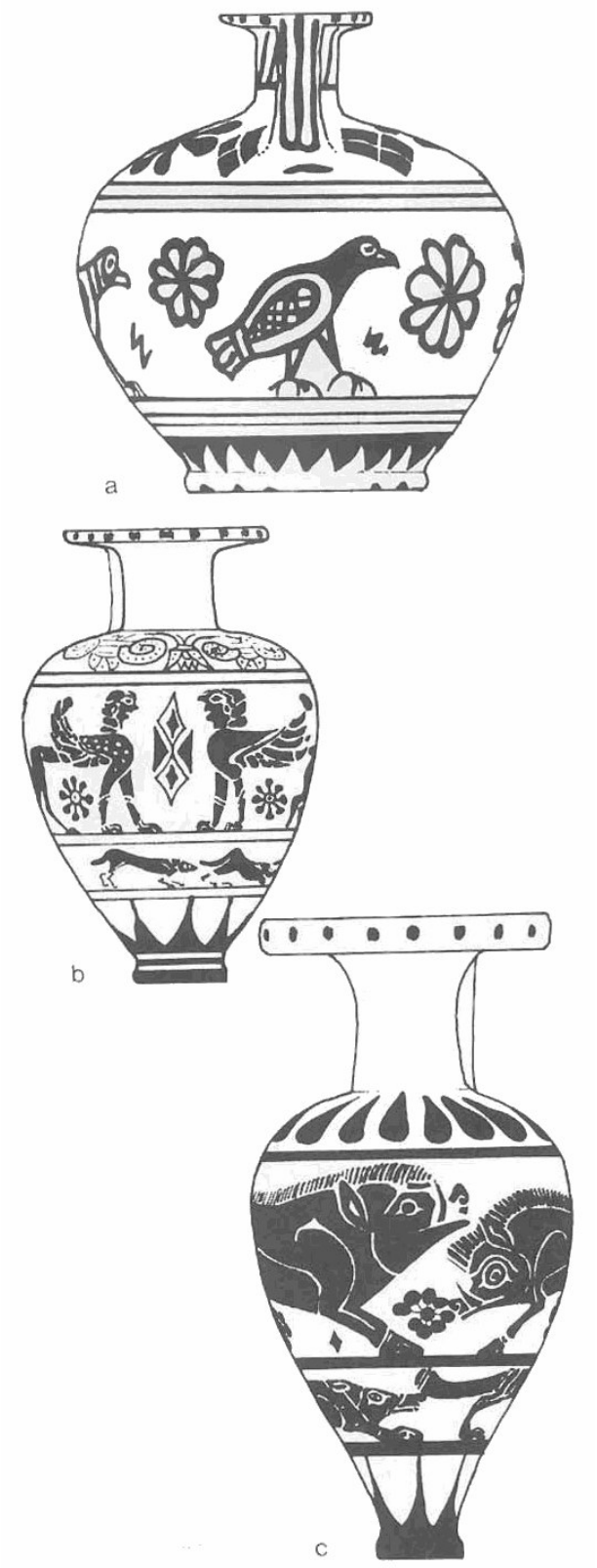

71. Kyathos, EPK, İ.Ö.720.

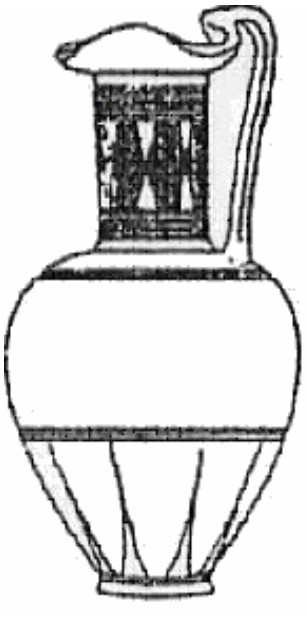
72. Kyliks,EPK,İ.Ö.720.

LEVHA XXVI

73.a.b.c. Protokorinth Aryballoslarının Gelişimi.

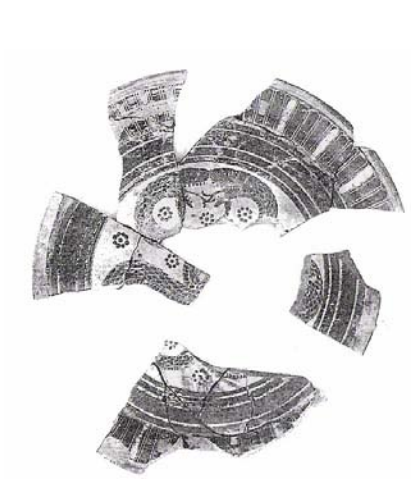
LEVHA XXVII

74. Megara Hyblaea'dan Oinokhoe. Aigina Bellerophon Ressamı. OPK II

75. Korinth'ten Olpe İ.Ö. 630–615

76 . Tabak. Transisyonel Dönem.

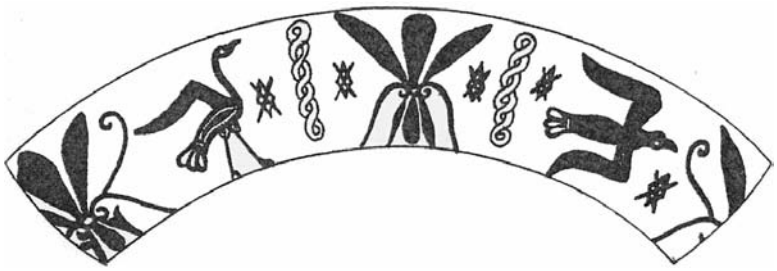

77. Kothon. Transisyonel Dönem.

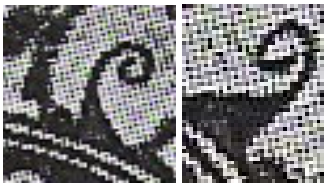
LEVHA XXVIII

78. Dinos ve ayağı. OPK II/GPK..

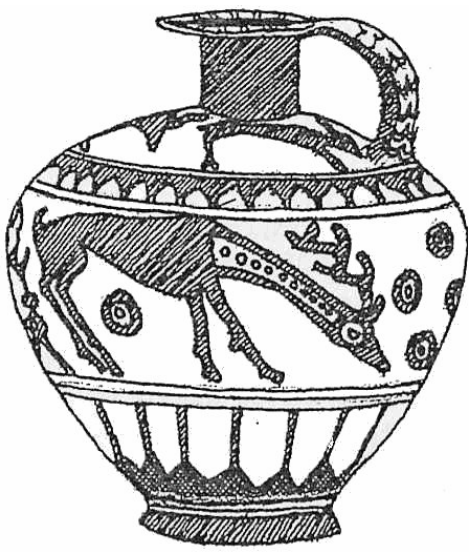

79. Napoli. Cumae'den. Aryballos'tan detay.EPK.

80. Çengelli üçgen, Attika Stili.

LEVHA XXIX

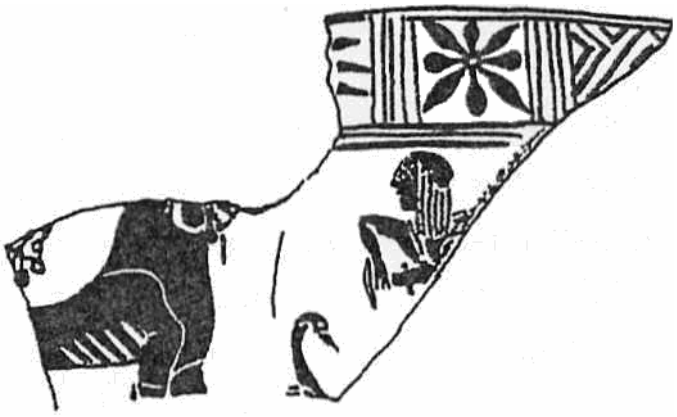
81. Syrakuzai'dan Aryballos.EPK.

82. Cumae'den Oinokhoe. Cumae Grubu. OPK I.

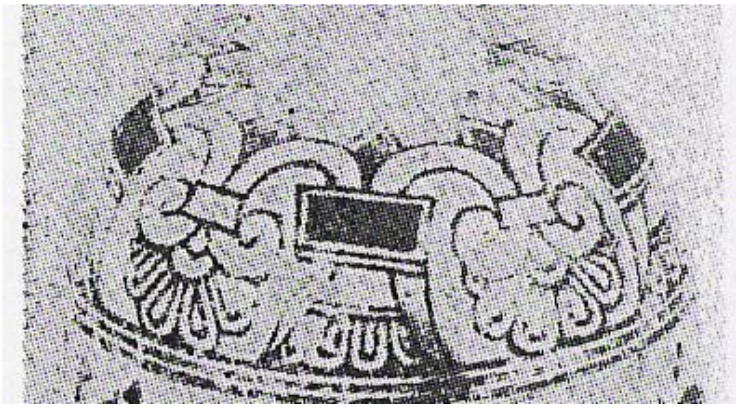

83.a. Aeigi'na'dan Kotyle parçalan. Aegina Bellerophon Ressamı. OPK II

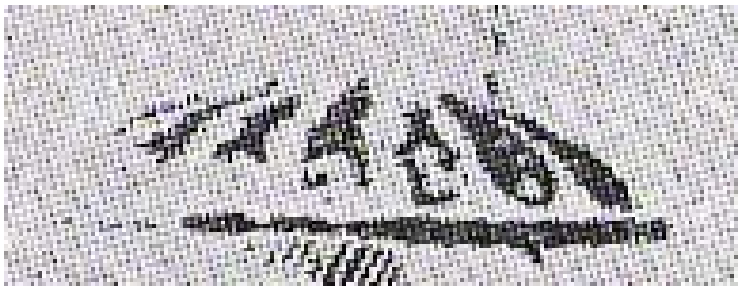

83.b. Aeigi'na'dan Kotyle parçalan. Aegina Bellerophon Ressamı. OPK II

LEVHA XXX

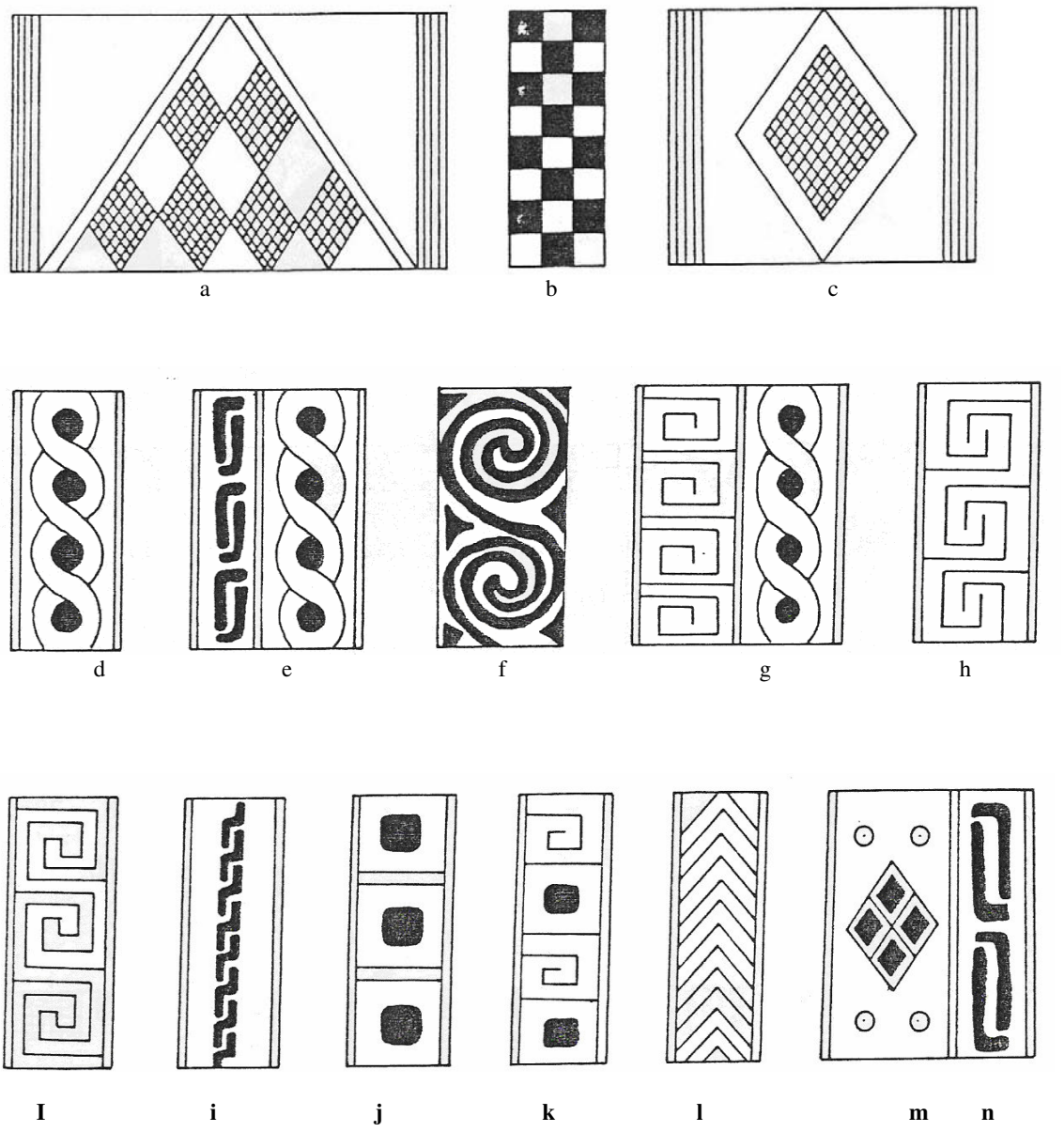

84. Geometrik bezemelerin kaplarda kullanımı. GPK I.

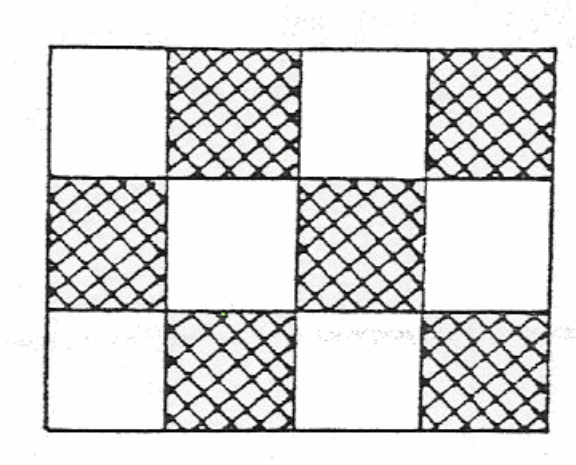
85. GPK II

LEVHA XXXI

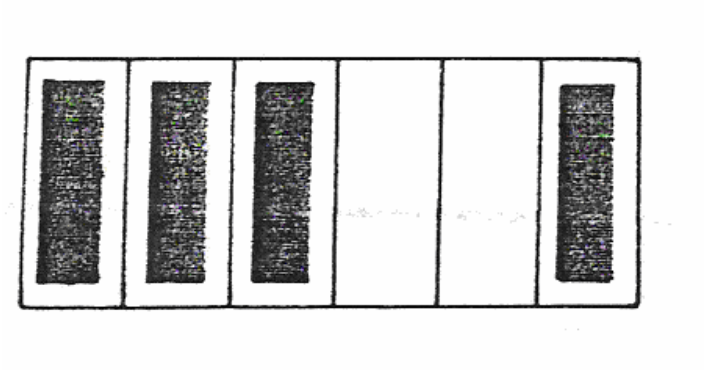

86.a-n. Geometrik bezemeler vazoların panel kenar motifi.EPK.

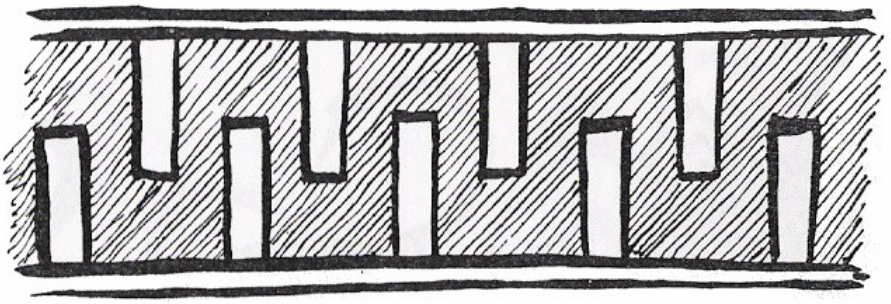
LEVHA XXXII

87. Boyun bezemesi
İçleri kafes süslü dama motifi.

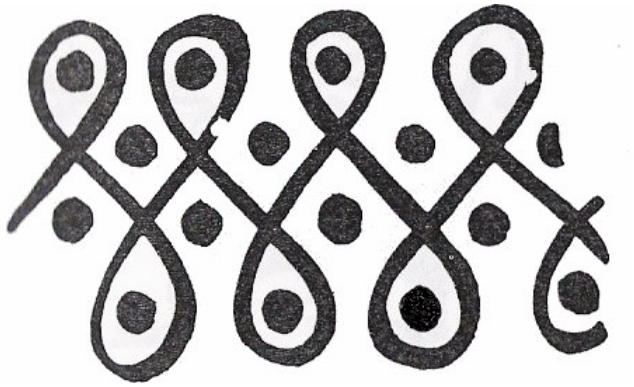

88. Triglyph frizi bezemesi.

89. Geometrik bezeme.

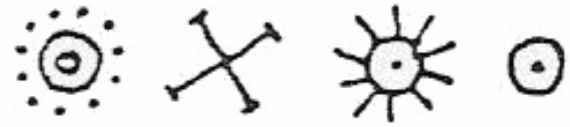
LEVHA XXXIII

90. Çiftli sarmal.

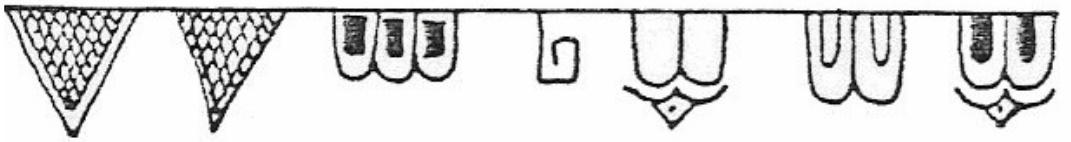
91. Doldurma motifleri.EPK.

92. Doldurma motifleri.EPK.

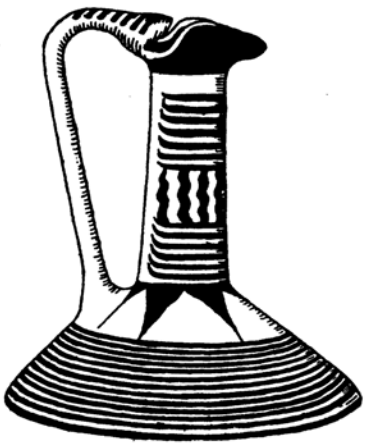

93. Doldurma motifleri.EPK.

94. Doldurma motifleri.EPK.

LEVHA XXXIV

95. Konik Oinokhoe. EPK

96. Oinokhoe. EPK

97. Pyksis. EPK

98.Aryballos. EPK

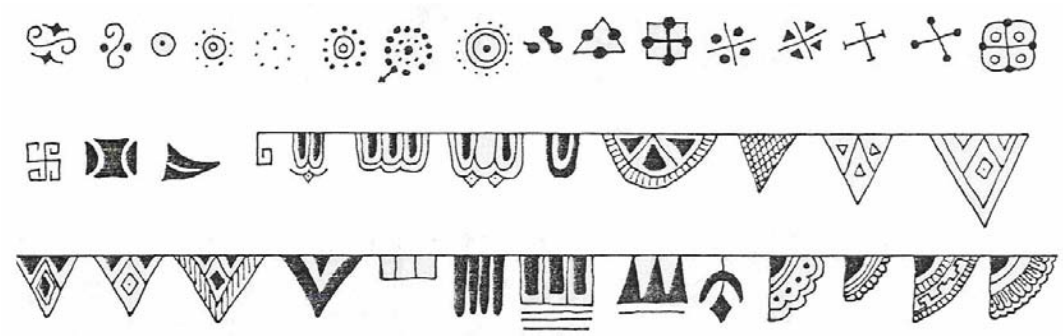

99. Syrakuzai Lekytosundan parça. EPK

100. Uçları tomurcuklu ve çiçekli kıvrık dal süslemeleri.OPK.

LEVHA XXXV

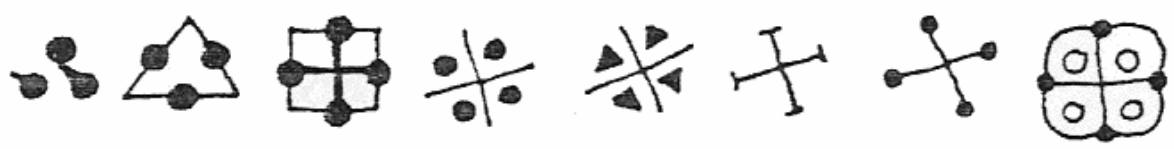

101. Doldurma motifleri. OPK.

a **b** **c** **d** **e** **f** **g** **h**

102. Doldurma motifleri. OPK

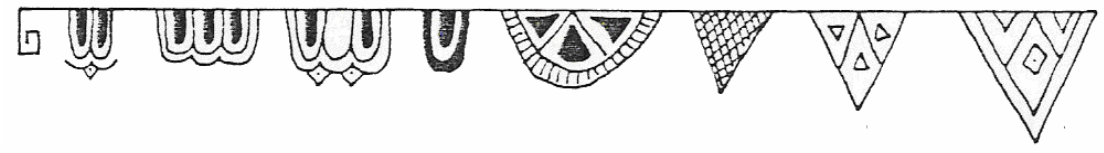
f g h i j k l n

103. Doldurma motifleri. OPK.

o ö p

104. Doldurma motifleri. OPK.

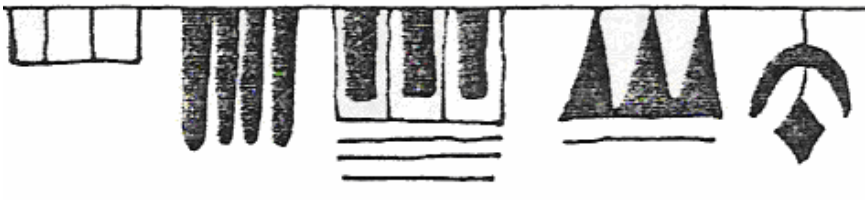
r s ş t u ü v y z

105. Doldurma motifleri. OPK.

w **x** **Q** **ç**

106. Doldurma motifleri. OPK.

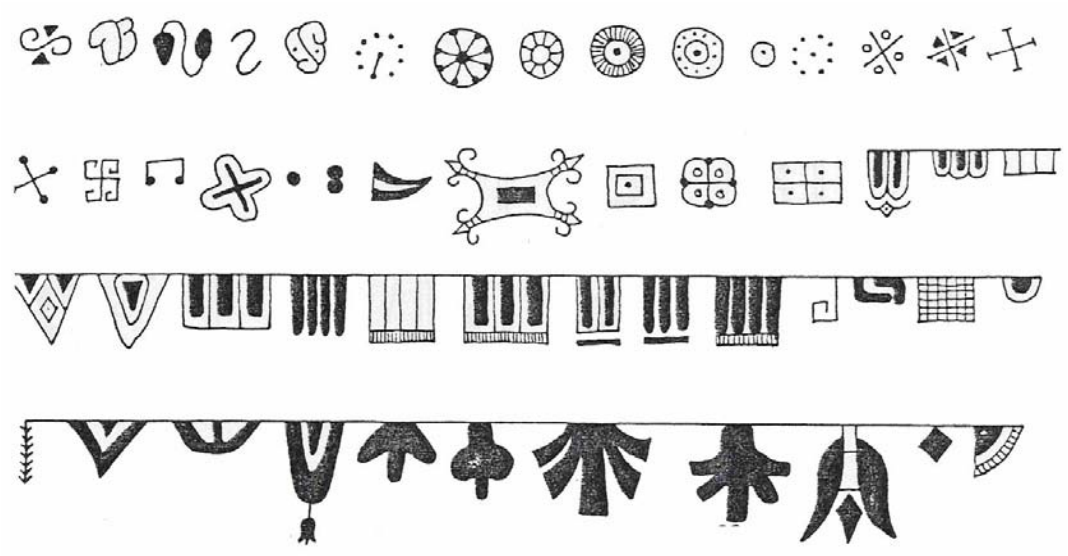
a **b** **c** **d** **e**

107 Doldurma motifleri. OPK.

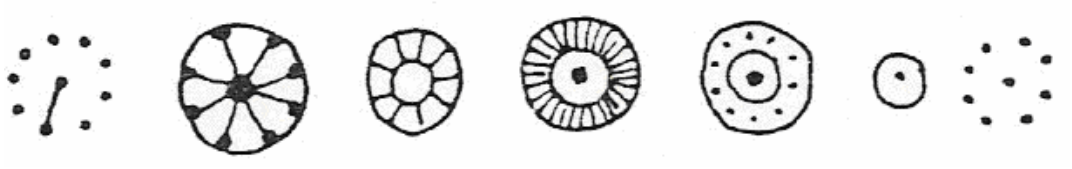

f **g** **ı** **i**

108.Doldurma motifleri. OPK.

109. Doldurma motifleri. GPK.

a b c ç d e f

110. Doldurma motifleri. GPK.

a b c

111. Doldurma motifleri. GPK.

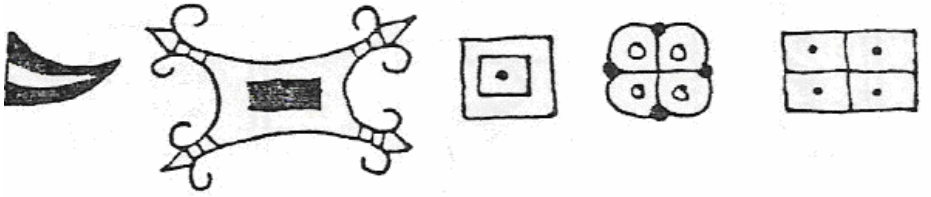
a b c ç d

112. Doldurma motifleri. GPK.

a b c d e f

113. Doldurma motifleri. GPK.

a **b** **c** **ç** **d**

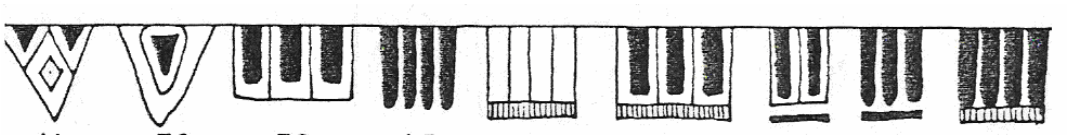
114. Doldurma motifleri. GPK.

a **b** **c**

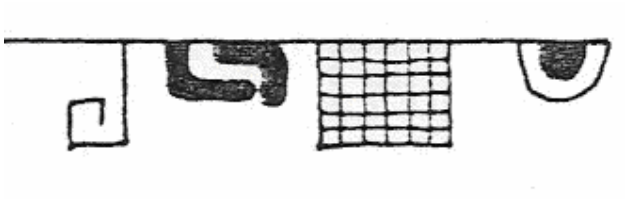
115. Doldurma motifleri. GPK.

LEVHA XXXVIII

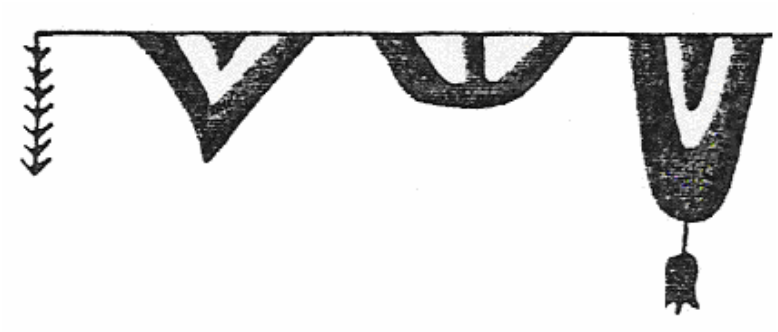
a b c ç d e f g h

116. Doldurma motifleri. GPK.

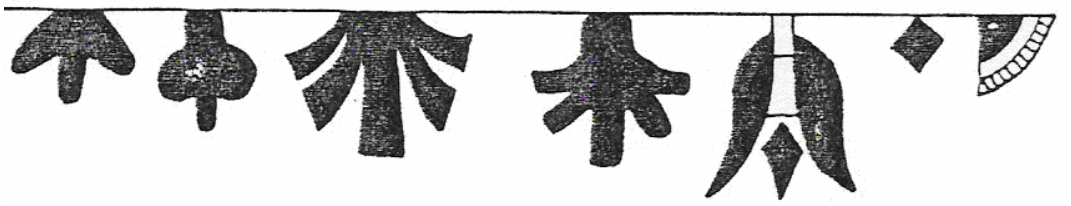
a b c d

117. Doldurma motifleri. GPK.

a b c d

118 Doldurma motifleri. GPK.

a b c d e f g

119. Doldurma motifleri. GPK.

LEVHA XXXIX

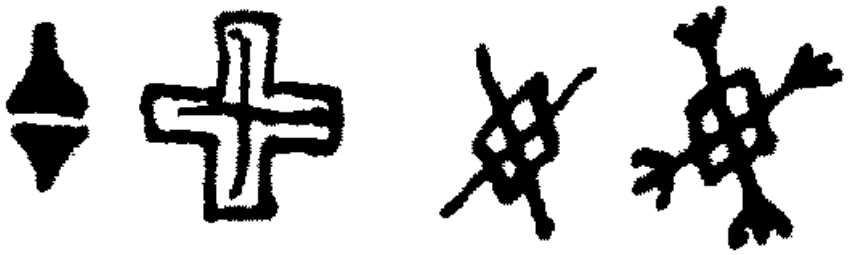

120. OPKII-GPK/İ.Ö.654/40'dan Macmillan Aryballosunun omuz kısmındaki bitkisel kuşak.

121. giyoş motifinden detay. OPKII-GPK/İ.Ö.654/40. **122.** Mesogeia Ressamı. EPA. İ.Ö.720

123. Geometrik doldurma motiflerinin gelişimi. OPK. İ.Ö.650.

LEVHA XL

124.a.-124.b. Macmillan Aryballosu, Chigi Grubu. OPK. İ.Ö. 650.

LEVHA XLI

125. Chigi Olpesi, Chigi Grubu. OPK İ.Ö. 650

126. Korinth'ten Kotyle, İ.Ö.630.

127.a. 127.b. Cumae'den.Yonca ağızlı oinokhoe,
Cumae Grubu,OPK I

128. Korinth'ten Amphora.
Transisyonel - Geçiş - Dönemi İ.Ö.625.

LEVHA XLIII

KRONOLOJİ

İ.Ö.8-7.yüzyıllar	Yunanistan'da krallıkların ortadan kalkmasi ve demokratik idarelerin kurulması.
İ.Ö. 800' e doğru	Amyklai'ın Spartalı'lar tarafından işgali. Sparta'nın sinoikismos sonunda kurulmasi.
İ.Ö.8. yüzyıl	Attika'nın Atina'nın hegemonyası altında birleşmesi.
İ.Ö. 776	Olimpiyat galipleri listesinin başlangıcı.
İ.Ö.8. yüzyılın ilk yarısı	Sparta'nın komşu ülkelerde fetihlerde bulunmaya başlaması.
İ.Ö.750–550	Yunan kolonizasyonu.
İ.Ö.8. yüzyıl sonlar	Birinci Mesenya harbi
İ.Ö.720	Sparta'nın olimpiyatlara katılması.
İ.Ö.700'e doğru	Şair Askraili Hesiodos. Sikkenin Lidyalılar tarafından icadı ve Yunanlılar tarafından benimsenmesi.
İ.Ö.7. yüzyılın ilk yarısı	Lidya krallığının Mermnad'lar sülalesi zamanında yükselişi. Kral Gyges.
İ.Ö.688'e doğru	Gela'nın Rhodoslular tarafından kurulması.
İ.Ö. 683/82	Atina'da Arkhonlar listesinin başlaması.
İ.Ö.680'e doğru	Kalhedon'un (Kadıköy) Megaralılar tarafından kurulması.

İ.Ö.675 sıralarında	Anadolu'da Kimmerlerin istilası.
İ.Ö.670'e doğru	Miletos'un koloniler kurmaya başlaması.
İ.Ö. 663.	Bizantion'un (İstanbul), Megaralılar tarafından kurulması.
İ.Ö.7.yüzyılın ilk yarısı	İlk İonia Tyranları.
İ.Ö. 658/57	Korinth'te Kypselos'un tiranlığı.
İ.Ö.650'ye doğru	Mısır'da Naukratis kolonisinin kurulması.
İ.Ö.640'a doğru	Atinalı Kilon Olimpiyatlarda galip geliyor. Megara tyranı Teagenes.
İ.Ö. 632	Kilon'un Atina'da hükümet darbesi girişimi.
İ.Ö.625'e doğru	Periandros Korinth tyranı.
İ.Ö.624 sıralarında	Atina'da Drakon kanunları.
İ.Ö.7. yüzyıl ortaları	Argos kralı Phaidon. İkinci Massenia savaşı. Spartalı Şair ve komutan Tirtaios.
İ.Ö.7. yüzyıl sonları	Leontinoi tyranı Panaitios**. Massalia'nın** Phokaialılar tarafından kuruluşu.

129 a-b. Tablo. Kronoloji Cetveli.

Protoattik Dönem	
EPA	İ.Ö. 720/10–680/75
OPA 1	İ.Ö. 680/75–650
OPA 2	İ.Ö. 650–630
GPA	İ.Ö.630–610/600

130. Tablo.PA Kronolojisi.

Protoattik Dönem Ressamları		
Erken Protoattik Dönem İ.Ö. 720/10–680/75	**Orta Protoattik I-II Dönem OPA-I İ.Ö. 680/75–650 OPA-II İ.Ö. 650–630**	**Geç Protoattik Dönem İ.Ö.630–610/600**
Analathos Ressamı "N" Ressamı Passas Ressamı Mesogeia Ressamı Würzburg Ressamı	Polyphemos Ressamı Koç sürahi Ressamı Oresteia Ressamı Vahşi Stil Ressamları; New York Nessos Ressamı Dama Tahtası Ressamı Athena Ressamı Kerameikos Maşrapaları	Berlin A34 Ressamı Aslan Ressamı Piraous Ressamı Nessos Ressamı

131. Tablo.PAS ressanları

LEVHA XLVI

	JOHANSEN 1923	PAYNE 1933	LANGLOTZ 1934	MATZ 1937	BUSCHOR 1940	KÜBLER 1943	WEİNBERG 1943	VİLLARD 1948	HOPPER 1949
Geç Geometrik. Dönem		**İ.Ö8.yy**						**İ.Ö 720**	
EPK	**İ.Ö 800-725**	**İ.Ö. 750-700**					**İ.Ö 725-700**	**İ.Ö 720-680**	
OPK-I	**İ.Ö. 725-690**	**İ.Ö 700-675**		**İ.Ö 690-670/665**	**İ.Ö 690/80-660/50**		**İ.Ö 700-675**	**İ.Ö 680-650**	
OPKII	**İ.Ö. 690-650**	**İ.Ö.675-650**		**İ.Ö 665-640**	**İ.Ö 660/50-640**		**İ.Ö 675-650**	**İ.Ö 650-625**	
GPK		**İ.Ö 650-640**		**İ.Ö 640-625**	**İ.Ö 640-625**	**İ.Ö 650-625**		**İ.Ö 630-615**	**İ.Ö 650-630**
Geçiş		**İ.Ö 640-625**		**İ.Ö 625-610**	**İ.Ö 625-610**	**İ.Ö 625-610**		**İ.Ö 625-605**	**İ.Ö 630-620**
EK		**İ.Ö 625-600**	**İ.Ö 600-575**	**İ.Ö 610-590**	**İ.Ö 610-590**	**İ.Ö 615-580**		**İ.Ö 615-590**	**İ.Ö 620-590**
OK		**İ.Ö 600-580/75**	**İ.Ö 575-550**	**İ.Ö 590-570**	**İ.Ö 590-575**	**İ.Ö 580-550**		**İ.Ö 605-570**	**İ.Ö 590-570**
GK-I		**İ.Ö 575-550**	**İ.Ö 550-530**	**İ.Ö 570-550**	**İ.Ö 575-550**	**İ.Ö 550-**		**İ.Ö 575-550**	**İ.Ö 570-550**
GK-II		**İ.Ö 550**		**İ.Ö 550-**	**İ.Ö 550-**				**İ.Ö 550-**

132. Tablo.PKS Kronolojisi

LEVHA XLVII

	VALLET-VİLLARD 1952	DUNBABİN 1953-54	VİLLARD 1956	VALLET-VİLLARD 1958	KÜBLER 1959	R.M. COOK 1960	COLDSTREAM 1943	AKURGAL 1983	AMYX 1988
Geç Geometrik. Dönem	**İ.Ö 740**						**İ.Ö. 750-700**		**İ.Ö 750-720**
EPK	**İ.Ö 720/10**	**İ.Ö. 750-700**			**İ.Ö 740/35-715/10**	**İ.Ö 730-690**	**İ.Ö 720-690**	**İ.Ö 750-700**	**İ.Ö 720-690**
OPK-I		**İ.Ö 700-675**	**İ.Ö 680-650**		**İ.Ö 715/10-690/85**	**İ.Ö 690-675**	**İ.Ö 690-670**	**İ.Ö 700-675**	**İ.Ö 690-670**
OPKII		**İ.Ö. 675-650**	**İ.Ö 650-630**	**İ.Ö 650-625**	**İ.Ö 690/85-665/50**	**İ.Ö 675-650**	**İ.Ö 670-**	**İ.Ö 675-650**	**İ.Ö 670-650**
GPK		**İ.Ö 650-640**			**İ.Ö 665/60-640/35**	**İ.Ö 650-640**		**İ.Ö 650-640**	**İ.Ö 650-630**
Geçiş		**İ.Ö 640-625**	**İ.Ö 630-610**		**İ.Ö 640/35-620/15**	**İ.Ö 640-625**		**İ.Ö 640-625**	**İ.Ö 630-620/15**
EK		**İ.Ö 625-600**	**İ.Ö 620-580**	**İ.Ö 620-600**	**İ.Ö 620/15-595/90**	**İ.Ö 625-600**		**İ.Ö 625-600**	**İ.Ö 620/15-595/90**
OK		**İ.Ö 600-575**	**İ.Ö 600-570**			**İ.Ö 600-575**		**İ.Ö 600-575**	**İ.Ö 595/90-570**
GK-I		**İ.Ö 575-550**	**İ.Ö 570-550**			**İ.Ö 575-550**		**İ.Ö 575-550**	**İ.Ö 570-550**
GK-II		**İ.Ö 550**						**İ.Ö. 550-**	**İ.Ö 550-**

133. Tablo.PKS Kronolojisi

LEVHA XLVIII

PROTOKORİNTH DÖNEM
Erken Protokorinth Dönem İ.Ö. 750/720-700
1.Outline Grubu (Benson:"Gruppe der Ausgesparten Halıne")
2.Outline Grubu(Benson:"Hirschkuhgruppe"; Dunbabin-Robertson:Silhouette Neck Group")
Evelyn Ressamı
Bird-Protome Ressamı
Hopping-Birds Ressamı
Orta Protokorinth I. Dönem İ.Ö. 700-675
Cumae Grubu
Toulouse Ressamı (Dunbabın-Robertson:"Corneto rainter")
Corneto Ressanu (Benson:"Gruppe des Gespenstischen Stiers")
Hallowe'en Ressamı
Orta Protokorinth (1-) II. Dönem İ.Ö. 675-650
Ajax Ressanu (Benson:"Maler des Gestikulierenden Reiters")
Huntsmen Ressamı (Benson:Jagermaler"; Dunbabın-Robertson:"Aetos Painter")
Displayed Siren Ressamı
Confronted Griffins Ressamı
Orta-Geç Protokorinth Dönem İ.Ö. 675-640
Hound Ressamı
Aegina Bellerophon Ressamı
Aegina F 48 Ressamı
Telestrophos Pyxis Ressamı (Dunbabin- Robertson:"Telestrophos Painter")
"Hasenmaler"

134.a. Tablo. PK ressanları

LEVHA IL

Orta II-Geç Protokorinth Dönem İ.Ö.650-640
"Le St yle Magnifique" . Muhteşem Stil

Chigi Grubu:

Chigi Ressamı (Banti:"Pittore di Maemillan", "Pittore dell'Olpe Chigi"; Benson: "Epkhantosmaler"; Dunbabın: "MaemillanPainter", "Chigi Painter"; DunbabınRobertson: "Maemillan Painter")

Boston Ressamı (Banti:"Pittore di Boston 397"; Benson: "Löwen-mannmaler"; Dunbabın: "Painter of Boston 397")

Sacrifice Ressamı

"Maler der Berliner Kentauromaehie"

Geç Protokorinth Dönem İ.Ö. 650-640

Oberdan Grubu (Lo Porto: "Gruppo di Egina")

Head-in-Air Ressamı (Banti: "Pittore della Testa Alzata"; Benson: "Maler des Gesehmeidigen Ebers")

Corinth Hare-hunt Ressamı

Fighting Rams Grubu (Banti: "Pittore degli Arieti in Lotta"; Johansen: "Gruppe der Antithetisehen Widder")

Delphi Grubu (Benson;"IthAkhagruppe")

Torr Ressamı

Fuseo Ressamı

Frankfurt Olpe Ressamı

"Gruppe der Weidenden Hirsehe"

"Die Gruppe des Pyx).sdeekels im Vatikan"

Round Danee Ressamı

Agamemnoneion Ressamı

Vatiean 69 Grubu

134.b. Tablo. ressanları

LEVHA L

Transisyonal - Geçiş - Dönemi İ.Ö. 640–630/625

Shambling Bull Ressamı

Braunsberg Ressamı

Ardea Ressamı

Kerameikos Grubu

Griffin Grubu:

Griffin Ressamı (Banti: "Pittore dei Serpenti"; Benson:"Sehlangen maler")

Double-Bodied Sphinx Ressamı

Munieh 283 Ressamı

Typhon Ressamı

Palermo 489 Ressamı

Dolphin Ressamı

Peraehora Ressamı

Berlin 1136 Grubu (Ressamı?)

Vatiean 73 Ressamı (Benson:"Sphinxmaler")

Sphinx Ressamı

Polyteleia Ressamı

Aegina K 364 Ressamı (Benson:"Aehradinamaler") Aehradina Ressamı

Cabmed Ressamı

Toronto 919.5.110 Ressamı

Campana Ressamı

Vatiean 76 Ressamı

Palermo 2475 Ressamı

Milazzo Ressamı

Clermont-Ferrand Ressamı

Floranee Olpeleri Ressamı

Leyden Ressamı

"Gruppe der Sphingen mit Mehrfaeh Umbundenem Haar" "Sehlangenmaler"

Enten Ressamı

134.c. Tablo. ressanları

Erken Protoattik Dönem **İ.Ö. 720/10–680/75**
Analathos Ressamı "N" Ressamı Passas Ressamı Mesogeia Ressamı Würzburg Ressamı

135. Tablo.PA ressamları.

Orta Protoattik I-II Dönem **OPA-I İ.Ö. 680/75–650** **OPA-II İ.Ö. 650–630**
Polyphemus Ressamı Ram Jug Ressamı Oresteia Ressamı Vahşi Stil Ressamları; New York Nessos Ressamı Dama Tahtası Ressamı Athena Ressamı Kynosarges Ressamı Kerameikos Maşrapaları Grupları Çift Ressamı

136. Tablo. PA ressamları.

LEVHA LII

Geç Protoattik Dönem **İ.Ö.630–610/600**
Berlin A34 Ressamı Aslan Ressamı Piraous Ressamı Nessos Ressamı

137. Tablo. PA ressamları.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı	: Gözde COŞKUN
Doğum Yeri ve Tarihi	: Denizli, 20.06.1982

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi	:Adnan Menderes Üniversitesi-Aydın, Arkeoloji ABD
Yüksek Lisans Öğrenimi	:Adnan Menderes Üniversitesi-Aydın, Arkeoloji ABD
Bildiği Yabancı Diller	:İngilizce, Grekçe
Bilimsel Faaliyetleri	:"Panathenaik Festivaller ve Panathenaik Amphoralar" Lisans Tezi

İş Deneyimi

Stajlar	: Doç. Dr. Celal ŞiMŞEK Başkanlığında yürütülen Laodikeia Kazısı-2002 Yaz Dönemi
Projeler	:
Çalıştığı Kurumlar	: Mavişehirlife Dergisi- Reklam Pazarlama Temsilcisi Gramer Design-Reklam Pazarlama Danışmanı Özel Kent Hastanesi-Halkla İlişkiler Sanovel İlaç-Tıbbi Satış Temsilcisi

İletişim

e-posta Adresi	: coskungozde@gmail.com

Tarih : 24.08.2007

ABSTRACT

Hellenes substantially inspired by the Mesopotamian cultures during 8th and 7th centuries B.C. about religion, mythology, architecture, sculpture and painting with the help of the late Hittite cultural centers. The Hellenistic art in these centuries, looked 70% like Phoenician and Hittitian. The hair style, cap, clothing, belts, accessories, wariors' helmets, chariots, saddles of Hellenes, were look like the Phoenician, Hittitian, Assyrian, Urartuian and Phrygian figures in pictures. The animal figures like lion, horse, eagle derived imaginary creatures like sphinx, syren, gryphin and genie rooted in Hittite, Urartu, Egypt and Syria. Dorian architectural organization like columns and capitals rooted in Egypt, Aiol capitals, columns, column bases and kymas rooted in Phoenicia and Hittite.

There are lots of political and economical causes of colonization era between 750 and 550 B.C. Acording to Platon, Hellenes imigrated to far countries because of the frequency of the quarrels and rebellions in a small land. The loosers of the elections and a few adventurer went to the far countries in order to find better lives. Because Crete, west side of Anatolia and Eagean Islands was under the reign of Hellenes colonization took place in far countries; the city states with less land in Greece, but developed in sailing were pioneers of colonization.

The colonies caused by the political and economical conditions were; Corinth **,** Syrakusai in South Italy, Korkyra in Sicily, Akrai, Kasmenai, Kamarina in Marmara, Potideia, Miletos Abydos in Çanakkale Gullet, Kyzikos against Sestos, Khios in Gemlik Gulf, Amysos (Sinop), Kerasos (Giresun), Sesamos (Amasra), Kytoros (Cide), Abonou Teiklos (İnebolu), Kotyora (Ordu), Herakleia Pontika (Karadeniz Ereğlisi)[67]. Gemlik Gulf Mirlea (Mudanya), Lampsakos (Lapseki), Phokaia[68] in Corsica Alain, Pastum near Velia, Marseille and east of Spain colonized by Colophonians. Chalcisians**;** in Campania region Kyme (Cumae), Naksos in Sicily, Catania and

[67] E.Eser, 2006,30, 2 189.
[68] N.Özkan, 2002,13.

Oryigia, Zankle in North Sicily, Mylai and Khimera, in Italy Messina Gullet and against Zankle Region. Megaraians; in east Megara Hybleia[69] and in South Selinunte. Rhodians in south Gela and Akragas, other Ionian colonies Apollonia, Mesembria, Tomoi (Kostence), Istros, Tiras in Dinyestr Delta, Olbia, in Crimea Peninsula Teodosia, in Kimmeria Gullet Pantikapaion (Kerc), Fanagoreia, in Azov Sea Don Delta Tanais, east cost of Blacksea Dioskurias. Kyme, Side (Antalya), Aspendos (Belkis) and Perge (Aksu), in Cilicia Nagydos (Bozyazı) ve Kelenderis (Gilindere), Al-Mina(Süveydiye)[70].

While Hellenes were moving to east, Phoenicians were broading to west. Under the influence of the political developments, the social and cultural conditions changed. East and west, styles effected each other. After the bronze age, plastic arts came the first figurative sculpture era; besides the idols made of bone, ivory and wood there were also bronze idols.. Actually the refreshed and revived arts of Greece had begun under the eastern influence. Later came the effect of eastern Mediterranean carved stones, slowly adoption of the carved decorations made of marble on public buildings and adaptation of Egyptian figurative sculpture by the mathematics' of eastern presentations. But repertory of new forms was oriental. This era which was under the effect of east called *Orientalizan Era.*

The orientalizan style in visual arts in Greece, was shown until the adaptation era of bronze between 750 and 650 B.C. and kore-kros era made of marble between 650 and 550 B.C. After the usage of wood-adobe era in acheology came the Dorian buildings made of marble.

In this era, pottery trade was improved and in many centers like Corinth and Attica. Workshops had created innumerable pots and artists had decorated them in an orientalizing style. With the help of the sailor tribes, products were circulated in different regions. In Corinth and Attica where pots like aryballos, alabaston, pyksis, kotyle and krater were produced orientalizing style and fill in decorations with plants were seen on the pots within the forms of animals like oriental style and geometric

[69] R.M.Cook,1992,68.
[70] R.G.Gürtekin,1992,93.

decorations were used as seperators. Corinth became a pioneer center of potetry. Many centers including Attica began to produce imitations of Corinth. Attica had created similar styles by blending Corinthian and island styles. Attica's botanical decoration style has motives like Rhodian and Mycenaean; an oriental tree of life and water lily buds in a vase. These qualifications differs it from Corinthians. Corinth was the center of decoration itself. Pots became attractive with the help of visual decoration banquet besides main figures. Proattic and Protocorinthian between 750 and 600 B.C. with transitional era is the most productive era in archaic period.

KAYNAKÇA ve KISALTMALAR

Akurgal 2000	E. Akurgal, *Ege ve Batı Uygarlığı'nın Doğduğu Yer, Doğu Hellen Kültür Tarihi,* İstanbul, 2000.
Akurgal 1993	E. Akurgal, *Eski İzmir Yerleşme Katları ve Athena Tapınağı I,* Ankara, 1993.
Akurgal 1993	E. Akurgal, *Eski Çağda Ege ve İzmir*, İzmir 1993.
Akurgal 1995	E.Akurgal, *Hatti ve Hitit Uygarlıkları*, İstanbul, 1995.
Akurgal 1995	E. Akurgal, *Anadolu Uygarlıkları*, Ankara, 1995.
Akurgal 1997	M.Akurgal*, Korinth Seramiği M.Ö. 750-550*, İstanbul, 1997.
Akurgal 1998	E.Akurgal, *Anadolu Kültür Tarihi*, İzmir, 1998.
Amyx 1996 Lawrence	D.A Amyx , P. Lawrence, *Studies in Archaic Corinthian Vase Painting*, New Jersey,1996.

AJA	*American Journal of Archaeology.*
ASCS Athens	*The Amerıcan School of Classıcal Studıes at Athens.*
Bakır 1982	T. Bakır*, Korinth Seramiğinde Aslan Figürünün Gelişimi*, İzmir, 1982, 8- 33,74-89.
Bayraktaroğlu 1993	A.B. Bayraktaroğlu Eski İzmir'de Ele Geçen Oryantalizan Dönem Kalkanlar, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir, 1993.
Benson 1956	J.L. Benson, "Some Notes on Corınthian Vase-Paınters" *AJA*, 60, 1956, 219-230, Pl.
Benson 1960	J.L. Benson, "The Ampersand Painter", *AJA 64,* 1960, 281-283, Pl.
Benson 1964	J.L. Benson, "Corinthian Vases at Wellesley Collage"*AJA*,68.1964.167–172.
Blegen 1964	C.W. Blegen, H.Palmer, R. S.Young, "Part III,Protocorınthıan Perıod" *ASCS Athens,*8,1964, 50-64.
Bocci 1970	P., Bocci "A Corınthıan Oinohoe in the Archaeological Museum in Florance" *AJA,*74,1970, 97–98.

Boardman 1991	J. Boardman, Yunan *Heykeli-Arkaik Dönem*, İstanbul, 1991, 12-20.
Boardman 1991	J. Boardman, *Atnenian Black Figure Vases*, London, 1991.
Boardman 1975	J.Boardman, *Athenian Red Figure Vases, the Archaic Period*, London, 1975.
Boardman 1989	J.Boardman, *Athenian Red Figure Vases, the Classical Period,* London,1989.
Boulter 1936	G.B.Boulter, "A Pottery Deposit Near Temple e at Corınth" *ASCS Athens, 1936, 217–236.*
Bournia 2006	E. Simantoni Bournia, "Greece 8. Athens, National Museum 5. Attic and Atticizing Amphoras of the Protogeometric and Geometric Periods" *CVA,* 110.2, 4 2006, 1-2.
Brann 1959	E. Brann,"An Early Protoattic Hydria" *AJA* 63, 1959, 178-179.
Brann 1959	E.Brann, "Seventh Century Sherds from the Olympieion Area" *Hesperia*, XXVIII, 1959, 251-252.

Brann 1960	E.Brann, "An Early Protoattic Amphora" *AJA*, 64, 1960, 71-72.
Brann 1960	E.Brann, "Late Geometric Grave Groups from the Athenian Agora" *Hesperia* IX, 1960, 402-416.
Brann 1961	E.Brann, "Protoattic Well Groups from the Athenıan Agora" *Hesperia* XXX, 1961, 307-79.
Brann 1962	E.T.H. Brann, *The Athenian Agora Late Geometric and Protoattic Pottery, ASCS* VIII, New Jersey,1962.
Bronson 1964	R.Bronson, "A Re-Examination of the Late Attic Geometric Hydria No. 1212 in the Museum of Villa Giulia" *AJA*, 68, 1964, 174-178.
BSA	*The British School at Athens* .
Bulut 1998	H.Bulut, Daskyleion Korinth Seramikleri, Ege Üniversitesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir, 1998.
Burkert 1992	W. Burkert, *The Orientalizing Revolution:Near Eastern Influence on Greek Culture*, Cambridge, 1992.

Burr 1933	D.Burr, "A Geometric House and a Proto-Attic Votive Deposit" *Hesperia* II,1933,542–640.
Cahill, 2005 Kroll	N.Cahill, J.H.Kroll "New Archaic Coin Finds at Sardis" *AJA,* 109, 2005, 589-617.
Cahn, 1965 Medaillen	A. H. Cahn, M,A.G. Medaillen, "A Selectıon Of Classical Works Of Art" *Archaelogy,* 18, 1965,311.
Carroll 1970	D.L.Carroll"A Group of Asymmetrical Spiral-Form Earrings" *AJA,* 74, 1970, 37-42.
Coldstream,1973 Well.	J.N.Coldstream, H.Well, "Orientalizing and Archaic Pottery from the town" BSA, 68., 973, 33-61.
Cook 1934	J.M.Cook, "Protoattic Pottery", *BSA*, 35,1934-5, 165-219.
Cook 1957	J.M.Cook, "Amasis and Greeks in Egypt" *JHS,* LVII,1957, 228.
Cook 1985	J.M.Cook, "Reviewed Work(s), The Black and White Style: Athens and Aigina in the Orientalizing Period by S. P. Morris" *JHS,*105, 1985, 236.

Cook 1992	R.M.Cook, *Greek Paınted Pottery*, London and Newyork,1992.
Connell 1968	P.Connell, *Greek Ornament*, London,1968.18.19.61–69.
C. Ü. Sos. Bil. Der	*Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi.*
CVA	*Corpus Vasorum Antiquorum*
Detweiler, 1963 Mitten	A.H.Detweiler,D.G.Mitten, "The Sıxth Campaıgn at Sardıs 1963" *TürkAD,*XII-1963,8-23.
Detweiler 1967	A.H. Detweiler,D.G.Mitten, M.A.G., Hanfmann, "Excavatıons at Sardıs 1965" *TürkAD,* XIV–1967,151–160.
Dunbabin 1948	T. J.Dunbabin "The Early History of Corinth" *JSH,* 68, 1948, 59-69.
Dupont 1983	P.Dupont, *Classification et Determination de Provenance des Ceramiques Grecques Orientales Archaiques D'Istros,* Dacia, 27, 1983, 19.
EgeÜnv. AD.	Ege Üniversitesi Arkeoloji Dergisi.

EJOS	*Electronic Journal of Oriental Studies*
Eser 2004	E. Eser, **"**Kinolis (Ginolu) Kalesi" *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 2004 , Cilt:21, Sayı 2, 171-194.
Eser 2006	E.Eser, "Boyabat Kalesi" *C. Ü. Sosyal Bilimler Dergisi,* Aralık 2006, 30, 2 187-211.
Herodotos	Herodotos, *Herodot Tarihi*, Türkçesi: A. Erhat, İstanbul, 1973.
Odysseia	Homeros, *Odysseia,* Türkçesi: A.Erhat- A. Kadir, Ankara, 2004.
Illiada	A.,Erhat, *Iliada,* 2006 18.basım ,III.,İstanbul 278,307.
Fazlıoğlu 1989	İ. Fazlıoğlu, İzmir Arkeoloji Müzesinde Bulunan Karia Kökenli Oryantalizan Keramik, Yüksek Lisans Tezi, İzmir,1989.
Greenewalt 2004	C. H. Greenewalt, "Sardis: Archaeological Research and Conservation Projects in 2003" 22.AST, 2. Cilt, 24- 28, Mayıs2004, Konya, 81-90.

Gürtekin 1992 — R. G.Gürtekin, Dakyleion'dan Ele Geçen Orientalizan Dönem Seramikleri, Yüksek Lisans Tezi, İzmir,1992.

Gürtekin 1996 — R.G. Gürtekin "Wild Goat Style Pottery from Daskyleion" *EgeÜnv. AD,* IV,1996,86–95.

Hanfmann, 1959 — H.G.Hanfmann, *Archaeologıcal Projects ın Canada*, Canada, 1959, 182-193.

Hanfmann-Detweiler 1961 — G.M.A Hanfmann. A.H.Detweiler "Report on the thırd Campaıgn at Sardıs 1960" *TürkAD, XI*–1961,18–22.

Hıll 1950 — D.K.Hill, "Animals in your Museum"*Archaelogy*, 3.1950, 96-97.

Hürmüzlü 1995 — B.Hürmüzlü, Klazomenai'de M.Ö. 7 ve 6. Yüzyıl Bezemeli Vazo Formları, Yüksek Lisans Tezi, İzmir,1995.

JHS — *The Journal of Hellenic Studies.*

Kardara 1955 — C.Kardara,"On Mainland and Rhodian Workshops Shortly Before 600 B. C."*AJA*, 59,1955, 49–54.

Kazmirci 1988 — İ. Kazmirci, Klazomenai- Yıldıztepe Nekropolü Orientalizan Seramikleri, Yüksek Lisans Tezi, İzmir,1988.

King 1976 — C.King “More Pots by the Mesogeia Painter”*AJA*,80,1976, 79-82.

Kunisch 2006 — N. Kunisch “Bryn Mawr Classical Review 2006.03.36” *CVA*, 79, 76.

Kurtz 1986 — D. C. Kurtz “The Black and White Style by Sarah P. Morris Author(s) of Review” *Phoenix*, 40, 1,1986, 122–124.

Levi-Erdilek 1987 — P.Levi, N. Erdilek, *İletişim Atlaslı Büyük Uygarlılar Ansiklopedisi III, Eski Yunan*, İstanbul, 1987,62–69.

Lorimer 1912 — H. L.Lorimer, “Notes on the Sequence and Distribution of the Fabrics Called Proto-Corinthian” *JHS,*32,1912, 326–253.

Macdonald 1981 — B.R.Macdonald, “The Emigration of Potters from Athens in the Late Fifthy Century B.C. and its Effect on the Attic Pottery Industry”*AJA*, 85.1981.159–168.

Mansel 1991 — A.M. Mansel, Ege ve Yunan Tarihi, TTK, Ankara, 1991.

Maule 1972	Q.Maule, "Greek Vases in Arkansas: II" *AJA,*76.1972.82–85.
Mawr 2000 Connor, Jackson	B.,Mawr, P. Connor, H. Jackson, Classical Review, 2002,02,16 *"A Catalogue of Greek Vases in the Collection of the University of Melbourne at the Ian Potter Museum of Art With CD-ROM*" Melbourne: Macmillan Art Publishing, 2000, 208.
Mawr	B.,Mawr, Marina Belozerskaya, Kenneth Lapatin, Classical Review 2004.12.01, *"Ancient Greece: Art, Architecture and History*" Los Angeles: Getty Publications, 2004, 144-282.
Metrop Mus Art Bull	*The Metropolitan Museum of Art Bulletin.*
Morris 1984	S.P.Morris, *The Black and White Style: Athens And Aıgına ın the Orientalızıng Perıod*, New Haven, 1984.
Neft 1987	C.W.Neeft, *Protocorınthıan Subgeometrıc Aryballoi*, Amsterdam,1987,10-29.
Neils 2006	J.Neils, "Corpus Vasorum Antiquorum"*AJA,Online Publications:Book Reviews,*issue 110.3.2006.

Nelson 1999 G.C. Nelson, *Ceramics a Potter's Handbook,* New York, 1999, 46–48.

Newhall 1931 A.E. Newhall "The Corınthıan Kerameıkos" *AJA*, XXXV, 1931,1-30.

Özer 2004 B.Özer, "2003 Yılı Klazomenai Kazısı; Akropolis Çalışmaları " 22.Araştırma Sonuçları Toplantısı 2. Cilt,24-28Mayıs2004,Konya,1–12.

Özgünel 2004 C.Özgünel, "Erythrai Antik Yerleşimi 2003 Sezonu Yüzey Araştırmaları" 22. Araştırma Sonuçları Toplantısı 2. Cilt,24–28 Mayıs2004,Konya,245–250.

Özkan 2002 N.Özkan,"Este Hanedanı Kayıtlarında Osmanlı Devleti-I" *EJOS,* 3. 2002, 1-108.

Payne 1860 Payne, *Necrocorinthia,* Londra. 1860.2–1.30.

Philippaki 1999 B.Philippaki, *Vases of the Natıonal Archaeologıcal Museum Of Athens,* Spain,1999,10–24.

Prag 1988 A. J. N. W.Prag, "Museum Supplement: Acquisitions by the Manchester Museum 1970- 1987"*JHS,* 108,1988, 290–294.

Richter 1923 G.M.A., Richter "Early Greek Vases",*Metrop Mus Art Bull,18,*1923, 176-179.

Richter 1932 G.M. A. Richter " The Archaic Greek Statue**"** ,*Metrop Mus Art Bull*, 27.1932.217-223.

Ridgway 2004 B. S. Ridgway "Charles Martin Robertson, 1911–2004"*AJA,109,2005,557-559.*

Robertson 1953 Dunbabin M. Robertson, Dunbabin "Some Protocorınthıan Vase-Paınters" *BSA*, XLVIII, 1953,172-181.

Schaus 1988 G.P. Schaus "The Beginning Of Greek Polychrome Painting" *JSH*, 108, 1988, 107-117.

Schaus 1986 G.P. Schaus "Two Fikellura Vase Paınters" *BSA* ,81,1986, 256-295.

Schreiber 1999 T.Schreiber, *Athenian Vase Construction a Potter's Analysis*, California, 1999.

Schaeffer, 1997 J.S.Schaeffer,N.H. Ramage, C.H.Greenewalt, *The Corınthıan, Attıc, and Lakonıan Pottery From Sardıs*, London, 1997, 5-73.

Simon 1976 — E.Simon, Dıe *Grıechıschen Vasen*, München,1976, 11-53.

Simon 1976 — *E.Simon,Dıe Grıechısche Vase*,Tafeln,München,1976,605-627.

Smith 1902 — C.Smith, "A Proto-Attic Vase"*JHS,* 22,1902, 29-45.

Smith 1890. — C.Smith, "A Protokorinthian Lekythos in the British Museum"*JHS,* 11,1890, 167-180.

Strabon — Strabon, *Geographıka XII -XIII-XIV,* Türkçesi: Adnan Pekman, *Antik Anadolu Coğrafyası,* İstanbul, 1993 .

Şahin 1990 — N.Şahin "Otterlo Ressamının İki Yeni Aryballosu" *EgeÜnv. AD, 1990, 177-182.*

Thomsen 2005 — M.L. Thomsen, *Herakles Iconography On Tyrrhenian Amphorae, University of Missouri-Columbia, New York*, 2005.

Thompson 1952 — H.A.Thompson "Excavations in the Athenaian Agora"*Archaelogy* ,3, 1952. 145- 50.

Thompson 1988 — G. Thompson, *Studies in Ancient Greek Scoiety: The Prehistorie Aegean*, Türkçesi: Celal Üster, *Tarih Öncesi Ege I,* İstanbul, 1988.

Thompson 1991 — G. Thompson, *Studies in Ancient Greek Scoiety: The Prehistorie Aegean* Türkçesi: Celal Üster, *Tarih Öncesi Ege II,* İstanbul, 1991.

TürkAD — Türk Arkeoloji Dergisi.

Ure 1962 — A. D.Ure, "Recent Acquisitions by the Museum of Greek Archaeology, University of Reading", *Archaeological Reports*, 9, 1962 – 1963, 56–62.

Ünal 2003 — A.Ünal, *Hititler Devrinde Anadolu II*, İstanbul, 2003.

Vermeule, 1971
Champmann, — E.Vermeule, S.Champmann, "A Protoattic Human Sacrifice?"*AJA*,75.1971.285–293.

Weinberg 1941 — S.S.Weinberg, "What ıs Protocorınthıan Geometrıc Ware?"*AJA*, XLV,1941,30–44.

Whitley 2001 — J.Whitley, The Archeology of Ancient Greece, Cambridge,2001.

WEB ADRESLERİ

1. www.trakya-net.com
2. www.persaus.tuft.edu
3. http://www.klazomeniaka.com/09-KLAZOMENAI-SERAMIK-ISLIK.html16.10.2006
4. http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/77/Amphora_Athens_Louvre_A512.jpg
5. www.cvaonline.org
6. www.westga.edu/~emorton/4200/Dipylon%2520Amphora.
7. http://www.mysteriousetruscans.com/art/pottery.html#orient
8. www.fmschools.org/
9. www.polis-municipality-cyprus.com/
10. www.lilt.ilstu.edu/.../mythichero/attica22XMID.jpg
11. www.ceramicstudies.me.uk/hgrafs06/ch610nkth.gif
12. http://daskyleion.tripod.com/index.html
13. www.lib.utexas.edu
14. http://www.ceramicstudies.me.uk/frame1tu6.html#HC06-Pic.016
    http://www.ceramicstudies.me.uk/frame1tu6.html#HC06-Pic.017
15. www.ceramicstudies.me.uk/hgrafs06/ch610nkth.gif
16. www.//individual.utoronto.ca/CLA160Y/Nov10.html
17. www.individual.utoronto.ca/.../ProtoCorinthOlpe2.jpg
18. www.mlahanas.de
19. www.ritsumei.ac.jp/se/~luv20009/ProtoHoplite1.jpg
20. www.classics.ucsb.edu
21. www.libsrv.skidmore.edu/REDSKID/full/15391.jpg
22. www.harlanjberk.com/.../images/antq/aq14282a.jpg
23. www.clevelandart.org/.../mgtampa/illus/s02a.jpg
24. www.bcgalleries.com.au/04277s.jpg
25. http://www.beazley.ox.ac.uk/Pottery/Lecture1/Script/GreekPaintedPottery1.asp
26. http://www.beazley.ox.ac.uk/Pottery/Corinthian/Script/CorinthianIntroPage1.htm
27. http://en.wikipedia.org/wiki/Nessos_Painter
28. www.edt.missouri.edu/Fall2005/Thesis/ThomsenM-051706-T3095/research.pdf
29. www.ucsc.edu/gweltaz/courses/techno/papers/gpottery.html(19.10.2006)
30. www.csub.edu/~sstone/**art**381/**greek**ho2.doc

Bu tezde görsel, işitsel ve yazılı biçimde sunulan tüm bilgi ve sonuçların akademik ve etik kurallara uyularak tarafımdan elde edildiğini, tez içinde yer alan ancak bu çalışmaya özgü olmayan tüm sonuç ve bilgileri tezde kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

Gözde COŞKUN

KISALTMALAR

ASCS Athens	*The Amerıcan School of Classıcal Studıes at Athens.*
AJA	*American Journal of Archaeology.*
BSA	*The British School at Athens .*
C.Ü. Sos. Bil.Der.	*Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi.*
CVA	*Corpus Vasorum Antiquorum.*
EFD	*Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi.*
EPA	Erken Protoattik dönem.
EPK	Erken Protokorinth dönem.
EJOS	*Electronic Journal of Oriental Studies.*
EgeÜnv. AD.	*Ege Üniversitesi Arkeoloji Dergisi.*
GPA	Geç Protoattik dönem.
GPK	Geç Protokorinth dönem.
İ.Ö.	İsa'dan Önce
İ.S.	İsa'dan Sonra
JHS	*The Journal of Hellenic Studies.*
Metrop Mus Art Bull	*The Metropolitan Museum of Art Bulletin.*
OPA	Orta Protoattik dönem.
OPK	Orta Protokorinth dönem.
Türk AD	*Türk Arkeoloji Dergisi.*
A.Ç.	Ağız çapı.
Bkz.	Bakınız.
Çev.	Çevresi.
Çiz.	Çizim.
Har.	Harita.
Gen.	Genişlik.
Res.	Resim.
Şek.	Şekil.
LEV.	Levha
Y.	Yükseklik.